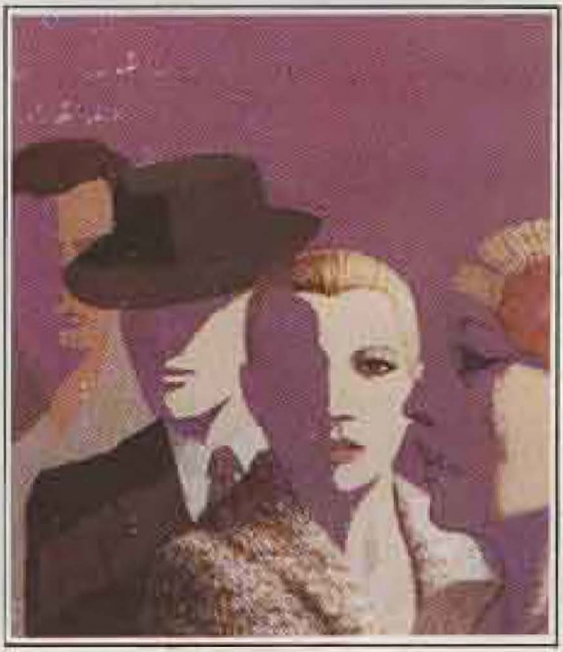
DÖRTLÜ

(QUARTET)

Jean Rhys

CAN

Türkçesi
PINAR KÜR

Can Yayınları: 128
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 54

Quartet, Jean Rhys
© Jean Rhys, 1929, 1957
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır

1. basım: 1985
2. basım: Eylül 2007

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Süleyman Asaf Taneri

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Basımevi

ISBN 978-975-07-0230-3

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM. DAĞITIM. TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jean Rhys
DÖRTLÜ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
PINAR KÜR

CAN YAYINLARI

Jean Rhys, 1894'te Batı Hint Adaları'nda doğdu. Galli bir hekimle Kreol bir kadının kızıydı. Asıl adı Ella Gwendolen Rees Williams'dı. 16 yaşında gittiği Londra'da bir süre oyunculuk yaptıktan sonra Paris'e taşındı ve İngiliz romancı Ford Madox Ford'un yüreklendirmesiyle yazmaya başladı. Öykülerini topladığı *Sol Yaka* (1927) adlı kitabını 1929'da ABD'de *Dörtlü* adıyla yayınlanan *Duruşlar* (1928), *Ayrılıktan Sonra* (1931), *Karanlıkta Yolculuk* (1934), *Günaydın Geceyarısı* (1939) adlı romanları izledi. Avrupa'daki bohem çevreleri anlattığı bu yapıtlarıyla ün kazandı. Yazmaya otuz yıla yakın zaman ara verdikten sonra, Batı Hint Adaları'nda geçen *Geniş Geniş Bir Deniz* (1966) adlı romanıyla yeniden yazarlığa döndü. Rhys'in başyapıtı sayılan bu roman, Charlotte Brontë'nin *Jane Eyre*'indeki Mr. Rochester'ın akıl hastası olan ilk karısı Antoinette Cosway'in gençlik yıllarını konu alıyordu. Daha sonra iki öykü kitabı yayınladı. 1979'da İngiltere'de, Exeter'de öldü. Tamamlayamadığı biyografisi *Gülümseyin Lütfen* aynı yıl yayınlandı.

Pınar Kür, 1943'te Bursa'da doğdu. Lise öğrenimini ABD'de New York'ta tamamladıktan sonra Robert Kolej Yüksek Dil Bölümü'nü bitirdi. Doktorasını Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramaturgluk yaptı, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı. İlk romanı *Yarın Yarın* 1976'da yayınlandı. *Küçük Oyuncu* (1977) ve *Asılacak Kadın* (1979) adlı romanlarının ardından 1981'de *Bir Deli Ağaç* adlı öykü kitabını yayınladı. *Akışı Olmayan Sular*'la 1984 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. *Bir Cinayet Romanı*'nda (1989), polisiye türünün tekniklerinden yararlandı. Bunu, *Bitmeyen Aşk* (1986) ve *Sonuncu Sonbahar* (1992) adlı romanları ve *Hayalet Hikâyeleri* (2004) adlı öykü kitabı izledi. Pınar Kür, aralarında Jean Rhys'in de bulunduğu seçkin yazarların yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

... Esirge kendini
Yardımsever kişilerden yolunu değiştir
Ya da gizlen bir yerlere, gösterme kendini
Ya da selamla onları, kötülerin gülücüğüyle.

R.C. Dunning

1

Bir ekim öğle sonrası saat beş buçuğa doğru, Marya Zelli Café Lavenue'den çıktı. Boulevard du Montparnasse üzerinde, kibar, görece pahalı bir yerdi burası. Nerdeyse bir buçuk saattir orada oturuyordu; bu sırada iki bardak sütsüz kahve, altı filtresiz sigara içmiş, o haftanın *Candide*'ini okumuştu.

Sarışın bir kızdı Marya, boyu pek uzun değildi, beli incecikti. Yüzü kısa, elmacık kemikleri çıkık, dudakları dolgundu; uzun gözleri şakaklarına doğru çekikti; yumuşak, garip bir biçimde uzak bakışları vardı. Boulevard St. Michel ya da Montparnasse'ta yürüdüğünde, çoğu kez kılıksız gençler ona yanaşır, bilinmedik, tükürük saçan bir dilde onunla konuşmaya çalışırlardı. Gençler çok kılıksızsalar, uzak bir havayla onlara gülümserdi Marya ve İngilizce karşılık verirdi:

"Çok özür dilerim, ne dediğinizi anlayamıyorum."

Bulvarın karşı yanına geçip Rue de Rennes'e saptı. Yürürken bir yandan da, "Bu sokak tıpkı Tottenham Court Sokağı'nı andırıyor," diye geçiriyordu içinden. "Tottenham Court Sokağı'nın öz kardeşi sanki..."

Bu düşünce içine sıkıntı verdi, bu sıkıntıyı dağı-

tabilmek için bir dükkânın önünde durup vitrindeki kırmızı fötr şapkaya baktı. Tam arkasından bir ses yükseldi:

"Merhaba Madam Zelli, buralarda ne arıyorsunuz?"

Miss Esther De Solla, –uzun boylu, kara kuru, geniş omuzlu– durmuş, koruyucu bir anlamla tepesinden bakıyordu. Marya, "Aaa, merhaba! Hiçbir şey yaptığım yok. Doğrusunu isterseniz, melankolik hissediyordum kendimi," dediğinde kadın bir öneride bulundu:

"Birazcık benim atölyeme gelsenize..."

Ressam, aynı zamanda bağnaz sayılabilecek kadar sofu olan Miss De Solla, Lion de Belfort'un arkasındaki bir sokakta oturuyordu. Atölyesi mahalleli kadınların çamaşır yıkamaya geldikleri kasvetli bir yapının gerisinde saklıydı. İçersi ak duvarlı, huzur veren bir yerdi; çevrede ağır bir çürümüş sebze kokusu vardı. Ressam, pazarcı kadınlardan birinin mallarını avluda depoladığını açıkladı. Söz konusu kadın, kapıcının görümcesi olduğundan, bu konuda şikâyette bulunmak yararsızdı.

"Koku kimi kez dayanılmaz oluyor, ama ne yaparsınız? Sobanın yanına buyrun, bugün hava çok soğuk..."

Kocaman ahşap bir dolabı açarak bir şişe cin, bir şişe vermut, iki bardak ve mukavva kutu içinde bir dolu desen çıkardı.

"Bunları bu sabah satın aldım. Nasıl buluyorsunuz?"

Marya, alkolün de yardımıyla, desenlerin çok güzel olduklarını kavradı. Küme küme kadınlar... Karmaşık, çapraşık, insanı alıp götüren biçimler oluşturan et yığınları...

"Adam Macar," diye açıkladı Miss De Solla. "Şu karşıda, bir zamanlar Troçki'nin yaşadığı evde oturuyor. Heidler'in keşiflerinden biri... Heidler'i tanıyorsunuz elbet... Hani resim alım satımıyla uğraşan o İngiliz..."

"Paris'teki İngilizlerin hiçbirini tanımıyorum," diye yanıtladı Marya.

"Öyle mi?" Miss De Solla şoke olmuş gibiydi. Sonra aceleyle ekledi: "Sizin için ne hoş!"

"Öyle mi dersiniz?" diye inanmayarak sordu Marya.

Miss De Solla, kesinlikle öyle olduğu konusunda üsteledi.

"Paris'teyken, Anglosaksonlardan uzak durmak için çaba göstermeli insan, kesinlikle inanıyorum buna. Yoksa burada bulunmanın ne anlamı kalır? Üstelik kolay bir iş de değil. Kadınlar için kolay değil en azından. Ama, sizin kocanız Fransız, öyle ya."

"Hayır," dedi Marya. "Kocam Polonyalı."

Öteki kadın gözlerini dikip baktı ona, "Acaba, bu Zelli denilen adamla gerçekten evli mi?" diye düşündü. "Süs gibi, küçücük bir kadın. Süs gibi, ama şaşılacak ölçüde acınası nedense. Bir gün bana poz vermesini sağlamam gerek."

Çoğu İngilizler'de gerçekdışı bir yan olduğunu savunmaya koyuldu sonra.

"Her şeye eldiven giyip öyle dokunuyorlar. Durmadan rol yapıyorlar. İyi ve dürüst roller elbette, ama gene de..."

"Herkes rol yapıyor," diye içinden geçiriyordu Marya. "Fransızlar da en az İngilizler kadar. Ama değişik konularda ve öylesine gözle görülecek biçimde değil. Burada benim kadar uzun süre yaşadığında bu kadın da anlayacak."

"Benim kadar uzun süre." Paris'te geçirdiği dört yıl sonsuzluğa dek uzanır gibiydi.

Miss De Solla dogmatik bir sesle sürdürdü konuşmasını: "İngilizler..."

Atölyenin avlusundan bir akordeon dırıltısı yükseldi. Adam, "Evet, bizde muz yok," şarkısını söylemeye uğraşıyordu aslında, ama tanınmayacak bir biçimde. Dinlerken dinlerken, Marya'nın içini melankolik bir keyif doldurdu. Külüstür parfümerilerin, eski kitap satıcılarının, ucuz şapkacıların, cart renklerde boyanmış kadınlarla yüksek sesle konuşan erkeklerin doldurduğu barların sıra sıra dizildiği daracık sokakların gölgeli yanında dolaşırken de aynı bu duyguya kapılırdı.

Montparnasse bu tür sokaklarla doluydu, genellikle de pek uzun olurdu bunlar. Saatlerce yürüyebilirdiniz. Örnekse Rue Vaugirard. Marya, oldukça saygın görünüşlü bir cadde olan Rue Vaugirard'ın sonuna varmayı başaramamıştı şimdiye dek. Gene de, Grenelle tarafına doğru yeterince gidip de yan sokaklara saptınız mı...

Daha bir gün önce, böyle uzun uzun yürüyerek, çok sevimli bir lokanta bulmuştu. *Patronne*[1] yoktu içerde ama, *patron*[2] son derece özenli boyanmış bir adamdı. Kan kızılı gereken yerlerine kan kızılı, gül pembesi gereken yerlerine de gül pembesi sürmüştü. Dişleri arasından tıslayarak konuşuyordu. Salon birbirlerine açık saçık sözlerle seslenen adamlarla doluydu. Hiç durmadan gramafon çalıyordu. Tezgâhın altında, herkesin Zaza diye çağırdığı ve kemik parçaları fırlattığı çok güzel beyaz bir köpek deliler gibi havlıyordu.

[1] (Fr.) Kadın patron. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Erkek patron. (Ç.N.)

Oysa Stephan bu gibi sefil sokaklarda dolaşmasına şiddetle karşı çıkıyordu. Öte yandan Marya, onun son derece tutarsız olduğunu düşünse de, genellikle bu tutarsızlıklara boyun eğer, dışarı çıkmayıp Hôtel de l'Univers'deki odada saatlerce yalnız otururdu. Aslında yalnızlığa da bir itirazı yoktu ya, tam tersine. Tanrı'ya şükür, kitapları vardı. Her türden pek çok kitap.

Gene de, yaşamının, keyifli olmakla birlikte pek çalakalem olduğunu düşündüğü anlar oluyordu. Eksik olan sağlamlıktı sanki; gerekli, değişmez geri plandan yoksundu yaşamı. Montmartre'ın ucuz otellerinden birinde bir yatak odası, bir balkon ve bir *cabinet de toilette*'i[1] sağlam olarak nitelemek olanaksızdı.

Bu arada, yakaladığı fevkalade ilginç konuyu didikleyip bitirmiş olan Miss De Solla susmuştu.

"Evet ama, hiçbir İngiliz tanımayınca çok yalnızlık çekiyor insan," dedi Marya.

"Aaaa, eğer istediğiniz buysa," dedi Miss De Solla, "Ne işiniz var bu akşam? Benimle Lefranc'ın oraya gelip Heidler'larla tanışabilirsiniz. Heidler'ın adını duymuşsunuzdur mutlaka."

"Hiç..."

"Ama Hugh Heidler bu," diye şaştı kaldı Miss De Solla.

Derken, kendi çapında çok önemli bir kişi olduğu anlaşılan Heidler hakkında bilgi vermeye koyuldu. Sanatçıları keşfedermiş; gençlere yardımcı olurmuş; her şeyin iyisini koklama yeteneği varmış.

"Artık kesinlikle Fransa'ya yerleşmek niyetindeler sanıyorum. Kışın Provence'ta, yılın geri kalan aylarında Montparnasse'ta oturacaklar, anlarsınız

(Fr.) Tuvalet. (Ç.N.)

ya. Bir tür ruhsal bunalım geçirmiş. Elbette, söylenenlere bakılırsa..."

Miss De Solla bir an sustu.

"Her neyse, karısını severim. Çok aklı başında bir kadındır, öyle zırvalıkları yok. Montparnasse'ta tanıdığım insanlar arasında sevdiğim pek az kişiden biri. Buradakilerin çoğu... Neyse, insanları kötülemekte bir yarar yok. Ayrıca iyi yürekli olmaktansa temiz olmak yeğdir."

"Orası kesin!" dedi Marya.

"Gerçi temizliğe de fazla düşkün oldukları söylenemez ya. Neyse, neyse." Ayağa kalktı, bir sigara yaktı. "Mrs. Heidler de resim yapar. Bu çevrede ille de resim yapacağım diye yırtınan yüzlerce kadın olduğunu düşünmek ne can sıkıcı, değil mi?"

Son derece yalın döşenmiş olan atölyesine şöyle bir baktı. Gözlerinde yumuşaklık ve sıcaklık arayan çırılçıplak bir açlık vardı.

"Evet," dedi Marya. "Gelmek isterim ama, önce Stephan'a, kocama yani, telefon etmem gerek. Nereden arayabilirim onu?"

"Café Buffalo'dan. Bir dakika durur musunuz? Şu iskemleye tırmanıp havagazını söndürmem gerek. Cimri ev sahibim ille de elektrik bağlatmıyor. Burayı sevmediğimi sanmayın gene de. Her ne kadar koku bazen dayanılmaz oluyorsa da. Şu karşıdaki baş bu ışıkta fena durmuyor, değil mi?"

Montparnasse Bulvarı üstünde küçük bir lokantadır Lefranc. Çevrede oturan Anglosaksonların sık sık geldiği, arada bir İskandinavyalılarla Hollandalıların uğradığı bir yerdir.

Her haliyle taşralı olan *patron* sevimlidir. Tezgâhın gerisinde, ağzı kulaklarında oturan *patronne*'un ise hafiften gürbüz bir havası vardır. Gövde biçimi

olsun, saç biçimi olsun yüzyılın sonlarından kalmadır: incecik bel, kocaman kalça, uzun siyah saçlar yuvarlacık kafasının tam tepesinde yumuşacık bir topuz olarak toplanmış. Yorgun gözleri dinlendiren bir görünümü vardır.

Heidlerlar, salonun en gerisinde bir masada oturuyorlardı.

"İyi akşamlar," dedi Mrs. Heidler, iyi eğitim görmüş bir delikanlı sesiyle. Yüzünde hiçbir şeyi ele vermeyen bir anlam vardı.

Mr. Heidler kadın garsona seslendi: "*Encore deux vermouths-cassis*!"[1]

Taptaze, dayanıklı görünüşlü insanlardı ikisi de. Özellikle Mr. Heidler öylesine dayanıklı görünüyordu ki, onun herhangi türde bir ruhsal bunalım geçirebileceğini düşünmek pek zordu. Hiçbir şeyin onu sarsamayacağı izlenimini uyandırıyordu. Uzun boylu, açık renkli, kırk beş yaşlarında bir adamdı. Omuzları korkunç geniş, burnu küstah, elleri kısa, geniş ve tombuldu. Öyle ki, parmaklarının oynak yerleri gamzeliydi. O tahtadan oyulmuşu andıran anlamı yüzüne kazandırmak için uğraş vermiş olduğu belliydi. Açık mavi gözleri zekiydi gerçi, ama bakışlarının gerisinde bir tür ahmaklık, hatta hayvansılık var gibiydi.

"Allah bilir, korkunç titiz bir adamdır," diye düşündü Marya.

Mrs. Heidler kocasından oldukça gençti. Tombulca, esmer, özenle kentlileştirilmiş bir köy kızı. Yüzünün üst bölümünü hemen hemen tümüyle saklayan dökümlü fötr şapkayı kendine güvenen bir tavırla taşıyordu. Atölye bulmanın güçlüklerini anlatan Miss De Solla'yı bir süre ses çıkarmadan dinledikten sonra birdenbire Marya'ya dönerek konuştu:

[1] (Fr.) Iki vermut-likör daha. (Ç.N.)

"H.J. ile ikimiz, yemek yemenin dünyadaki en büyük keyif olduğuna kesinlikle karar vermiş bulunuyoruz. Elbette, yani, öyle değil mi sizce? En azından insanı hayatta hiçbir zaman düş kırıklığına uğratmayan bir keyif."

Parlak kahverengi gözleri çok güzeldi, yukarı doğru kıvrılan uzun kirpikleri vardı. Oysa bakışları kuşkucu, nerdeyse ölü gibiydi.

"Ben iyi aile terbiyesi almış bir kadınım," diyordu bu bakışlar. "Herhangi bir falsomu yakalayamazsınız, boşuna umut etmeyin." Ya da, belki de, diye düşündü Marya, yediği pilavı pek beğeniyor.

Miss De Solla, yemek yemenin hoşluğu konusunda aynı görüşte olduğunu söylerken, her zamankinden daha sofu bir görünüm takınmıştı. Sonra, yemek yemek, yemek yapmak, İngiltere ve son olarak da Marya konusunda söyleştiler. Marya'yı tartışırken üçüncü tekil şahısta konuşuyorlardı, garip ya da hiç değilse yolunu şaşırmış –bu sürüye ait olmayan– bir hayvancıktan söz edermiş gibi...

"Ama siz İngilizsiniz – yoksa değil misiniz?" diye sordu Heidler.

Caddede genç kadının yanı sıra yürüyordu, başını özenle geriye atmıştı.

Marya İngiliz olduğu konusunda teminat verdi ona. "Ama dört yıl oluyor oradan ayrılalı."

"O gün bu gündür Paris'tesiniz, öyle mi?" diye sordu Heidler. Sonra yanıtlamasına fırsat bırakmadan, sinirli sinirli ekledi: "Lois ile Miss De Solla da nereye kayboldular? Haa, buradalarmış. İçeri bir bakayım, Louis, Guy orada mı?"

Café du Dôme'un kapısından içeri dalıp kayboldu.

"Felaket bir yer, değil mi?" dedi Mrs. Heidler.

Kahveyi tıkış tıkış doldurmuş olan asık suratlı kalabalığa kapının camından bakan Marya, içersinin felaket bir yer olduğunu kabul etti.

Hafiften soluyarak dışarı çıkan Heidler kaygılı bir sesle söylendi:

"Burada değil. Terasta oturup bekleyelim."

Teras bomboş ve soğuktu. Ama kimse itiraz etmedi. Hep birden bir masaya oturup kahve, likör ve konyak ısmarladılar.

Titremeye başlayan Marya konyağını çabucak içti, gözlerini merak ve hevesle Mrs. Heidler'e diktiğini ayrımsadı.

Güçlü, esmer bir kadındı. Gövdesi de yüzü kadar karanlık bir sağlamlığa sahip olmalıydı. Toprağı bir şeyler vardı onda, köylüleri anımsatan bir yan. Ağzı büyük, kalın dudaklıydı, ama duygusuz değildi; bir de, Heidler sert konuştuğunda irkilmek gibi garip bir alışkanlığı vardı. O zaman yüzünün bir yanı bir titreyişle çarpılıyor, bir an canı yanmış bir hayvanı andırıyordu.

"Bu adam arada bir hayvanca davranıyorsa hiç şaşmam," diye düşündü Marya. Ve tüm bunu düşündüğü sırada, adamın elinin ağırlığını dizinde duydu.

İyi yürekli, huzurlu, son derece de sağlıklı görünüşlüydü. Açık renkli, sakin bakışlı gözleri Bulvar Montparnasse'tan geçenleri uzun uzun süzüyor, kurşun ağırlığındaki eliyse, ona sahipmişçesine dizinde duruyordu.

Gülünç bir şey bu yaptığı. Gülünç, korkutucu değil. Neden korkutucu olsun?

Dikkatli, ama kesin bir hareket yaptı Marya ve el çekildi.

"Burası çok soğuk," dedi Heidler yumuşak bir sesle. "Select'e geçelim, ne dersiniz?"

Marya Rue Cauchois'daki Hôtel de l'Univers'e gece yarısını biraz geçe vardı. Dik, halısız beş kat merdiveni tırmandı, aydınlatılmamış koridorda el yordamıyla ilerledi, odasının kapısını sonuna kadar açarak girdi, kocasına deli gibi sarıldı. Kocası besili Heidlerlardan sonra öylesine sıska duruyordu ki.

"Tiens, *Mado*. Çok geç kaldın."

Alçak tavanlı oda genişti. Çizgili duvar kâğıdı artık gözü rahatsız etmeyecek kadar solmuştu. Koskocaman kara bir dolap, koskocaman kara bir karyolayla karşı karşıyaydı. Odadaki öteki eşyalar, yıllardır itilip kakılmışlıklarından özür dilercesine kıyılara köşelere sığınmış gibiydiler. Solda dar bir kapı, küçük ve karanlık bir giyinme odasına açılıyordu. Yerde halı yoktu.

"Ben de daha şu an döndüm," dedi Stephan.

Marya, "Eee, her şey yolunda gitti mi?" diye sordu.

Adam "Evet," deyince de başka bir şey sormadı.

Stephan sorguya çekilmekten hoşlanmazdı. Çok sıkıştırıldığında da yalan söylerdi. Öyle yalan atardı işte. İnanılabilecek ya da kurnazca yalanlar değil. Baştan savma, sabırsız yalanlar. Bu yüzden Marya uzun süredir soru sormaktan vazgeçmişti. Çünkü doğuştan gözüpek, tembel, serseriydi ve ömründe ilk kez olarak kendini mutluluğa çok yakın hissediyordu.

2

Şunu iyice anlamanız gerekir ki, Marya, dört dörtlük, sağlam bir rahatlıktan, birdenbire Mont-

martre'ın çeşitli tehlikelerine acımasızca fırlatılmış biri değildi. Hiç ilgisi yok. Doğrusunu söylemek gerekirse, belirli bir geri planı, yerleşik düzeni olmayan yaşama alışıktı.

Evlenmeden önce birkaç yıl, Mr. Albert Prance'ın 1 No'lu turne kumpanyasında çalışmıştı. Garip bir yaşam. Asık suratlı pansiyoncu kadınlar, haşlanmış soğandan oluşan akşam yemekleri. Soyunma odasında cin şişeleri. Pazar günleri trene binildiğinde durup dinlenmeden tımak törpülemeler. Durup dinlenmeden erkekler konusunda konuşmalar. ("Hayvan, şekerim, hepsi hayvan"). Koroda çalışan dansöz kızlar erkekleri çok iyi tanırlar, herhangi bir adamın ne mal olduğunu bir bakışta ve korkunç bir doğrulukla anlayıverirlerdi.

Marya Londra'nın ciddi ve harika sahnelerinden birinde parlak bir rol oynamak için can atıyordu -o sıralar on dokuzundaydı. Bu nedenle tiyatrolara oyuncu bulan bir büroya gitmiş, titrek sesiyle bir şarkı -aklına ne geldiyse- söylemişti. Şişman ve yorgun görünüşlü bir adam olan büro sahibi onu baştan aşağı bir süzmüş ve umutsuz bir sesle,

"Pek Tetrazzini sayılmazsın, değil mi şekerim?" demişti. "Her neyse, bir iki adım dans et bakayım."

Bir iki adım dans etmişti. Şişman adam, piyanonun ardında duran bir başka adama bakmıştı. Meğer bu ikincisi Mr. Albert Prance'ın menajeriymiş. İki adam da belli belirsiz başlarını sallamışlardı. Derken bir sözleşme çıktı ortaya ve işi bitirdiler.

"Miss -ha adınız neydi?" Miss Marya Hughes, bundan böyle sanatçı olarak anılacaktır."

28'inci Madde: Oyun olmadığı zaman ücret ödenmez.

"Baylar Bayanlar, bu oyun cesaret istiyor!"

Marya'nın ödü kopardı o adamdan; ne zaman yanına yaklaşacak olsa dizleri titrerdi.

Kimi kez, onu bütün bunları yapmaya bırakmalarını son derece şaşırtıcı, hatta korkunç bulurdu. Pahalı bir öğrenim gerekmeksizin hayatını kazanabileceğini söylediğinde herkes karşı çıkmaktan vazgeçmiş, haklı olduğuna karar verilmişti. Doğrusu da buydu gerçekten. Çünkü Marya'mn akrabaları, saygın insanlar, topluma her bakımdan uyumlu insanlar (oldukça iyi insanlar bile denilebilir) olmakla birlikte çok yoksuldular. Yoksulluk ise, pek çok uzlaşmanın nedeni olabilecek bir durumdur.

Girmişti kumpanyaya işte ve orada kaldı. Başlangıçta serüven hevesi zamanla yerini edilgenliğe bıraktı. Uzun, özenli, eziyetli çabalar sonunda koroda dans eden kızlar gibi konuşmayı, onlar gibi giyinmeyi, onlar gibi düşünmeyi –bir yere kadar– öğrendi. O yerin ötesinde herkesten ayrı ve yalnızdı. Bu yalnızlıktan korkuyor, hem de yalnızlığına kızıyordu. Gittikçe zayıfladı. Zor ve tekdüze yaşamını, mekanik bir biçimde, isteksizce yaşamaya koyuldu.

Birbiri ardından gelen ve hepsi birbirinin aynı olan belli belirsiz bir küçük kentler dizisi. Birbiri ardından gelen, onların da hepsi birbirinin aynı olan belli belirsiz bir erkekler dizisi. Anladı ki, insan çok uzun süre böyle oradan oraya sürüklenerek yaşayabilir – hayattan beklediğinin bu olmadığını dikkatle gizleyerek. Hayır, beklenen hiç de bu değildir.

Yirmi dördüne geldiğinde, yaşlanmaya başladığını korkuyla kurmaya başlamıştı. Derken işte, Londra'da geçirdiği bir işsizlik döneminde Monsieur Stephan Zelli'yle tanıştı.

Otuz üç – otuz dört yaşlarında, kısa boylu, ince,

çevik bir genç adamdı. Fıldır fıldır kahverengi gözleri, hevesli, ama gizemli bir anlam vardı yüzünde. İngilizceyi sert bir sesle, oldukça düzgün konuşuyordu. Sinirli olduğunda Amerikan şivesine kaçardı.

Marya'ya Polonya vatandaşı olduğunu, Paris'te yaşadığını, genç kadını çok güzel bulduğunu, onunla evlenmek istediğini söyledi. Ayrıca, *commissionaire d'objets d'art*[1] olduğunu da ekledi.

"Haa resim satıyorsunuz yani," dedi Marya.

"Resim ve başka şeyler."

Çeşitli acılar sonucu belli ölçüde temkinli olmayı öğrenmiş olan Marya, yabancı uyruklu bu yabancı adamın herhalde karanlık bir kişi olduğunu yineliyordu kendine. Ama onun yanındayken alışılmadık bir huzur içindeydi -sanki yaşam olağanüstü karmaşık bir olay değilmiş gibi, sanki adam ona, "Buraya bak, ben seni tanıyorum, seni kendinden bile iyi tanıyorum, neden mutlu olmadığını biliyorum, seni mutlu edebilirim," diyormuş gibi.

Üstelik kendisinden öylesine emindi, öylesine kesin, öylesine açık seçik bir kafası vardı ki. Belki de çok katıydı kafası, rahatsız edecek, sarsacak kadar şüpheciydi. Ama hiç değilse, en beklenmedik yerlerde pot yapan bir kafa değildi. Çoğu kimse karasızdı. Ne yapacağını bilmeden davranırlardı. Çekingenlik, önyargılar ve bilmezliklerle öylesine doluydular ki, onlarla herhangi bir yere varmak olanaksızdı. Bir süre sonra bir boşluk ve havaya adım atma duygusuna kapılıyordu insan - tıpkı olmayan bir basamağa basmaya yeltendiğinizde duyduğunuz şaşkınlık gibi. Oysa Mösyö Zelli, iyi mi kötü mü belli değilse bile, oradaydı işte. Kesinlikle oradaydı. Bir kimseydi. Marya'nın giysilerini yetkili bir kişi tav-

(Fr.) Sanat yapıtları tüccarı. (Ç.N.)

nıyla eleştiriyordu, bu da onu büyülüyordu. Ona kollarının aşırı sıska olduğunu, tipinin Slav, siluetinin tatlı olduğunu, mutlu edilir ve pohpohlanırsa çok sevimli olabileceğini söylemişti. Mutlu, pohpohlanmış, sevimli – büyülü sözcüklerdi bunlar. Ve adam ne dediğini biliyordu. Marya hemen anlamıştı bunu.

Mösyö Zelli'ye gelince. O da kızın yorgun havasından, aşırı gençliğine karşın düş kırıklığına uğramış görünümünden, gölgeli gözlerinden, farkında olmadan içine düştüğü zavallı çaresizliklerden kendine yarayacak sonuçları çıkarmıştı elbette. Ama orta sınıf önyargılarına sahip değildi, ya da öyle olduğunu sanıyordu ve ömrü boyunca aklına estiği gibi davranmış, ama hep işbilir ve dikkatli olmaya özen göstermişti.

Soho'da yedikleri bir öğle yemeğinin sonuna varmışlardı. Marya sigarasını bitirdikten sonra dedi ki:

"Biliyor musun, param yok benim. Ama gerçekten hiç yok, bir tek kuruş bile."

Bunu söylemesinin nedeni, adam sigarasını yakmak için kibritle uzandığında, onu China Audley'in kemancısına benzetmiş olmasıydı.

Mr. Prance'ın keşiflerinden biri olan China'nın uzun boylu, yakışıklı, varlıklı ve güzel sesli bir seveni vardı. Ruhunda soyluluk bulunan bir genç adamdı bu. İşin içindeki kız bir dansöz oldu mu, "ciddi niyetlerin" hiç de gerekli olmadığını düşünen annesiyle uzun uzadıya kavga etmiş, sonunda China'nın parmağına nişan yüzüğünü takmıştı.

Derken China bu harikayı, bu bulunmaz adamı bıraktığı gibi, Manchester Café'de bulduğu kısa boylu, tıknaz bir kemancıyla gizlice evlenmişti. Turne

boyunca kocasından aldığı, "Hemen beş sterlin yolla, Antonio," gibisinden telgraflara karşılık vermekle geçirmişti zamanını. Bunun için de, kol saatini bir sürü rehinciye bırakmak, sonra kurtarmak zorunda kalmıştı. Öteki kızlar hiç durmadan, "Hak etti bunu, kendi düşen ağlamaz," demekten bıkmamışlardı.

"Param yok. Hiçbir şeyim yok," diye yineledi Marya. "Anam babam öldüler. Halama gelince..."

"Biliyorum, biliyorum, daha önce de söyledin," diye sözünü kesti Mösyö Zelli. Dolaylı sorular sorarak Marya'nın akrabaları konusunda öğrenilecek ne varsa çoktan öğrenmişti. Ona ne olup bittiğine hiç aldırmadıklarını, İngilizlerin aile bağlarının aşırı şaşkınlık yaratacak ölçüde gevşek olduğunu düşünmüş, ama hiçbir şey dememişti.

"Yazık," dedi bu kez. "Kadının parası olması daha iyi, bana sorarsan. Kendisi için daha güvenli..."

"Üstümdeki giysiyi bile borca aldım," dedi Marya, çünkü her şeyin açıkça bilinmesini istiyordu.

Ertesi gün gidip parayı ödeyeceklerini söyledi adam.

"Borcun ne kadar?" diye sordu.

Marya ne kadar olduğunu söylediğinde sakin bir sesle, "O kadar etmez," dedi. "Çirkin demiyorum, ama şık değil. Bu terzi seni dolandırıyor."

Marya sinirlendi, ama etkilenmişti de.

"Biliyor musun, benimle mutlu olacaksın," dedi adam inandırıcı bir sesle.

Marya, bu görüşe herhalde katıldığını belirtti.

Aşırı sıcağın insanın omuzlarına yüklendiği bir günde, Paris'e vardılar.

Stephan Montmartre'ta on beş yıl yaşadığını

söyledi ona. Ama orada hiçbir yakın dostu yoktu, pek az da tanıdığı vardı. Kimi kez onu karanlık ve ünü bozuk bir *café*'ye götürür, orada garip görünüşlü yaşlı bir adam ya da çok şık bir genç adamla buluşurdu. Marya küf kokulu loşlukta buzlu birasını yudumlarken uzun, çok hızlı konuşmalara kulak kabartırdı: "*La Vierge au coussin vert – Première version – Authentique – Documents – Collier de l'Impératrice Eugenie...*"[1]

"Ametist bir gerdanlık, taşlar manda gözü büyüklüğünde, montör de altın. Pandantif armut biçiminde, güvercin yumurtası büyüklüğünde. Gerdanlık ince altın bir zincire geçirilmiş, akıl almaz saflıkta incilerle donatılmış."

Hepsi de mümkün olan en kısa zamanda, Philadelphia'nın bilmem hangi ilçesi zenginlerinden Mrs. Buckell A. Butcher'in boynuna takılıvermeye hazır. Ya da eski moda bir gerdanlık takmayı kabul edecek bir başka bayanın boynuna. Çünkü *impératrice* etkileyici bir sözcük – imparatoriçe bile fena sayılmaz.

Stephan işlerinin çoğunu cafélerde hallediyor gibiydi. Yaptığı açıklamalara bakılırsa, bir şeyler satmak isteyen Fransızlarla birtakım yabancılar (mutlaka yabancılar) arasında arabuluculuk yapıyordu. Bu yabancılar, resim, kürk manto, on ikinci yüzyıl madonnaları, Madam Du Barry'nin ufak tefekleri gibi şeyleri, ya da ne olursa olsun bir şeyleri, satın almak merakındaydılar.

Bir keresinde, Millet'nin pek çok çocuğundan birinin oynadığı tahta atı satmıştı, gerçekten de çok iyi para kazanmıştı o işten.

Bir akşam eve geldiğinde Napoléon'un kılıcını

[1] (Fr.) Yeşil yastıklı Bakire – Gala – Orijinal – Belgeler – İmparatoriçe Eugénie'nin kolyesi... (Ç.N.)

çıplak ve şaşırtıcı biçimde yatağının üstüne uzanmış olarak bulmuştu. Kılıcın sedir ağacından yapılma kutusu da yanında yatıyordu.

("*Oui, parfaitement*"[1] demişti Stephan. "Napoléon'un kılıcı.")

Kılıçlarından biri herhalde, diye düşünmüştü. Birkaç kılıcı vardı mutlaka. Napoléon gibi bir adam. Bir sürü olmalıydı. Karyolanın öteki yanına yürümüş, belli belirsiz bir tedirginlik duyarak bakadurmuştu. Sedir ağacından kutunun üstünde, hazinenin uzun uzadıya tanımlanması vardı.

"İki adet kını bulunmaktadır. Birincisi altın kakmalı porselenden, ikincisi değerli taşlarla süslü altından yapılmıştır. Kılıcın sapı da altından olup Doğu işi süslemeleri vardır. Bıçak kısmı en ince Şam çeliğindendir ve üstünde şunlar yazılıdır. Abukir kahramanı "Napoléon Bonaparte'a, derin saygı ve takdir duygularının bir simgesi olarak, Murad Bey."

O gece, sedir ağacından kutu eski püskü bir valize yerleştirildikten çok sonra, Marya hâlâ uyanık ve düşünceliydi.

"Stephan," dedi sonunda.

"Efendim," dedi açık pencerenin önünde sigara içmekte olan kocası. "Uyudun sanmıştım."

"Yok," dedi Marya. "O nesneyi nerden buldun, Allah aşkına?"

Eski bir Fransız ailesine ait olduğunu açıkladı Stephan.

"Şimdi çok yoksullar, satmak istiyorlar, hepsi bu. Ne diyorsun? Haa, adam gizlice satmak zorunda, çünkü annesiyle dayısı karşı çıkıyorlarmış."

Marya yatağın içinde oturdu, kollarını dizlerine dolayıp mutsuz bir sesle konuştu:

[1] (Fr.) Evet, elbette. (Ç.N.)

"Allah bilir, annesinin izni olmadan satmaya hakkı bile yoktur."

"Annesinin bu konuda hiçbir şey demeye hakkı yok," dedi Stephan sert bir sesle. "Ama işte, isterse bir şeyler karıştırmaya çalışabilir."

Ertesi sabah eski valizi alıp erkenden çıktı gitti. Kılıcı ne yaptığını Marya hiçbir zaman öğrenemedi.

Sorduğunda ağzında geveleyerek, "Amerika," demişti Stephan "açık denizler" dercesine.

Yaptığı işleri hiç açıklamazdı. Gizliliğe meraklı bir insan olduğuna karar vermişti Marya. Kimi kez, önceden haber vermeden ve hiçbir açıklama yapmadan birkaç günlüğüne ortadan kaybolurdu. Otelde yalnız kalan genç kadın, terk edilmek korkusuyla değil de, ne olduğunu seçemediği, belli belirsiz bir felaket önsezisiyle geçirirdi o günleri. Kötü bir şey olduğu yoktu oysa. Akla uzaktı yaşamları, ama sürüyordu işte. Felaket falan yoktu. Zamanla Marya soru sormaktan vazgeçmiş, mutlu olmuştu.

Stephan gizliliğe meraklıydı, yalancıydı, ama aynı zamanda çok sevecen ve usta bir âşıktı. Marya okşanılan, el üstünde tutulan bir çocuk, arzulanan bir metres, tapınılan bir tanrıçaydı. Bunların hepsiydi Stephan için – ya da adam öyle olduğuna inandırmıştı onu. Marya bir erkeğin bir kadına bu kadar iyi davranabileceğini, bir sürü ufak tefek yanıyla bu kadar yumuşak ve tatlı olabileceğini bilmiyordu o zamana dek.

Ayrıca hoşuna da gidiyordu adam. Onun çılgınca neşeli anları, birden kararmaları, inatla susmaları, arada bir iki elini birden ona uzatışı hoşuna gidiyordu. Karanlıkta yolunu arayan bir çocuk gibi, diye düşünüyordu.

On sekiz ay sonra, bir yıllığına Brüksel'e gittiler.

Paris'e döndüklerinde her türlü kuşkudan arınmıştı. Evliliğinin, rizikolu olmakla birlikte, başarıya ulaştığına inanıyordu. Bu kadar işte. Yaşamı düzenli olarak, hatta tekdüze bir biçimde, bir aşırı uçtan ötekine gidip geliyor, insanın ruhunu kemiren orta düzeylerde durmuyordu. Kimi kez bol paraları oluyor, hemen harcanıyordu. Kimi kez de, hemen hemen meteliksiz kalıyorlar, o zaman her öğün yemek yemiyorlar, oteldeki balkonlarında buzlu beyaz şarap içmekle yetiniyorlardı.

Balkondan Place Blanche'ın bir yanını görebiliyordu Marya. Tam karşısında Rue Lepic, Montmartre'ın tepelerine doğru tırmanırdı. Aç karnına içilmiş bir bardak şaraptan sonra her şey öylesine duru, anlamlı ve açık seçik oluyordu ki. Şaşılacak şey.

Solgun aya göz kırpan sokak ışıkları, ince uzun, boyalı hanımlar, Moulin Rouge'un değirmen kanatları, benzin, parfüm ve yemek kokuları.

Place Blanche, Paris. Yaşamın kendisi. Bir sürü şeyi kavrayabiliyordu insan. Bir yanılsamanın değerini örneğin, ya da gölgenin aslından daha önemli olabileceğini. Bir sürü şeyi.

3

"İyi akşamlar, Madam Zelli," dedi Hôtel de l'Univers'in patronu olan kadın.

"Bir dakika içeri gelir misiniz? Bir şey söyleyeceğim size. Edouard, bayana bir sandalye çek."

Otel bürosunun arkasında küçük bir oturma odası vardı. Madam Hautchamp ile kocası yaşamlarının yarısından çoğunu, görünüşe göre mutlu ola-

rak, burada geçirirlerdi. Loş, havasız, eşyanın tıkış tıkış doldurduğu bir yerdi. Kocaman bir masa, küçük bir masa, üç dik arkalıklı sandalye.

Şaşkın, ama yumuşak bakışlı, kıllı bir adamcağız olan Mösyö Hautchamp, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıp çıktı.

"Besbelli oda kirasını artıracaklar," diye düşündü Marya. Bekledi.

İriyarı, kartal görünümlü, yüz ifadesi uzak ve anlaşılmaz bir kadın olan Madam Hautchamp haberi patlattı:

"Kocanız bu akşam gelmeyecek, Madam."

"Haa," dedi Marya. "Haa, öyle mi? Telefon mu etti?"

Şöminenin üstünde duran, tik-takları çok sesli saate baktı. Tam sekizdi.

"Mösyö tutuklandı," dedi *patronne*. "Evet, Madam, tutuklandı. Bir saat kadar oluyor, yedi civarındaydı, bir polis müfettişiyle bir memur geldi buraya. *Enfin...*"[1]

Her iki eli ve tek kaşıyla birtakım hareketler yaptı.

"Ben de bir şey anlamış değilim bu işten. Hiçbir şey anlamadım. Ne yazık ki, beyin tutuklandığı kesin."

Sessizlik.

Marya dikkatli bir sesle sordu: "Bir şey demedi mi – gitmeden önce?"

"Size bir mektup bırakıp bırakamayacağını sordu sanıyorum. Müfettiş izin vermedi."

"Ya, öyle mi," dedi Marya, kadına aptal aptal bakmayı sürdürerek.

Kalbi önce durmuş, sonra öylesine hızlı çarpma-

[1] (Fr.) İşte. (Ç.N.)

ya başlamıştı ki, midesi bulanıyordu. Elleri nemli ve buz gibiydi. Beyninde bir şey zafer çığlıkları atıyordu: "Al işte, gördün mü! Ben sana demedim miydim? Biliyordum!"

Kısa bir sessizlikten sonra *patronne* konuştu: "Bu gibi şeyler çok can sıkıcı – herkes için. Kimse bu gibi işlere bulaşmak istemez."

Kadının sesindeki hava, Marya'nın kendi kendisini savunma güdüsünü kıpırdattı. Böylece, olayın besbelli bir yanlışlık olduğunu söyleyebildi.

"Besbelli öyle," dedi Madam Hautchamp nazikçe. Müşterisine biraz merakla baktıktan sonra ekledi: "Kendinizi fazla üzmeyin. Polisler böyledir! Yok yere tutuklarlar adamı, bilirim! Saçmalık! Saçmalık! Akıllarına koymuşlar ki Paris'te bir Bolşevik ayaklanması olacak, onu bunu tutuklayıp duruyorlar. Bir yandan da serseriler, hırsızlar ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlar. Yerinizde olsam, kendimi hiç üzmeden haber beklerim, Madam."

Odasına çıkan merdivenleri tırmanırken Marya'nın dizleri titriyordu. Tırabzana tutunmak zorunda kaldı.

"Gidip De Solla'yı bulmam gerek," dedi kendi kendine. Miss De Solla'nın sakin, derin, erkeksi sesine sıkı sıkı yapışmıştı aklı.

Yağmur yağıyordu. Moulin Rouge'un ışıkları sanki bir sisin gerisinden kızıl kızıl parlıyorlardı: *Salle de danse, Revue.*[1]

Grelot da aydınlatılmıştı. Kimi öğle sonlarında uykulu bir masumluğa bürünen Place Blanche, gece çalışmalarına hazırlanmaktaydı. Şemsiyelerin altında bükülmüş insanlar aceleyle bir yerlere gidi-

[1] (Fr.) Dans salonu, Gösteri. (Ç.N.)

yorlardı. Kaldırımlar kaygan ve ışıltılıydı; şurada burada su birikintileri, ışık yansımalarıyla kızarmış kederli aynaları andırıyordu. Boulevard Clichy'nin iki yanına sıralanmış ağaçlar, gülünç derecede sıska ve çıplak kollarını yıldızsız bir gökyüzüne uzatmışlardı.

Metrodan Place Denfert-Rochereau'da inen Marya, "Üç dakika sonra kendi dilimden konuşan birini duyacağım. İki dakika sonra, bir dakika sonra," diye düşünerek ilerliyordu. Avenue d'Orléans boyunca koştu. Miss De Solla'nın atölyesi karanlıktı. Kapıyı vurdu. Avlunun öte yanındaki kapılardan birinden bir kadın başı uzandı. Matmazel'in Londra'da olduğunu, birkaç hafta kalacağını, istenilirse mektup adresini verebileceğini söyledi.

"Aa, gittiğini bilmiyordum," dedi Marya.

Karanlık pencerelere bakarak bir dakika durdu, sonra çok ağır adımlarla uzaklaştı. Rue Denfert-Rochereau'nun köşesini döndüğünde karşı kaldırımda Heidlerları gördü. Rüzgâra karşı aynı koca şemsiyenin altına sığınmış, yürüyorlardı. Birden rüzgâr Heidler'in sırtındaki muşambayı bayrak gibi dalgalandırdı, şemsiyeyi de yana devirdi. Adamın yüzündeki kızgınlığı gördü Marya.

"Onlara ne canım, neden ilgilensinler," diye düşündü, "zaten ne yapabilirler ki?" Kendi yoluna devam etti. Geçenler dönüp dönüp bakıyorlardı ona, bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında bu kadar ağır yürüdüğü için.

Ertesi gün, Quai des Orfevres'deki Adalet Sarayı'nın yan binalarından birinde birkaç saat bekledi. Her yarım saatte bir uzun boylu, şişko suratlı, siyah cüppeli adama yeniden soruyordu. Kocasının neden

tutuklandığını ondan öğrenebileceğini söylemişlerdi.

Şişko suratlı adam her seferinde, "İsim neydi?" diye soruyordu bıkkın bir sesle.

Marya adı söylediğinde, parmağını elindeki uzun listenin başından sonuna dek indiriyor, "Henüz bilgi yok," diyordu.

Derken daha önemsiz biri, elinde bir tomar yeni belgeyle içeri giriyor, Marya da yeniden tahta sıraya dönüp beklemeye koyuluyordu. Tahta sıra inanılmaz sertlikteydi –oda koskocaman, soğuktu– sırtı ağrıyordu.

Bir yanında siyahlar giyinmiş, çok saygın bir hanım oturuyordu, *bonne*'uyla[1] birlikte gelmişti. Yanında getirdiği kadının hizmetçi olduğu, Brötanyalılara özgü önlük ve başlığından anlaşılıyordu. Üstündekilerin beyazlığına karşın çok da pis görünüyordu. Her iki kadın da pis görünüyorlardı, hiç durmadan fısıldaşıyorlardı fısır... fısır... fısır...

Öteki yanında oturan genç adamın ayağında kırmızımtrak sarı, yepyeni ayakkabılar vardı. Ceketi, pantolonu daracık, şapkası küçüktü; paltosu yoktu. Keyfi yerinde görünüyordu. Çocuksu ve sevecen bir gururla ayakkabılarına bakarken, sonra halden anlarcasına Marya'ya döndüğünde, bir yandan da ıslık çalıyordu. Sonunda ne kadar zamandan beri orada olduğunu sordu. Marya kaç saattir beklediğini söylediğinde de, "Hiç acele etmezler, *ces messieurs*.[2] En sonunda kök salacağız burada," dedi neşeli bir tavırla.

Ondan başka herkes yaslı bir durgunluk içinde kıpırdamadan oturuyordu – sanki inanılmaz ölçüde

[1] Hizmetçi (Ç.N.)
[2] Bu beyler. (Ç.N.)

sıkıcı bir tiyatro oyununun karanlık dekorunun birer parçasıydılar. Arada bir, iyi giyimli, resmi havalı bir bey dış salondan hızla geçerek, kendinden emin bir havayla iç odaya giriyor, bir süre sonra, süngüsü biraz düşmüş bir havayla çıkıp gidiyordu.

Saat beş oldu.

"Peki, isim neydi?" diye sordu şişko yüzlü adam altıncı kez. "Ama söylüyorum size, herhangi bir bilgi gelmedi. Hayır, hiçbir şey. Bundan sonra da gelmez artık bugün. Geç oldu. Yarın sabah Adalet Sarayı'na gidin en iyisi."

"Ama hemen öğrenmem gerek," dedi Marya. "Bilmem gerek. Kocam o benim."

İster kocanız olsun ister kardeşiniz ya da babanız ya da amcanız, hiç fark etmez. Bir şey bilmiyorum."

Ve çok kızgın bir ifadeyle ekledi: "Hayır! Ama!"

Çıkarken, onu şişko suratlı adamın bürosuna gönderen bekçinin yanından geçti. Adam istediği bilgiyi elde edip etmediğini sordu. Marya başını iki yana salladı, ağlamaya başladı. Sırtı ağrıyordu. İyi niyetli bir ses karşısında dayanamayacak kadar yorgundu.

"*Ah, là, là,*" dedi bekçi. "İhtimal hiç de önemli bir şey değildir. Çok önemsiz bir şey. Dikkatsiz araba kullanmaktan üç gün. Hadi, hadi, ağlanacak bir şey yok, *ma petite dame.*[1] Cesur olun!"

Bir başka bekçi, ne olup bittiğini bilmediğini sorduğunda, adam ona dönerek açıkladı:

"Ağlayan kadın gördüm mü dayanamam. Ağlayan bir kadın gördüm mü, ille onu yatıştırmaya çalışmak zorundayım. *C'est plus fort que moi.*"[2]

[1] (Fr.) Küçük hanım. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Elimde değil. (Ç.N.)

Ve son derece içten bir havayla yeniden başladı: "*Ma petite dame...*"

Oysa Marya yürümeye başlamıştı bile.

"O taraftan çıkış yok," diye arkasından seslendiler.

Dördü, bir kemerin altından geçti, kendini huzur dolu Quai des Orfevres'de buldu. Uzun süre orada kalıp, Seine Nehri üstünde ışıkların titrek yansımalarını seyretti. Ağır ağır, sanki hırsızlama akan suyun üstünde, kırmızı ışıklar kan lekeleri gibiydi. Yavaş ilerleyen suyun üstünde ışıktan oluşmuş gerdanlıklar.

Yoldan geçen bir genç ona sesleninceye dek orada durdu:

"Hey, yavru! Bu gece mi atıyorsun kendini ölüme?"

Bunun üzerine bir taksi çevirip Montmartre'a döndü. Sürücüye para verirken, "Çok param da yok," diye umursamazca geçirdi içinden. "Amma da belanın içine düştüm."

Ertesi gün Adliye Sarayı'na gitti.

Parıl parıl parmaklıklı kapılar, yukarı çıkan bir sürü merdiven. *Liberté, Egalité, Fraternité*[1] sözcükleri altın harflerle yazılmış; *Tribunal de Police*[2] ise kara kara harflerle. Sanki bir yanda cennet, bir yandaysa Son Yargılama Günü.

Gazeteci olduğunu söyleyen, bağa gözlüklü, ufak tefek, canlı bir adam ona yardımcı olup olamayacağını sorduktan sonra işler hızlandı. O koridordan bu koridora, bir merdivenden ötekine koşturur

[1] (Fr.) Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Polis Mahkemesi. (Ç.N.)

buldu kendini Marya. Adam, sarayı çok iyi biliyordu gerçekten, öyle demişti. Bir kapıya fırlıyor, kısaca tıklatıp içeri uzanıyor, hızlı hızlı bir şeyler sorduktan sonra, karşıt yönde gene yola koyuluyordu. Ardından giden Marya, ona yetişmeye çalışırken kurallarını anlamadığı çok karmaşık bir oyun oynuyormuş gibi hissediyordu kendini. Ordan oraya koşarlarken, Bolşevik korkusundan söz açtı adam. Tutuklamaların bir skandal haline geldiğini, buna artık dur deme vaktinin geldiğini ve durdurulacağını söyledi.

"İşte bizler bu yüzden buradayız. Biz gazeteciler."

Ona her soluk soluğa teşekkür edişinde aynı karşılığı veriyordu adam: "Rica ederim, bir meslektaşa yardım etmek görevim."

Stephan'ın gazeteci olduğunu adamın nerden çıkardığını anlayamıyordu Marya. "Onun böyle düşünmesi için ne dedim acaba?" diye kaygılanıyordu.

Sonunda bir kapıyı daha çaldı. Uzun siyah cüppe giymiş, küçük beyaz yakalı ve kara sakallı iki adam soru sorarcasına baktılar onlara.

"Madamın eşi," diye başladı Marya'nın dostu. "Stephan Zelli adında bir bey, bir meslektaş," gülümsedi ve bir kez daha selamladı onları, "tutuklanmış. Hanımefendi doğal olarak çok kaygılanmış ve elbette bu tutuklamanın nedenini öğrenmek istiyor."

Akıcı açıklamalar kolayca, inandırıcı bir biçimde dökülüyordu ağzından. Ufak tefek, ama akıllı bir adam. İstediğini elde etti de. Avukatlardan biri yerinden kalktı, bir tomar belgeyi karıştırdı, aralarından bir dosya çıkarıp geldi. Dedi ki:

"Zelli, Stephan. Hah! Neden tutuklandığını mı öğrenmek istiyorsunuz? Bir hırsızlık meselesi. *Escroquerie.*"[1]

Gazeteci boğazını temizledi, sonra öksürdü.

"*Bon soir, Madame bon soir.*"[2] dedi aceleyle. "Size yardımcı olabildiğim için çok mutluyum." Kapıya doğru geriliyordu; sanki Marya onu yanında tutmak isteyecek, zorla kendi rezil yaşamının içine sokacakmış gibi tedirgindi. Neşeli bir sesle, "*Bon soir, bon soir,*" deyip duruyordu. Ve yok oldu.

"Çok ciddi bir mesele mi?" diye sordu Marya.

Onu sonunda bu loş, küf kokulu odaya ulaştıran onca koridoru, merdiveni düşündükçe şaşalıyor, başı dönüyordu.

İki avukat da güldüler soruya. Bir tanesi başını arkaya atıp ağzını kocaman açarak, pembe beyaz dilini, damağını göstererek gülüyordu.

Kahkahası yatıştığında sitem eder bir sesle, "Hırsızlık, Madam, her zaman ciddi bir meseledir," dedi. Bir uzman tavrıyla, katı bakışlarla baştan aşağı süzdü onu. Sonra yeniden gülümsedi ve milliyetini sordu.

"Siz de Polonyalı mısınız?"

"Hayır," dedi Marya. Oturduğu yerden kalktı.

Avukatların daha uzun sakallı, daha ciddi olanı, ona daha fazla bir şey söyleyemeyeceklerini belirtti.

"Kocanız bir hırsızlık -birkaç hırsızlık- iddiasıyla tutuklanmış. Şu anda Santé Hapishanesi'nde. Bir iki güne kadar kendisinden haber alırsınız herhalde Quai des Orfevres'deki ek binadan onunla görüşme izni alabilirsiniz."

"Teşekkür ederim," dedi Marya.

(Fr.) Dolandırıcılık. (Ç.N.)
(Fr.) İyi akşamlar. (Ç.N.)

4

Ertesi sabah Stephan'dan bir mektup geldi.

> Çok sevgili Mado,
>
> Korkarım çok meraklanmışsındır. Ama gene de sana yazamadım, nedeni, şu ana dek izin verilmediğidir. O akşam geldiğimde iki adamı beni bekliyor buldum, bana tutuklama emrini gösterdiler. Çalınmış resim ve birtakım başka şeyler satmakla suçlanıyorum. Gülünç bu. Her neyse, gene de buradayım, beni öyle kolay kolay bırakacaklarını da sanmam. Çok iyi bir avukat bulabileceksem o başka. Her şey avukata bağlı olacak. Perşembe günü beni görmeye gel, görüş günü o gün, anlatmaya çalışacağım sana. Sevgilim, kafam nasıl bozuk.
>
> *Stephan*

"Gene de yazık," diye düşündü ona bakaduran Madam Hautchamp. Genç kadının çok solgun olduğunu, kötü kötü öksürdüğünü ayrımsamıştı. "Ah, bu gibi insanlar..." dedi içinden.

"Bu gibi insanlar," olarak nitelediği hepsiydi. Otelini dolduran tüm o garip çiftler – eninde sonunda başları mutlaka belaya giren o enternasyonalistler. Küçük oturma odasına döndüğünde bu düşüncesini Mösyö Hautchamp'a da aktardı. O sırada gazetesini okumakta olan adam omuzlarını silkti; yüzünde derin bir onaylamazlık anlatımıyla okumakta olduğu makaleye devam etti. Rastlantı olacak, makalenin ilk cümlesi şuydu:

"*Le mélange des races est à la base de l'évolution humaine vers le type parfait.*"[1]

[1] (Fr.) İnsanlığın evriminin kusursuz örneğe doğru yol alışının temelinde ırkların karışması bulunmaktadır. (Ç.N.)

"Bence değil," ya da onun gibi bir şey geçirdi kafasından Mösyö Hautchamp.

Ucuz, mavi çizgili kâğıt üzerine İngilizce yazılmış olan mektubu katladı Marya, dikkatle çantasına yerleştirdi, otelden çıkıp Place Blanche'a daldı. Sisli günü, hiç bitmeyen, amaçsız bir yürüyüşle geçirdi, çünkü yeterince hızlı yürürse, çevresinde dönüp dolaşan korkudan kurtulacağına inanıyordu. Onu yakalamış olan ve hiçbir zaman bırakmayacakmış gibi görünen, zalim ve aptalca bir şeye karşı duyduğu belli belirsiz, karanlık bir korkuydu bu. O şeyin her zaman oralarda bir yerde -yüzeyde keyifli olan şeylerin altında saklı- olduğunu öteden beri bilmişti. Hep oradaydı. Ta çocukluğundan beri.

İnsan açlık, üşümek ya da yapayalnızlık konusunda tartışabilirdi, ama korkuyla tartışamazdı. Fazla derindeydi çünkü. Gerçekliğinden aşırı esrarlı bir biçimde emindiniz. Ancak çok hızlı yürüyüp onu geride bırakmaya çalışabilirdiniz.

O akşam, uzun süre küçük bir barda oturup kahve içti. Üçüncü bardaktan sonra para istemek üzere İngiltere'ye bir mektup döşendi. Ama sonra, "Gönderecek paraları yok ki," diye düşündü. "Şimdilik bir şey söylemeyeceğim onlara. Ne yararı var ki?"

Mektubu yırttı. "Aklımı başıma toplamalıyım," dedi kendi kendine. "Aklımı başıma toplarsam bu işten sıyrılırım. Hadi, cesaret istiyor bu oyun."

Karşısında solgun, uzun suratlı bir kız, önünde hiç yudumlanmamış bir içkiyle oturuyor, ikide bir kapıya bakıyordu. Bir önceki geceyi birlikte geçirdiği beyin gelip içki parasını ödemesini bekliyor ve el-

bette boşuna bekliyordu. Dudakları sarkmış, gözleri perişan ve acizdi.

Sisli sokaklardan kaçıp yatak odasına döndü Marya; kapıyı kapattığında, sanki kötü ruhlu bir dünyayı dışarıda bırakmış olmaktan rahatlamıştı. Yatak odası bir sığınaktı. Ağır ağır soyunurken, "Bu oda Stephan'sız ne tuhaf," diye düşünüyordu. Hem bomboş hem de gölgelerle dopdoluydu. Soyunurken ikide bir durup kulak kabartıyor, koridorda onun ayak seslerini duyar gibi oluyordu.

Yatağa yattığında elini uzatıp onun yastığını okşadı... Stephan. Kötü işler çeviren bir adamdı. Herhalde. Besbelli. Öyle olsa ne yazardı? "Hiç aldırmıyorum," diye geçirdi içinden. "Bana iyi davrandı. Dost olduk. Birlikte çok eğlendik. Neyse ne, hiç aldırmıyorum."

Bir süre tedirginlik içinde bir o yana bir bu yana döndükten sonra içini çekip ışığı açtı, titreyen ellerle bir sigara yaktı. Her şey yalan dolandı. Ne boktan şeyler yapıyorlardı insanlar. Kendilerine zarar gelmeksizin bir sürü kötülük yapıp, geçip gidiyorlardı. Kim aldırıyordu bunlara? Kendi başına gelmemiş miydi kaç kez? Hem de kaç kez! Ama iş paraya geldi mi, herkes üstüne üşüşüyor, korkunç cezalar veriliyordu.

"Yalan dolan," dedi yüksek sesle.

Işığı söndürür söndürmez, korku yeniden çöktü içine – bu kez hiçbir zaman sonuna varamadan yürüdüğü uzun bir sokak gibiydi. Kızıl ışıklarla aydınlatılmış bir sokak, her iki yanda yüksek, boz rengi, pancurları sıkıca kapatılmış evler. İşittiği tek ses arkasından geliyor, görünmeyen bir atın klip klop nal sesleri...

Sabahleyin Quai des Orfevres'e gidip hapishaneyi ziyaret etmesi için gerekli izin belgesini aldı. Marya Zelli, yaş 28, doğuştan İngiliz, evlilik dolayısıyla Polonyalı... vesaire vesaire vesaire.

Santé Hapishanesi'nin dış duvarı, çatık kaşlarla Boulevard Arago'ya bakar. Nerdeyse üç yüz metrelik kararmış, iç karartıcı, umut kırıcı bir duvar. Üstelik hiç bitmeyecekmiş gibi duruyordu, görünürde bir giriş kapısı da yoktu. Sonunda, oralarda dolaşan bir polis memuruna yol sordu Marya; adam aptal aptal suratına bakınca da, alçak sesle, mahkûmlardan birini ziyaret etmek istediğini söyledi. Adam başparmağıyla omzunun gerisinde bir yan sokağı işaret ederek arkasını döndü. İçeri girdiğinde armut biçimli bir göbeği olan şişko, sarışın bir bekçi, kendisine çok küçük gelen iskemlesinden kalkmadan, sert ve haşmetli bir el hareketiyle geçebileceğini belirtti. Boz rengi arnavutkaldırımı döşeli avluyu geçti, bir kat merdiven çıktı, bir sürü bekçinin izin belgelerini almak için bekledikleri geniş bir salona vardı. "Paris tiyatrolarında, kapıda biletini vermek gibi bir şey bu," diye düşündü Marya.

Parloir[1] dedikleri yere girdi. İnsan sesi vızıltılarıyla dolu koskocaman bir odaydı burası. Bekçilerden biri daracık bir bölmenin kapısını açtı.

Marya tahta sıraya oturup karşısındaki parmaklıklara gözünü dikti – bir hayvan kafesinin parmaklıkları sanki. Yüreği küt küt atıyordu. Salondaki uğultu onu sağırlaştırmış, duyularını da yok etmiş gibiydi. Demirden bir halkanın başını sıkıştırdığını, ağır ağır derin suya batmakta olduğunu hissediyordu.

(Fr.) Görüşme odası. (Ç.N.)

Stephan birdenbire parmaklığın öte yanında belirdi, bir tuzaktan fırlamış gibi.

"Merhaba, Mado!"

"Merhaba," dedi. "Zavallı yavrucuğum benim. Ne boktan talih!"

"Sanırım," dedi Stephan kaygıyla çevresine bir göz atarak, "Fransızca konuşmak zorundayız. Dediklerimi işitebiliyor musun?"

"Elbette."

"Gürültü korkunç da ondan sordum. Bütün Paris buraya doluşmuş, avazı çıktığı kadar bağırıyor sanırsın! Dinle Mado, işin kötü yanı, en en kötü yanı, parasız olduğum bir sırada başımın belaya girmesi... Hemen İngiltere'ye mektup yazıp para istemen gerek. Yazdın mı yoksa?"

"Yazmasına yazdım ya," dedi Marya temkinlice. "Onların da gönderecek fazla parası yok biliyorsun. Gerçekten yardım edemeyecek olduktan sonra, ne diye onları da kaygılandırayım? Neyse, başımın çaresine bakarım," diye huysuzca ekledi. "Bir şeyler ayarlarım herhalde. Yapabileceğim bir sürü iş vardır mutlaka. Ama öyle kötü nezlem var ki, doğru dürüst düşünemiyorum."

Kendini beceriksiz ve tedirgin hissediyordu. Onun demir parmaklıklar arasından baktığını, zayıflamış, kaçamak ifadeli yüzünü görmek korkunçtu. Stephan'a hiç benzemiyordu karşısındaki.

"Olup biteni olduğu gibi anlat bana," dedi. "Her şeyi bilmek istiyorum."

Adam başını iki yana salladı.

"Mektubumda anlattım ya..."

Gerçeği söylemek istemiyor, diye düşündü. Sonuç olarak da ne fark eder zaten? Başını çevreleyen demir halka daha da sıkıştı.

Stephan bol el kol hareketleri yaparak hızlı hızlı konuşmaya koyuldu, ama dediklerinden hiçbir şey anlamıyordu. Fransızcayı bir anda unutuvermişti sanki. Kocası garip bir biçimde uzaklaşmıştı.

"Tutuklandığımda metelik yoktu üstümde," diye sürdürdü Stephan. "Sinir olan da bu ya. Bu işin tam da şu sırada başıma gelmesi." Alçak sesle bir sövgü savurdu. "*Nom de Dieu!*[1] Senin için kaygılanıyorum ben."

"Benim için üzülme," dedi Marya.

Bekçi kapıyı güm diye açtı. Birbirlerine zorlama gülümsediler.

Bir sonraki haftanın başında giysilerini sattı. Yatakta yatıyordu, çünkü nezlesi ateşli bir soğuk algınlığına dönüşmüştü. Madam Hautchamp bir iskemlenin üstüne yığılmış olan satılık malları bir bir elden geçiriyordu. Kadının ona sempati duyduğu, ama bu sempatinin hiçbir zaman iş konusundaki ciddiyetinin sınırını aşamayacağı belliydi.

"Kardeşimin karısı *teinturière*[2] olduğundan, bunları vitrinine asması için bir anlaşma yapabilirim," diye açıkladı. "Yoksa hiç almazdım zaten. Gene de bu durumda fazla bir şey veremeyeceğim. Şu örneğin, şu *robe de soirée...*"[3] En güzel elbiseyi işaret ediyordu. "Kim alır bunu? Hiç kimse. Ancak bir gecelerin kadını olacak ki. Neyse ki kardeşimin karısının öyle birkaç müşterisi var. *Des femmes qui font la noce.*"[4]

"Neden ille de öyle bir kadın satın alsın," diye savunmaya girişti Marya. "Anlamıyorum."

"Pratik bir elbise değil," dedi Madam Haut-

(Fr.) Allah kahretsin. (Ç.N.)
(Fr.) Kumaş boyacısı. (Ç.N.)
(Fr.) Gece elbisesi. (Ç.N.)
(Fr.) Gününü gün eden kadınlar. (Ç.N.)

champ sakin bir sesle. "Fantezi desem yeri. Böyle olunca da, eğer satın alacak biri çıkarsa, o tip bir kadın olacaktır. Neyse, dedim ya, birkaç tane öyle müşterisi var..."

Madam Hautchamp dehşet vericiydi. O konuşurken toplum çarklarının tangır tungur döndüğünü duyabiliyordunuz. Birbirine karışmak yok. Birbirine bozulmak da yok. Her şey öylesine kaçınılmaz ki, başını öne eğip teslim olmaktan başka yapılacak şey yok.

Kafasında bir hesap yaptıktan sonra, "İki yüz elli frank verebilirim size," dedi. Pazarlık konusunda özel yeteneği olan, kuaförden yeni çıkmış bir kartalı andırıyordu.

"Tamam," dedi Marya. Titriyordu. Gözlerini kapadı, başını bir o yana bir bu yana çevirerek yastıkta serin bir yer aradı.

"Hay Allah, amma da aptalım," dedi öteki, giysileri toplarken. "Bu *pneumatique*[1] geldi size, vermeyi unutmuştum."

Şehir-içi mektup Mrs. Heidler'dan gelmişti.

"Sevgili Madam Zelli. Adresinizi Miss de Solla'dan aldık. Yarın akşam bizimle yemek yemeyi, sonra da çok seveceğinizi umduğum bir Amerikalı dostumuzun evindeki partiye gelmeyi kabul eder misiniz? Saat sekiz buçukta, Lefranc'ta. Gelebileceğinizi umarak."

5

"Eeee," dedi Heidler. "Hadi umutlara içelim."

Marya gülümsedi, "Umutlara," diye karşılık verdi.

[1] (Fr.) Paris'te telgraf yerine kullanılan acele şehir-içi mektup. (Ç.N.)

Üşüyordu. Ayakları sırılsıklam ıslanmıştı. Lokantadaki herkesin, her bakımdan özenli, parlak ve huzurlu olduğunu düşünüyor, onların düzeni yerinde yaşamlarına gıpta ediyordu. Derken, vermut boğazını, göğsünü ısıttı; kendisini daha az kötü hissetmeye başladı.

"Mösyö Lefranc," diye seslendi Heidler.

Patron aceleyle masaya geldi. Ufak tefek, çevik, canlı bir adamdı, ama az konuşuyor, az el kol hareketi yapıyordu. Onlara birtakım yiyecekler tavsiye ederken. "Bunu herkes için yapmam, bilesiniz, ha," der gibi bir havası vardı. İngilizlerin bu lokantayı neden tuttukları hemen anlaşılıyordu. Bu dürüst ve ciddi hava onlara güven veriyor olmalıydı.

Mrs. Heidler, sakin, kahverengi gözlerle misafirini süzdü.

"Kemiklerinize kadar ıslanmışsınız, zavallı çocuk."

O kadar önemli olmadığını söyledi Marya. "Yalnızca ceketimin kolu."

"Çıkarın o zaman," diye öğütledi Mrs. Heidler.

Derken gözü Marya'nın gerisine, kırmızılar giymiş bir kıza kaydı. Peşinde iki genç adamla gelen kız, masanın yanından geçerken başını soğukça öte yana çevirdi.

"Bak sen," dedi Mrs. Heidler. "Cri-Cri'nin göz göre göre bana başını çevirişini gördün mü, H.J? Daha geçen cumartesi verdiğim partiye gelmişken."

Cesur ve aslında iyi yürekli bir kız olan Cri-Cri, bacaklarını kendinden emin bir erkek gibi iki yana açarak oturdu, yemek listesini kaptığı gibi, oldukça ters bir sesle çabuk çabuk konuşmaya koyuldu. Ufak tefek tombulca bir kızdı. Son derece özenli ve düzenli makyajı hep aynıydı. Günler günü, haftalar hafta-

sı, bir tek çizgisi bile değişmezdi. Yuvarlacık yanakları turuncumsu kırmızı, dudaklarıysa parlak kızıl boyalıydı. Yeşil gözleri sürmelenmişti, burnu ölü beyazıydı. Hiçbir zaman bundan çok ya da az boyanmaz, parlak siyah saçlarının bir buklesi bile yerinden oynamazdı. Harika bir gösteriydi sergilediği. Bir Japon ressamın ünlü modeliydi; aynı zamanda kabare şarkıcısı ve bir 'tip' olarak tanınırdı. Soğuk davranabilecek konumda olduğunu hissettiği için selam vermemişti Heidlerlara; ayrıca, fazla nazik olmanın insana hiçbir zaman yararlı olmadığını da biliyordu.

Hüzünlü bir istekle seyrediyordu onu Mrs. Heidler. Elinde değildi, kendisine yüz vermeyenlere gereğinden fazla değer verirdi; üstelik, Cri-Cri gibi insanların verdiği partilere gelmelerini de çok isterdi. Haklarında yazılar yazılan kişiler. Tipler. Önce bu ünlü hanım, sonra genelde tipler ve güzellik hakkında konuşmaya başladı.

"Önemli olan gözlerin ve ağzın açısı," dedi Mrs. Heidler. Kendinden hoşnut, tekrarladı: "Evet, önemli olan bu. Kaç kez dikkatimi çekmiştir. Gözlerin ve ağzın belirli bir açısı."

Mösyö Lefranc balık servisi yaptı.

Marya, karşısında oturan Heidler'a baktığında, gözkapaklarının biçiminin garipliğini ayrımsadı: soluk, zeki gözlerin üstünde üç köşeli gözkapakları. Hiç de sevimli görünüşlü bir kişi değildi. Öte yandan, tümüyle anlayışsız sayılmazdı, çünkü Marya'nın bardağı ne zaman boşalsa yeniden dolduruyordu. Akıl almaz biçimde kendinden emin, mutlu ve güvende hissetmeye başladı Marya kendini. Düşünceleri belirsiz ve keyifli, perişanlığı yağmurun sesi kadar uzaktı. Çok hafif bir sisin ötesinde, lokantaya yeni giren birtakım insanları, palto çıkaran kolların

devinimlerini, açık renk çorap içinde bacakları, kısa topuklu pabuçlar giymiş ayakların tahta yer döşemesi üstünde yürüyüp masalar altında saklanmalarını izledi. Bulanık bir geri plan üstünde, bir kadının profilini, bir başkasının sırtını, tezgâhın üstüne dizilmiş şişeleri, bir adamın omuzlarını ve çizgili kravatını müthiş bir açık seçiklikle görebiliyordu. Meşin kaplı sırada dimdik oturuyor, dikkatle, anlaşılır biçimde konuşuyordu. Sesler karmakarışık bir uğultuydu kulaklarında: Mrs. Heidler'in sesi yüksek, yetkeli, Heidler'inki yumuşak, kararsız.

"Lola mı," diyordu Heidler, "Lola Elizabeth çağından kalmadır." Hâlâ tipleri tartışmaktaydılar.

Grimsi mavi oda genişliyor gibiydi. Duvarlar geriye çekilmiş, lambalardaki ampuller esrarlı biçimde büyümüşlerdi. Birer küçük ayı andırıyorlardı şimdi.

"Haa, işte gelebildin, Anna," dedi Mrs. Heidler. Bebek sarısı saçlı, keskin bakışlı, ağzı pek kararlı, ufak tefek Amerikalı bir kızdı konuştuğu.

"Lola Select'te," dedi bu hanım. "Birazdan gelecek."

Miss Lola Hewitt geldiğinde yanında temiz yüzlü bir genç vardı. Gencin başında bir Bask beresi, sırtında triko gömlek, ayağında pek eski püskü bir pantolon vardı. Lola güzel bir hanımdı, ama canı sıkkın görünüyordu. İnce uzun parmakları sinirli sinirli geziniyordu bardağının çevresinde. "Of, sevgili Fransızların dediği gibi, kendi *assiette*'imde[1] değilim bu akşam."

"Üzüntüye kapılma, sevgilim," dedi Lois. "Bir *fine*[2] daha iç."

(Fr.) Keyfi yerinde olmamak. (Ç.N.)
(Fr.) Rakıya benzer bir içki. (Ç.N.)

Başı türbanlı, kara kuru bir başka hanım da partiye geliyordu anlaşılan, hoş bir bey de. Bu hoş adam Marya'nın yanına oturdu, ertesi sabah saat on buçukta Dôme'da buluşmalarını önerdi. "Adınızı kaçırdım," diye ekledi neşeyle, "benimki Porson." Sesinin tonundan, Mr. Porson'un tanınmış biri olduğunu anladı Marya.

Kara kuru hanım, kesik kesik konuşuyordu: "Rolls'un edebiyat toplantısına yazık oldu, değil mi? Evet, evet, bu akşam Café Lavenue'de bir edebiyat toplantısı düzenlemiş. Saat dokuzda. Rolls ile Boyes. Her ikisi de. Bütün Orta Amerikalılar oraya gidiyor."

"Dinleyin," diye üsteledi. Porson, "yarın gelemez miydiniz sahi? Keşke gelebilseniz. Sizinle konuşabilirmişim gibi bir duygu var içimde. Sabahın on buçuğu biraz erken, biliyorum ama, öğleden sonra Londra'ya dönüyorum." Sonra, boynunu bükerek daha yeni boşandığını ekledi. "Berbat bir iş, bilseniz. Rezalet! Korkunç, iç karartan bir iş."

Mr. Porson'un boşanma davasının ayrıntılarını dinlemek çok zordu. Marya temiz yüzlü çocuğun sesini duydu: "İstediğim kadar içeyim, bunu aldım mı bir dakikada kendime geliyorum."

"Nedir o?" diye sordu Marya ona doğru eğilerek. "Bakabilir miyim?"

"Bir tane denemek ister misiniz?" Çocuk Marya'ya bir kapsül verdi. Kırıp burnunuza çekeceksiniz. Tamam, öyle..."

Marya kapsülü kırıp derin bir solukla içine çekti. Yüreği tak diye durdu, sonra birdenbire, büyük bir acıyla kabarıverdi. Boynunu, yüzünü kan bastı. "Düşeceğim," diye düşündü büyük bir korkuyla ve masanın kenarına tutundu.

"İyi çarptı, ha," dedi temiz yüzlü çocuk ona il-

giyle bakarak. Sonra ötekilere döndü. "Hey, bakın. Fena çarptı, değil mi?"

Çoook uzaklardan, türbanlı hanımın sesini işitti Marya: "Rolls elbette büyük stilist, ama Boyes... Önce olan Boyes."

"Çok özür dilerim," diye söze başladı Marya. Sonra, büyük dikkatle konuşarak, ne yazık ki partiye gidemeyeceğini, hemen eve dönmesi gerektiğini açıkladı. "Grip geçirdim, o yüzden biraz bitkinim. Eve gitmek zorundayım," diye mırıldandı, yardım isteyen gözlerini Heidler'a çevirerek.

"Elbette," dedi adam. "Ama hâlâ çok yağmur yağıyor. Taksiye binmelisiniz."

Birlikte kapıya doğru yürürlerken adama karşı delice bir minnet duyuyordu. Hasta ve ağlamak üzere olduğunu onun da bildiğinden emindi. Geniş omuzları, sakin sesiyle, kaya gibi bir adamdı.

"İyi geceler," dedi. "Brunoy'dan döndüğümüzde sizi hemen arayacak Lois. O öksürüğe dikkat edin. Kaygılanmayın."

Taksinin kapısı kapandı.

6

On gün sonra Stephan'ın duruşması yapıldı, bir yıl ceza yedi. Bu bir yılın sonunda Fransa'dan sınır dışı edilecekti. Marya onu görmeye Santé'ye gitti; bitkin, kayıtsız, her türlü duygudan yoksun durumdaydı. Ancak, cezaevinin karanlık avlusuna girer girmez kayıtsızlığı yok oldu. *Parloir*'a vardığında, bekçilerden biri küçük bir bölmenin kapısını açtı, ona işaret etti. İçerde, soluk soluğa, biraz da titreyerek bekledi.

Stephan göründüğünde, "Hastaydım," diye söze başladı hemen. "Yoksa, duruşma gününde Adalet Sarayı'na gelecektim."

"Gelmemeni söylemiştim ya," diye yanıtladı Stephan. "Mektubumu almadın mı? Al işte... şansımız yokmuş."

Tıraş olmamış, gömleğinin yakasını takmamıştı. Tahta sıranın üstünde kendi kendisine sarılırcasına oturmuş, içeri kaçmış, kanlanmış gözlerle Marya'ya bakıyordu. "Buraya dayanacak gücüm yok," dedi küçücük bir sesle – bir çocuk sesiyle. "Yapamayacağım. Yapamayacağım."

Komşu bölmelerden yükselen konuşma sesleri, dev böceklerin uğultusunu andırıyordu. İnsanı şaşkına çeviren amansız bir gürültü.

"Seni düşündükçe öyle bir *cafard*[1] alıyor ki beni, Mado."

"Herhalde idare ederim," dedi Marya. "Heidlerlar." Kucağında iki elini birleştirerek sıktı. "Ne yaparsam yapayım, ağlamamalıyım," diye düşündü.

"Heidlerlar mı?" diye üstünde durmazcasına sordu Stephan.

"Tam senin mektubunu aldığım gün Mrs. Heidler beni görmeye gelmişti. Söyledim ona. Özür dilerim. Sırrını açıklamak istemiyordum ama... Kendimi, yani anlıyorsun ya, çok kötü hissediyordum."

"Eee, ne olmuş yani? *Je m'en fiche!*"[2] Sonra meraklı bir sesle ekledi: "Ne dedi peki?"

"Pek bir şey demedi. İyi bir kadın galiba."

Durdu. Lois'in, "Elbette, bir şeyler yapmak gerek canım," diyen sesini anımsamıştı birden. Son derece buyurucu bir ses.

[1] (Fr.) İç sıkıntısı. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Umurumda değil. (Ç.N.)

"Bu gece onlarla buluşacağım," diye sürdürdü. "Herhalde bir iş bulmama yardım ederler. İngiltere'den de biraz para getirteceğim zaten. İdare ederim."

Bir süre konuşmadan oturdular. Sonra, merkezi bir cezaevine değil de, Fresnes'e gönderileceğini söyledi adam.

"Fresnes Paris'e oldukça yakındır. Beni görmeye gelecek misin?"

"Elbette, elbette... Stephan, dinle. Kaygılanma, sevgilim. Eylülde çıkacaksın, değil mi? O kadar uzun bir süre değil. Zaman çabuk geçer." Pek zekice sözler değildi. Ama beyni doğru dürüst çalışmıyordu işte.

"Çabuk! Bu güzel işte. Komik! Çabuk, ha?"

Stephan güldü, ama yardım dileniyormuş gibi bir hali vardı. Onu rahatlatmak özlemi umutsuz bir ateşti içinde.

"Seni seviyorum," dedi.

"*C'est vrai?*"[1] diye sordu Stephan. "Belki de öyledir. Göreceğiz."

Marya yineledi: "Seni seviyorum. Çok üzme kendini sevgilim."

Ama umutsuzca söyledi bunları, çünkü onun uzaklaştığını, kendi acısının çemberinin içinde kaldığını, ulaşılamaz durumda olduğunu hissediyordu.

Arkasındaki kapıyı birdenbire açtı bekçilerden biri. Stephan öylesine alelacele yerinden fırladı ki, Marya çok fena oldu.

İngilizce, "Eyvallah," dedi adam, gülümseme yerine geçen sırıtışı yüzüne yayarak.

Bekçi bir şeyler bağırdı. Sinirli bir at gibi yerinde sıçradı Stephan ve gözden kayboldu.

[1] (Fr.) Gerçekten mi? (Ç.N.)

Sisli bir öğle sonrasıydı, keskin bir soğuk vardı. dışarıda sokak lambaları yanmıştı. "İnsan kendini Londra'da sanabilir," diye içinden geçirdi Marya. Her şey gibi Boulevard Arago da, gerçekdışı fantastik, ama aynı zamanda olağanüstü tanıdık görünüyordu; Marya'nın çözmeye çalıştığı, bu esrarlı tanıdıklık izlenimiydi.

Avenue d'Orléans'a vardığında üşüdüğünü hissetti, sıcak bir kahve içmek için bir bara girdi. Karşıda oturmuş esmer bira içen iriyarı bir adam dışında bomboştu burası. İçerken gözünü hiç ayırmadan Marya'ya bakıyordu adam. Stephan'ın mektubunu çantasından çıkarıp yeniden okumaya koyulduğundaysa, "Mutlaka bir randevu," diye düşündü.

"Avukatım, işini bilmeyen beceriksizin biriydi. Beni savunacağına, altı dil bildiğinden dem vurdu. Brüksel'de bir zamanlar girdiğim aptalca bir işten söz açıldı. Elbette bu da canıma okudu..."

Brüksel'de girdiğim aptalca bir iş. Bunu sonuna dek düşünmeye çalıştığında, yorgun beyni, Brüksel hakkında yalnızca birbiriyle bağıntısız birtakım anılar yakalayabildi: Tepsiler üstünde ince uzun bira bardakları taşıyan ak ceketli garsonlar, karanlık istasyona tangır tungur giren Paris treni, çiçek pazarında, kırmızı çizgili şemsiyeler üstüne düşen güneş ışığı, Avenue Louise boyunca sıralanmış yeşil ağaçlar.

İriyarı adam kalkıp gideli çok olmuştu; o hâlâ oturmuş, sigara üstüne sigara içiyordu. Her yeni müşteri girerken kapı açıldığında, yolun karşısındaki tütüncü dükkânının kızıl ışıklarını, asfaltın üstündeki kızıl yansımaları görüyordu. Paris sokaklarının bitmez tükenmez labirentini canlandırmaya

başladı kafasında – sert sert parlayan, aceleci insanlarla dolu sokaklar. Nasılsa, korkmadan düşünüyordu o sokakları şimdi, hatta garip bir heyecanla.

"Hep tasalanmanın ne yararı var?" diye sordu kendine. "Aldırmıyorum işte. Üzüntülü olmaktan bıktım."

Café'den çıktı, birkaç dakika durup Lion de Belfort lunaparkına baktı – küçük küçük kulübeler, salıncaklar, keskin beyaz ışık altında birbirini iteleyerek dolaşan insan kalabalığı, atlıkarıncanın neşeli, metalik müziği.

Heidlerlar, Boulevard St. Michel üstündeki Auguste Lokantası'nda bekliyorlardı. Saat dokuza çeyrek kala Heidler, "Kızın başına bir şey gelmemiştir umarım," dedi.

Tam Lois kötü bir şey olduğunu sanmadığını söylerken Marya içire girdi. Çok solgundu. Gözleri gölgeli, dudakları aceleyle ve kötü boyanmıştı. Paltosunun altında kolsuz, biçimsiz, çuvalı andıran siyah bir giysi vardı. Kırık dökük, çocuksu ve olağanüstü rüküş bir görünümü vardı.

"Söyleyeyim mi ona, H.J.?" diye sordu Lois.

"İstersen," dedi Heidler. Kralımsı, gene de çekingen bir duruşu vardı.

"Korkmuş gibisin, korkma," dedi Lois.

Marya hızla bir birine, bir ötekine baktı, kadının sözlerini yineledi:

"Korkmak...?"

"Hoşuna gidecek bir şey bu. Ya da, hoşuna gideceğini umuyorum diyelim. Biliyorsun, H.J. ile ikimiz nicedir seni düşünüyoruz. Yavrucum, böyle yapayalnız kalamazsın. Yani, olacak iş değil. Değil mi?"

Okşarcasına uzattı elini. Marya, ne garip diye

düşündü, Mrs. Heidler'in kendisine dokunmasından hoşlanıyor mu, tiksiniyor mu, bir türlü kesin karar verememişti.

Lois konuşmayı sürdürdü: "Şimdi bak, bizim atölyedeki fazla odaya taşınmanı istiyoruz." Sinirli olduğu için sesi her zamankinden daha buyurucuydu. "Ufacık, karanlık bir yer ama, orada rahat edersin. Ne yapacağına karar verinceye dek kalman gerek. İyileşinceye dek. Yani, istediğin sürece, canım."

Sessizlik.

Mösyö August sofranın ortasına büyük bir dilbalığı bıraktı. Açık mavi, son derece alaylı gözlerle Heidler'a baktıktan sonra çekildi.

"Etkileyici bir tip, bu August," dedi Heidler. Tedirginliği belli oluyordu. Çekingen bir havası vardı.

Marya, alçak sesle, "Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum," dedi. "Benim için kaygılanmanız çok... çok iyisiniz..."

Heidler, rahatlamış bir havayla, her şey kararlaştırıldığına göre üstünde daha fazla konuşmaya gerek olmadığını belirtti. Marya güçlükle gülümsedi. Kendi kendine, "Bu insanlar son derece iyi yürekli, ama kesinlikle onlarla birlikte oturmak istemiyorum. Öyleyse gidecek değilim. Kaygılanacak bir şey yok," diyordu.

"Ne zaman taşınabilirsiniz," diye sordu Heidler. "Yarın iyi mi?"

"Ama," dedi Marya, "Korkarım çok zahmet vereceğim size."

"Hiç önemi yok," dedi Heidler. Bir an göz göze geldiler, ama adam hemen başka yöne baktı.

"Gerçekten, korkarım," diye direndi Marya, "olanaksız bu dediğiniz. Çok iyisiniz, ama sizi rahatsız etmek aklımın ucundan bile geçmez."

"Saçma," dedi Lois. "Gelmen bizi çok sevindirecek. Ayrıca her şey ayarlandı bile. Yemekten sonra birlikte bize gider, uzun uzun konuşuruz. H.J. karşı tarafta birileriyle görüşmeye gidecekmiş."

Marya biraz rahatladı. "Evet, uzun uzun konuşuruz."

Yemek boyunca sessiz kaldı.

Lois, "Senin resmini yapmak isterim, kesinlikle. Üstünde bu siyah giysiyle. Bir de kısa siyah eldivenlerle. Ya da kısa yeşil eldiven mi olsun? Sen ne dersin, H.J.?" dediğinde, Marya, onlarla oturmak düşüncesinin neden kendisini böylesine dehşete düşürdüğünü merak etti. Oysa, belki de eğlenceli olurdu böyle bir şey.

İki kadın, Boulevard St. Michel boyunca, biçimsizleşmiş gölgelerinin gerisinde yürüdüler. Konuşmadan, yan yana, nerdeyse birbirlerine dokunarak yürüyorlardı. Lois düşünüyordu: "Bir türlü karar veremiyor. Zavallı kızcağız, içinde bir kötülük yok bunun. Ona iyilik etmenin bence hiçbir sakıncası da yok. Başıma dert açmaz."

Bal Bullier'nin bomboş kapısını Closerie des Lilas'nın renkli ışıklarını geçtiler; caddenin karşı yanına geçip Avenue de l'Observatoire'ın loşluğuna daldılar. Ağaçların üst bölümleri, siste, hayaletler gibi yok olmuştu.

Heidlerlar yüksek bir yapının ikinci katında oturuyorlardı. Dış kapı kapalıydı. Beklerlerken, Lois kapıcı kadından söz etmeye koyuldu. Son derece çekilmez bir kapıcıları olduğunu söyledi.

"Verdiğim partilerden birinde," diye anlattı, "Swansee Grettle – tanıyor musun onu? Çok iyi kız-

dır. Heykel yapar. Neyse, Swansee, adamlardan birinin onu bilerek tekmelediğinden yakındı. Elbette. Swansee'nin birlikte olduğu adam ötekini dışarı çağırdı, merdiven başında dövüşmeye başladılar."

Kapı ardına kadar açıktı. Halısız tahta merdivenleri, önde Mrs. Heidler, arkasında Marya tırmanmaya koyuldular. Kadın konuşmayı sürdürdü:

"Neyse, Swansee'ninki burnuna yumruk yedi, her yan kan revan içinde kaldı. Kapıcı kadın olanları ertesi sabah gördüğünde ortalığı ayağa kaldırdı. O gün bu gündür bize çok kötü davranır. Burası iğreti bir yer kuşkusuz, daha iyisini bulana dek oturuyoruz. Bu taraftan gir."

Atölye dediği, kocaman, yüksek tavanlı, pek az eşyalı, loş bir odaydı. Divanın üstünde, on sekizinci yüzyıl hanımefendilerinin kılığında bir bebek, kendini beğenmiş bir havayla kurulmuş, satenden eteklerini yayarak oturmuştu. Bir de oldukça alengirli bir gramofon vardı. Şöminenin üstündeki aynanın kenarına birkaç kartvizit sıkıştırılmıştı. Aynanın da üstünde bir portre asılıydı. Dikkatle boyanmış, ama fazla kendinden emin, biraz da özentili – renkli bir fotoğraf sanki. "Heidler'in böyle bir odada yaşıyor olması gerçekten inanılmaz," diye düşündü Marya.

"Gidip sana sigara bulayım," dedi Lois. "Divana uzan, yorgun görünüyorsun."

Döndüğünde dedi ki: "Gelip bizimle kalmak istemiyorsun, değil mi? Neden peki? Bu kadar büyütecek ne var? Eğer gerçekten bizi rahatsız edeceğini sanıyorsan dediğin gibi, kesinlikle yanılıyorsun. Alışkınım ben. H.J. ikide bir genç dehalar bulup bizim fazla odaya getirmeye meraklıdır. Montparnasse'a taşındığımızdan beri kaç tanesini zor durumlardan kurtarmışızdır. Sonraları hepsi de bizden nefret

etmiştir nedense. Her neyse! Belki sen parlak bir istisna olursun."

Marya kesin bir yanıt veremedi: "Evet ama," dedi, "benim için söz konusu olan birkaç gün, hatta birkaç hafta idare etmek değil. Gerçekten hiç param yok. Bir şeyler yapmam gerektiğine inanıyorum."

"İyi de, ne yapacaksın?" diye sordu Lois. Marya'ya kuşkulu, ama zeki gözlerle bakıyordu. Sanki, "Hadi, anlat, açıkla. Dinliyorum. Senin bakış açından görebilmek için çaba harcamaya hazırım," der gibiydi.

Marya güçlükle başladı: "Korkarım benim derdim şu ki... yeterince katı değilim, anlatabiliyor muyum? Yani, fazla yumuşak, çabuk sarsılan bir insanım. Son günlerde korkudan ölüyorum. Yani, fiziksel bir korku değil..." Durdu.

Bayan Heidler'in akıllı, soru soran gözleri hâlâ üstündeydi.

"Diyeceğim, yaşamın korunmasız kişilere karşı çok gaddar ve korkunç olduğunu kavradım. Bence yaşam çok insafsız. İnsanlar da insafsız."

Bir yandan konuşurken bir yandan da, "Neden bunları ona anlatıyorum sanki?" diye düşünüyordu. Gene de konuşmayı sürdürmek zorunda hissediyordu kendini.

"Tümüyle yanılıyor olabilirim elbette, ama böyle hissediyorum işte. Neyse, insafsızlığa göğüs germe düşüncesine alıştım artık. İnsan alışabiliyor yani. Öyle bir an geliyor ki, en yumuşak insan bile hiçbir şeye aldırmaz oluyor. Çok önemli, değerli bir an bu. Ziyan etmemek gerek. Sizler çok iyisiniz, ama gelip yanınızda kalırsam gene yumuşayacağım, çekingenliğim artacak... sonra da, katılaşma sürecine en başından yeniden başlamam gerekecek. Herhal-

de," diye umutsuzca ekledi, "ne demek istediğimi hiç mi hiç anlamıyorsunuz."

Lois karşı çıktı: "Yeniden katılaşman gerekeceğini de nereden çıkarıyorsun. İnsanlar o kadar da canavar değil. Hatta, özellikle ters gitmezsen çok iyi davranabilirler."

"Öyle mi?" dedi Marya.

Lois öksürdü: "Hepsi iyi hoş da, sadece gelelim. Tam olarak ne yapmayı düşünüyorsun? Sana karşı sorumluluk duyuyorum bir yerde. Neden duyuyorum bilmem. Senin gibiler herkeste bu duyguyu uyandırırlar belki de. Bir zamanlar sahneye çıkmıştın değil mi? Umarım buradaki müzikhollerden birinde *femme nue*[1] olarak çalışmaya kalkmazsın. O zavallılar o kadar az para alıyorlar ki."

"Biliyorum," diye karşılık verdi Marya. "Hayır, *femme nue* olmaya kalkacak değilim. Ne yapacağımı bilmiyorum... bir şeye aldırdığım yok. Bu da başlı başına bir avantaj olsa gerek."

Başını arkaya, renkli yastıklara yaslayarak gözlerini yarı yarıya kapadı. Birden korkunç bitkin hissetti kendini, yorgunluktan başı dönüyordu.

"Kuşkusuz," diye başladı Lois düşünceli bir sesle, "erkekler meselesi... olabilir ki bir adam... bir bakıma evet. Ama bu gibi işler çok dikkatle yapılmalı kızcağızım, yoksa berbat bir başarısızlık olur. Yani, en iyi çıkar yolun bu olduğuna iyice karar versen bile, çok dikkatli planlar yapman gerek. Gene de, bana sorarsan, ne kadar iyi plan yaparsan yap, sonu başarısızlık oluyor."

"Herhangi bir şeyi dikkatle planlayabileceğimi hiç sanmıyorum," dedi Marya, "hele böylesi bir şeyi hiç mi hiç. Cehennem yoluna saparsam canım istedi-

[1] (Fr.) Revüde çalışan kadın. (Ç.N.)

ği için olur bu, ya da iyi bir uyuşturucu etkisi yaptığından, ya da şu aptal kadın gövdeme zaten değer vermediğimden. Cır cır cır konuşan insanlara gelince..." Yanakları al al olmuştu, çok hızlı konuşuyordu, birden ağlamaya başladı. "Şimdi işim tamam artık," diye düşündü. "Ağlamaya başladım ya, susamam artık."

Lois dedi ki: "Görüyorsun ne kadar haklıymışım, gel bizde otur, yalnız kalman doğru değil, dediğimde," Sesi titriyordu. Marya onun gözlerinde de yaş olduğunu görünce çok şaşırdı. "Biliyor musun," diye ekledi Lois, "H.J., onu deli gibi seviyorum... Bana her zaman çok iyi davranmaz."

Divanın üstünde yan yana oturup birlikte ağladılar. Marya, Lois'in katı olduğunu sanmakla nasıl yanıldığını anlıyordu. Bu yumuşacık yaratık, kendisi gibi bir kadın, yaşam karşısında en az kendisi kadar şaşkın ve incinmiş. "Benden daha cesur, hepsi bu," diye geçirdi içinden, "dayanıklı görünmeyi başarıyor."

Lois konuşuyordu: "Kocanın hapiste olduğunu söylediğinde -hatırlar mısın?- yardım istemek için elini uzatmışsın gibi geldi bana. Ve, elini tuttum. Sana yardım etmek istiyorum. Buna izin vermezsen çok üzülürüm, kırılırım."

Marya sarsılmıştı. "Onu demek istemedim, hayır. Gerçekten," diyebildi.

Lois burnunu sildi. İçten bir havayla sürdürdü: "Yaşama hangi -açıdan diyelim- baktığını anlamıyorum sanma. Anlıyorum çünkü. Senin yerinde olsaydım ben de, güvenlikte olan, bankada parası bulunan herkesten nefret ederdim, tiksinirdim."

"Ben paradan söz etmiyordum," diye kesti Marya.

Öteki, halinden memnun bir sesle konuşmayı

sürdürdü: "Paranın bir kadının yaşamına getirdiği fark korkunçtur. Gerçekten korkunç. Hep söylemişimdir bunu."

"Ne kadar doğru," dedi Marya.

"Hadi gel, odanı gör," dedi Lois.

O önde, Marya arkada, daracık bir merdiveni tırmanıp küçük bir odaya girdiler. İçersi soğuktu, temiz kokuyordu. Yüksek pencerelerde yeşil-gri çizgili perdeler vardı.

"Şimdi, ne zaman taşınabilirsin acaba?" diye canlı bir sesle sordu Lois. "Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi. Ne dersin?"

"Benim için böylesine kaygılandığın için bir harikasın," dedi Marya. "Bir harika!"

Sokağa çıktığında yüzüne çarpan soğuk hava iyice ayıltı onu. Içini gene melankoliyle doldurdu. Bir taksi çevirip, yorgun argın bindi.

"*Ah, ma pauvre vieille!*"[1] dedi kendine.

7

Paris-Fresnes tramvayı, Cadran Bleu adlı cafenin önünde durdu, Marya indi. İki yanında görkemli ağaçların sıralandığı geniş yoldan cezaevine doğru yürüdü. Geniş bir bahçenin ortasında yükselen, kocaman, boz renkli bir yapı.

Her zamanki formaliteler. Her zamanki sorgucu bekçilerden biri. Adama korku ve nefretle karışık bir duyguyla baktığını ayrımsadı Marya. Derken, gene arnavutkaldırımı döşeli bir avlu geçti ve nemli bir koridor, bir canavarın açık ağzı gibi yuttu onu. Bu koridorun en sonunda, çoğu kadın olan bir grup

[1] (Fr.) Vah zavallı ihtiyarcık. (Ç.N.)

insan, kuyruğa girmiş bekliyorlardı. Kuyruktaki yerini aldığında, varoluşun temel deliliğini birden tüm korkunçluğuyla duydu. Bir kez daha düşündü: insanlar çok boktan. Bütün o küçük düzen ve düzenlemeleri, cezaevleri, lağımları vesaireleri, kimseler görmesin diye sakladıkları her şeyleriyle insanlar.

Buz tutmuş elleri, küt küt atan yüreğiyle bekledi, orada bulunmaktan mantıksız bir utanç duyarak. Bekçi ona her yaklaştığında, omuzlarını sinirli sinirli oynatıyordu. Adam, kadınlardan birinin koluna elini koyup onu sıradaki yerine ittiğinde şu düşünce geçti kafasından: Bana dokunacak olursa ona mutlaka bir tane patlatmam gerekecek, o zaman ne gelir başına? Beni de hemen içeri atarlar, adım gibi biliyorum bunu.

Sonunda, ötekilerin aynı olan, küçük, tavansız bir bölmeye götürdüler onu da. Tepedeki tahta platform üzerinde bekçinin biri beş aşağı beş yukarı geziniyor, arada bir durup konuşmalara kulak kabartıyordu. Stephan geldiğinde başında kaba, çuvalımsı bir şey vardı. Bakışlarını ondan ayırmayan parlak gözlü bir hayvanı andırıyordu. Sıkılgan bir sessizlik içinde oturan karısına bakıp duruyordu yalnızca. Marya onunla her şeyi enine boyuna konuşacağını, ondan öğüt isteyebileceğini sandığı için şaştı kendine. Sonunda, çok geçmeden bekçinin kapıyı vurup görüş zamanının bittiğini haber vereceğini düşünerek bir şeyler mırıldandı: "Zavallı sevgilim benim. Zavallı canım."

"*Oh ça!*"[1] dedi Stephan. Omuzlarını silkti. Ona doğru eğilerek sordu: "Üstündeki o eşarp ne öyle? Tanımıyorum bu eşarbı, değil mi?"

Bir süre eşarptan konuştular. Derken, Heidlerla-

[1] (Fr.) Bir bu eksikti! (Ç.N.)

rın kendisini evlerine çağırdıklarını söyledi.

"Bak Stephan, hiç gitmek istemiyorum," diye ekledi.

"Neden?"

"Bilmiyorum."

"Eee, o zaman ne diye gitmeyesin, canım?" Sesi sinirliydi. "Aynı ülkeden değil misiniz? Sen onları anlarsın, onlar da seni."

"Bundan pek emin değilim," dedi Marya inatla.

Adam huysuzca konuşmayı sürdürdü:

"Sen beni deli etmek mi istiyorsun? Burada dört duvar arasında, elim kolum bağlı oturup senin dışarıda meteliksiz olduğunu düşünmenin ne olduğunu anlayabilir misin acaba? Mrs. Heidler iyi bir kadın mı?"

"Çok iyi!"

"Bizden biri yani? *Bonne camarade?*"[1]

"Evet, evet... Yani, elbette, çok iyi herhalde. Çok iyi yürekli olmasalar, bu koşullar altında yanlarında kalmamı istemezler, değil mi?"

"Hayır, elbette istemezler," diye yanıtladı Stephan acı bir sesle. "Eeee, madem kadın bu kadar iyi, neden onun evinde kalmak istemiyorsun? Gitmelisin, Mado. Bana kalırsa yapabileceğin en iyi şey bu. Bak, ne diyorum: Mutlaka git."

"Pekâlâ."

Onu yatıştırmak, biraz daha mutlu kılmak için her şeye evet diyebilirdi o anda. Bir yandan da her şeyin sonsuz anlamsızlığını ta iliklerinde duyuyordu.

Tramvay durağına doğru yürürken, olaya başından neden bunca önem verdiğine şaşmaya başlamıştı. Porte d'Orléans'da, tramvayın durduğu yerde

[1] (Fr.) İyi dost mu? (Ç.N.)

bir atlıkarınca vardı. Anababalar, çocukları kucaklayıp parlak renkli tahta atların üstüne oturtuyorlardı. Derken müzik başladı: "*Je vous aime*"[1]. Ve atlar, canlıymışçasına ön ayakları havada, dönmeye koyuldular.

Marya, uzun süre orada kaldı, atının boynuna sıkı sıkı sarılmış, yüzü zevkten gerilmiş, zayıf, sarışın bir kız çocuğunun hızla dönüşünü seyretti. Atlı karıncaya bakarken toparlandı biraz; belli belirsiz, gölgeli bir dünyada, gri bir hayalet gibi dolaştığı duygusundan kurtulur gibi oldu.

Hôtel de l'Univers'den ayrılmadan bir gün önce, halasından bir mektup ve beş sterlinlik bir havale geldi.

> Sevgili Marya,
>
> Mektubun beni üzdü. Açık seçik yazmamışsın, sen hep böyle yaparsın zaten evladım. Gene de, anladığım kadarıyla işlerin pek yolunda gitmiyor. O kadar ender yazıyorsun, yazdığında da o kadar az şey söylüyorsun ki, sana öğüt vermeye çalışmak zor. Seninle ikimizin ayrı dünyalarda yaşadığımızı, bunun uzun süredir böyle olduğunu hissediyorum. Gene de istediğin parayı gönderiyorum. Keşke mümkün olsaydı da daha fazla gönderebilseydim.
>
> Kocan iyi mi? Ondan hiç söz etmemişsin. Umarım kavgalı falan değilsinizdir. Dediğim gibi, mektubun beni üzdü, ama herhangi bir yardımda bulunamayacağım için daha da üzgünüm.
>
> Arayı uzatmadan yeniden yazacağını, işlerinin düzeldiği haberini vereceğini umarım.
>
> Seni seven halan,
> *Maria Hughes*

[1] (Fr.) Sizi seviyorum. (Ç.N.)

PS. Paris'te yaşayan bir İngiliz papazını ziyaret etmeyi hiç düşündün mü? Sana yardımcı olabilir belki. Bildiğim kadarıyla birkaç tane İngiliz din adamı var orada. Birinden birinin adresini kolayca bulabilirsin sanıyorum. Ya da ben adresi öğrenip sana bildirebilirim.

8

Her sabah saat dokuzda, *femme de menage*,[1] griyeşil çizgili perdelerin yüksek pencereleri örttüğü küçük odanın kapısını tıklatıyor, kahvenin hazır olduğunu biliyordu.

Marya aşağı indiğinde Lois'i divanın üstüne uzanmış bulurdu. Heidler, sobanın yanındaki koca koltukta oturmuş o günkü mektuplarını açıyor olurdu. Son mektup da okunduğunda *Le Matin* gazetesini açar, yeniden kahve isterdi. Her seferinde, fincanla şekeri ona götüren Marya'ydı; sırtındaki ropdöşambr ile öylesine haşmetli bir babacanlığı vardı ki, ona hizmet etmek olağan gibi geliyordu. Heidler kızın yüzüne bakmadan teşekkür eder, gazetesinin arkasında kaybolurdu. Birdenbire evin, laubalilikten uzak, resmi erkeği oluvermişti.

Öğle yemeklerini üçü birlikte Lefranc'da yiyorlardı. Lois kolsuz giysi ve kısa siyah eldivenli resme hemen başlamaya karar verdiğinden, Marya, uzun sakin öğle sonralarını, yapraksız ağaçların tepelerini pencereden seyrederek, Montparnasse öyküleri dinleyerek geçiriyordu. Lois çalışırken sırtına uzun, çiçekli bir gömlek giyiyor, çok dik duruyordu. Göğsü iyice ilerde, yuvarlak, kahverengi gözleri bir mo-

[1] (Fr.) Temizlikçi kadın. (Ç.N.)

deline, bir tuvaline hızla gidip gelerek. Başının bu devinimi, ekmek kırıntıları gagalayan bir kuşun kafasını andırıyordu. Bol bol konuşuyordu. Kimi kez konuşmak için resim yapmayı bırakırdı ve Montparnasse'ı gerçekten çok ciddiye aldığı besbelliydi. Burasını, daha yüksek yerlere varmak için bir basamak olarak görüyordu. Burada yaşayanları (yani, burada yaşayan AngloSaksonları elbette) açıklamak, sınıflandırmak. Geniş yaşam planında yerli yerlerine oturtmak hoşuna gidiyordu. Çok güzel Genç Adamlar, Göz Kamaştıranlar, Orta Amerikalılar, İşi Bitmişler, hayatta hiçbir yere varamayacak olan Garipler, ilerde belki de de bir şeyler yapabilecekmiş gibi görünen Garipler.

Kimi kez sorular sorduğu olurdu. O zaman Marya kendi bakış açısını ortaya koymak özlemiyle tutuşarak, Stephan ile sürdürdüğü yaşamın güzelliğini anlatmaya çalışırdı. Serseri geceler, taze sabahlar, çekilmiş, perdelerin gerisinde geçirilen tembel öğle sonraları.

"Stephan canlı bir insandı, anlatabiliyor muyum? Hayır! Ne aptal bir sözcük bu. Doğaldı demek istiyorum. Bir hayvan gibi doğal: Beni canlandırmış, yaşadığımı duyurmuştu bana; her şeyi o öğretti. Mutluydum. Kimi kez, sırf bir ışığın bir yere düşüşü bile anlatılamayacak kadar mutlu ederdi beni."

"Evet, elbette," derdi Lois zeki bir tavırla "Seni nasıl elde etmiş iyi anlıyorum. Çok iyi hem de."

Lois son derece zekiydi. Başını hep dik tutardı. Açık, dürüst gözlerle bakardı herkese. Akla gelebilecek her konuda, kitaplardan edindiği bilgilere dayanarak, sağlıklı bir sesle fikir yürütürdü. Söylediklerinden öylesine emindi ki, dediğine karşı çıkmak yalnızca boşa vakit harcamak demekti. Ve bütün

bunlara karşın, ya da bütün bunlar yüzünden, aptallığa varacak ölçüde duyarsız olduğu izlenimini bırakırdı. Ya da zalimliğe varacak ölçüde duyarsız. Hangisiydi? Asıl soru buydu. Aslında her zaman, her yerde asıl soru bu olmamış mıdır?

Marya velinimetine hayranlık besliyordu, ama o yumuşak yakınlaşma anı geçip gitmişti. Model koltuğunda, dala konmuş bir kuş gibi oturmuş, onu dinlerken, kendisini uzak ve yapayalnız hissediyordu. Üstelik, Çok Güzel Genç Adamların çeşitli çiftleri hakkında ya da Tombul Polly'nin şıklığı, sevimliliği konusunda öğrenilecek her şeyi öğrenmiş olduğuna dair de bir duygu vardı içinde. Bu Çok Güzel Genç Adamlar dalga dalgaydılar - triko gömlek, *bérets basques*[1] giyerlerdi; nispetçi, çekici ve yetenekliydiler, canları istediğinde tam bir İngiliz centilmeni gibi davranabilirdi.

"Bu ise," derdi Lois, "çok önemli bir niteliktir. Bana sorarsan -istersen züppe de bana- en önemli, en beğendiğim niteliktir. Bir de iyi dans etmek. Ama yani, dikkatli olmak zorundayız, değil mi? Bazılarının başına ne işler açacağını bilemez insan. İnan bana, en olmadık tiplere rastlanabilir burada. H.J.'nin keşfettiği kimi heriflere şu kadarcık güvenmem."

Tombul Polly'ye gelince, bir zamanlar Ziegfeld dansözlerindenmiş bu kız. 14 Temmuz'da Dôme'da ortalığı bir karıştırmış, bir altüst etmiş ki, o kadar olur.

"Sıralardan birinin üstüne çıkıp *Marseillaise*'i söylemeye başladı. Çok ciddiydi aslında, gözlerinde yaşlar vardı. Bütün Amerikalılar bayıldılar. Ama Fransızlar marşın İngilizce parodisini yaptığını san-

[1] (Fr.) Bask beresi. (Ç.N.)

dılar – Fransızlar ne biçim oluyor bazen, bilirsin. Günlerden de 14 Temmuz! Bir sürü bardak çanak kırdılar. *Patron* Tombul Polly'yi arka kapıdan kaçırmak zorunda kaldı."

Ayrıca Lois, Aşk, Çocuk Doğurma (çok ilgilendiği için özellikle üstünde dururdu), Kompleksler, Paris, Erkekler, Fuhuş ve Duyarlık gibi konuları tartışmaktan da geri durmazdı. Duyarlığı eşi bulunmaz bir baş belası sayardı.

"Yok parasız kalmış papaz kızları. İnce uzun parmaklar, bilmem ne. Ne yararı var bunların. O gibi insanlar hayatta bir işe yaramazlar ki."

"Neyse kaygılanma," dedi Marya. "Yavaş yavaş öldürülüyorlar, kökleri kuruyor zaten."

Kimi kez durup dururken, "Lois çok katı bir insan," diye düşündüğünü anımsardı. Bir yerlerde okumuş olduğu bir cümle, nedense en beklenmedik zamanlarda aklından geçiyordu: "Hanım, 'küçüğün de bundan bunca zevk aldığını görmek ne kadar hoş,' dedi, kedisinin fareyle oynaşmasını izlerken."

Lois her perşembe gecesi bir parti verirdi. Marya bu toplantılarda ne yapacağını bilmez, kendini kaybolmuş gibi hissederdi hep. Herkes öylesine becerikli, öylesine olayların içinde, öylesine şu Müthiş Duyguyla dolu görünürdü ki. Her şey, –günahlar bile– Amerikalıysan eğer, bir ilke sorunu ve ruh yüceltmesi; İngilizsen eğer, üst sınıf kökenli, ama gene de anarşist olduğunu kanıtlamak çabasıydı. Kadınlar uzun boyunlu ve zekiydiler, bir köşeye çekilip birbirlerine yalın, ama gerçek sözler söylerlerdi. Kimi kez hem zeki, hem zengin olurlar, Montparnasse'a ucuz, ama etkili korunuklar bulmaya gelirlerdi.

"Şu yakışıklı delikanlı yazar mı acaba? Öyleyse

kendisine yardımcı olabilirim de. Köpeğim Ting-a-Ling'i biliyorsun ya, Lois. Ne tatlı hayvandır. Şiir yazıyor. Şiirlerinden birini bizim kulübün dergisinde yayımlattım. Derken, durup dururken dikkatsizleşti, dalgınlaştı. Ting'in üstünde bir pire yakalamayayım mı? Kadını göndermek zorunda kaldım."

Gece yarısı sularında, herkes biraz sarhoş olduğunda, Marya partileri sevmeye başlıyordu. Dans etmesini bilmeyen Heidlerin, gene de gramofonda çalan müziğin ritmine uyarak odanın içinde beş aşağı beş yukarı, kendinden emin bir biçimde yürümesini seyreder, ona baktığında adamın gözlerinin neden öylesine yan-anlamsız olduğunu nerdeyse sinirlenerek merak ederdi. Ona yan gözle, sanki temkinlice fırlattığı bakışlar Marya'nın üstünden akar gibiydi sanki.

"Çok Alman görünüşlü bir adam," olduğuna karar verdi. Gene de birlikte dans ettiklerinde, gövdesinde kesin bir ısı yükselmesi hissediyor, keyifleniyordu.

Her cumartesi, Marya Fresnes'e gidiyor, zavallı, sabırlı kişilerle birlikte sıra bekliyor, Stephan'ı görüyordu. Başını kendisine doğru uzatarak konuşan kocasının sesinin nerdeyse pas tutmak üzere olduğunu duyuyordu. Onun kırmızı suratlı, şişko bir bekçinin emirlerine uyarak şuraya buraya fırladığını düşündükçe bir iğrenme, yüreğini parçalayan bir acıma duygusuna kapılıyor, korkunç, buz gibi bir yalnızlık hissediyordu. Atölyeye döndüğünde, hiçbir şey demeden, bir başka dünyaya göçmüş gözleri hiçbir şey görmeden öylece otururdu.

"Bunu böylece sürdürmek niyetinde misin?" diye sordu Lois bir gün.

Öyle olduğunu söyledi Marya.

"Hiç onaylamıyorum," dedi Lois. "Oranın havası bile çok kötü senin için. Cezaevi..."

"Lütfen," dedi Marya, "bu konuda konuşmayalım."

Lois'in cezaevleri ve cezalılar konusunda birtakım aklı başında sözler etmesine dayanamayacağını hissediyordu. Hele o delikanlı sesiyle. Oysa Lois konuşmayı sürdürmek niyetinde olduğunu belirtti.

"Çünkü kesin kanım şu ki –ikimizin de kesin kanısı şu ki– yapabileceğin tek doğru şey, bütün olanları silip atmak ve yeniden başlamak."

"Neye yeniden başlamak?" diye sordu Marya.

"Üüüf, yorucu bir çocuksun, biliyor musun?" diye yanıtladı Lois. "Çok, hem de. Senin için elimden gelen her şeyi yapıyorum, biliyorsun. H.J. de öyle. Mutlaka bir şeyler ayarlayacağız sana. Örnekse, bir aya, bilemedin bir buçuk aya kadar o Rue Royale' deki yerde, neydi adı, orada işte bir mankenlik işi bulacağımdan hemen hemen eminim. Her şey yoluna girecek," diye ekledi. "Küçük gemini yola sokacaksın. Kendine göre bir sevimliliğin var, falan filan."

Marya birden başını kaldırdı. Gözlerinde tehdide çok benzeyen bir anlam vardı...

"Kendine göre bir sevimliliğin, havan, falan filan," diye yineledi Lois. "Ama kocana yardım etmeye kalkarsan işin bitik."

Marya ayağa kalktı, pencereye doğru yürüdü. Ağlıyordu. Lois onu şaşkın ve hiçbir acıma içermeyen bir bakışla izledi. Dedi ki:

"Birçok kişi olağanüstü evlilikler yapabiliyor, türlü nedenlerden ötürü. Yapayalnız ve meteliksiz bir kızcağızın neyi neden yaptığını sormak anlamsız. Ama öyle bir zaman gelir ki, canını kurtarmak istiyorsan, ipleri kesmen gerekir. Anlamıyor musun bunu?"

"Hayır, anlamıyorum," dedi Marya. Bağırarak yineledi. "Anlayamıyorum. Benim düşünme biçimim böyle değil." Daha da bağırarak, çığlıklar atarak söylemek istediği sözler doluyordu kafasına: "Sizler durmadan konuşuyorsunuz, konuşuyorsunuz, ama anlamıyorsunuz. Hiçbir şey anlamıyorsunuz. Her dediğiniz yalan, elden düşme. Okuduklarınızı, başkalarından işittiklerinizi yineliyorsunuz. Kendinizi çok cesur, çok aklı başında sanıyorsunuz ama, canınıza en ufak bir acı değse iki büklüm olursunuz.!"

Bunların hiçbirini demedi. Yalnızca ağzının içinde mırıldandı:

"Anlamıyorsun."

"İyi ya, peki," dedi Lois. "Konuyu değiştirelim öyleyse. Yarın Bullier'deki Rus balosu için makyajımı yapar mısın? Mor bir peruk takacağım... Biliyorsun, boyanmayı hiç sevmiyorum. Bu, Fransızların dediği gibi, hiç janrım değil, bana sorarsan. Ama H.J.'nin hoşuna gidiyor. Ben de her zaman, H.J.'nin dediğine boyun eğerim, havası değişene dek. Onu idare etmenin tek yolu bu, yıllarca önce öğrendim." Birden, son derece halinden memnun, kendinden emin ve dişi bir görünüş kazandı. "H.J. çok dediği dediktir, inan bana."

"Öyle midir?" dedi Marya, kafasını pek toparlayamadan. "Herhalde öyledir. Bence de öyle." Bir yandan da, korkuyla, "Aşktan, çocuk doğurmanın sancılarından söz etmeye başlamaz umarım," diye geçiriyordu içinden.

Oysa Lois, "Yarın kuaföre gidip peruğu alabilir misin acaba?" dedi. "Vaktinde elime geçsin istiyorum da. Rue St. Honoré'de bir dükkân."

Elbette gideceğini söyledi Marya.

O akşam, tek başına, Rue St. Jacques üstündeki bir sütçüde yemek yedi, parayı, sıkı sıkı sakladığı son yüz franklığını bozdurarak ödedi. Yemekten sonra, iki yanında gaz lambaları sıralanmış, dönemeçli sokakta hızlı hızlı yürüdü, neşeli gramofon müziğinin dışarı taştığı, içerde kasketli işçilerin ayakta içki içtiği büvetlerin alçak kapılarının önünden geçti. Çok güzel bir sokaktı bu. Evsiz kedilerin sokağı, diye düşünürdü sık sık. Bu sokağa ne zaman yolu düşse, birkaç sıska, serseri, hırsız görünümlü, ama şaşılacak ölçüde gururlu kedinin ortalıkta dolandığını görürdü. Sevimli yaratıklar, ne derseniz deyin.

Hava bahar kokuyordu. Mutsuzdu, içinde garip bir coşku vardı, sanki bir şeyler bekliyordu. Kendisini manken olarak gözünün önüne getirmeye çalıştı, başaramadı. Lois'i düşünürken, ona karşı minnet duymaya zorladı kendini. En sevimli haliyle Lois: sabahleyin divana uzanmış, fincanlara kahve dolduruyor, ince bir sabahlık içinde yumuşak ve tembel, güçlü, güzel kolları omuzlarına kadar çıplak. Ertesi akşam, baloya hazırlanan Lois'e hevesle hizmet etti. Yarım saat onun makyajıyla uğraştı. Sarımtırak pudra, biraz allık, kulak memelerine ve gözlerin tam altına. Koskocaman, karanlık gözler ve kıpkızıl bir ağız -böyle bir resim çıkarmaya çalışıyordu. Lois atölyesindeki aynanın önünde oturmaktaydı. Orada ışık her yerden daha iyiydi.

"Keşke her zaman boyansan," dedi Heidler, ilgiyle karısına bakarak.

"Öyle mi dersin?" diye yanıtladı Lois. Mor peruğu dikkatle başına geçirdi. Kızıl ağzı olağanüstü sertleşmişti Marya'ya sorarsanız. Lois'in peşinden yatak odasına yöneldiğinde, Heidler, "Dursana, otur bir dakika," dedi. "Hiç yerinde duramıyorsun."

Gözünde gözlük vardı. Daha yaşlı, daha iyi yürekli, daha az Alman göründü Marya'ya.

"Hemen fırlama," dedi adam. Sonra ekledi: "Tanrım, kendi kendimden sonsuz sıkılıyorum bazen. Senin de kendi kendinden bıktığın oluyor mu? Şimdilik olmaz herhalde. Ama bekle biraz. Günün birinde olacaktır."

"Hayır," dedi Marya, düşünceli bir sesle. "Kendimden bıkmıyorum. Sürdürdüğüm yaşamdan bıktım daha çok."

"Bense," dedi Heidler kederli bir havayla, "kendimden bıktım. Gene de sürüp gidiyor işte. Yaşam denilen belanın ne aptalca, ne saçma bir şey olduğunu biliyorsun, keyifli bile olmadığını biliyorsun, gene de sürdürüyorsun. Bir tür tuzağa tüşmüş durumdayız herhalde."

Kocaman dizlerinin arasından yere bakmaya başladı.

9

O yıl bahar erken ve birdenbire geldi. Öyle ki, Luxembourg Bahçesi'ndeki ağaçların dalları bugün çıplak ve kuruyken, ertesi gün yapraklarını tatlı bir rüzgârın etkisiyle sallıyor oldular. Ya da öyle göründü işte. Derken atkestaneleri açtı ve kol kola yürüyen kızlar yeni giysilerden başka bir şeyden söz etmez oldular. "*Ma robe verte... Mon costume gris...*"[1] Ve Boulevard St. Michel üstünde, aklınıza gelebilecek her ülkeden yüzlerce delikanlı, gördükleri her kadına gülümseyerek dolaşmaya koyuldular. Güney Avrupalılar neşeli ve küstah, Kuzeyliler şehvet ve

[1] (Fr.) Yeşil elbisem... gri takımım. (Ç.N.)

utanç dolu ve yukardan bakar havalı, Doğulular çekingen, meraklı ve küçümser havalıydılar.

Hemen hemen her hafta sonu, Heidlerlar Brunoy yakınlarında kiraladıkları bir kır evine gidiyorlardı. Marya da iki kez gitti onlarla.

Avenue de l'Observatoire'daki dairede yalnız kaldığı günlerde, Rue St. Jacques'taki lokantada yalnız yemek yer, sonra da tek başına yürüyüş yapardı. Ancak, parlak ışıklı cafelerin sıralandığı Boulevard St. Michel'i nedense pek sevmez, daha yumuşak, loş ışıklı Montparnasse Bulvarı'na saptığında rahatlardı. O zaman daha kolaylıkla dalardı düşlerine.

Tam da bahar gelirken, karanlık, pis, ufacık bir hücrede kapalı olmak nasıl olur? Sabahın birinde baharın kokusunu duyarsın belki de. O zaman özgürlük özlemiyle insanın yüreği nerdeyse çatlamaz mı?

Bir akşam, Café de la Rotonde'un önünde Miss De Solla'yla karşılaştı. Bu hanım bir süredir hastaymış; Montparnasse'tan artık hoşlanmıyormuş gibi bir hali vardı. Dediğine göre, birkaç aylığına Floransa'ya gidecekmiş, hazirandan önce de Paris'e dönmeyecekmiş.

Marya ona Heidlerlarla birlikte oturduğunu söylediğinde, "Evet," dedi Miss De Solla tedirgin bir ifadeyle, "aslına bakarsanız, işitmiştim onlarla olduğunuzu."

Ve ekledi; "Hadi, gitmem gerek artık."

10

Bal du Printemps, Rue Mouffetard üzerinde küçük, karanlık bir cafe'dir. Müşteriler günün yorgunluğunu çıkarmak için, uzun çinko tezgâhın önünde bir

kadeh bir şey içerler. Yağlıboyalı tahtadan masalar, uzun tahta sıralar da vardır. Bir de, orkestranın oturduğu küçük bir köşe. Orkestra, küçük bir akordeon, bir flüt ve bir kemandan oluşmuştur. Salonun en sonunda, bu işe ayrılmış bir yerde çiftler dans ederler. Kasketli adamlarla şapkasız kızlar birbirlerine sarılır, bir yerde gerçekten keyiflenerek dönerler, dönerler.

Kapıda dikilen iki polis her şeyin iyi gidip gitmediğini denetler; duvardaysa koskoca bir levha vardır:

"Une tenue correcte est rigoureusement exigée."[1]

Bal du Printemps, ailelerin gittiği bir yerdir. İstediğiniz biraz *louche*[2] bir yerse, yokuş aşağı biraz daha yürüyüp iki kez sola dönmemiz gerekir. Yazar Mr. Rolls, her hafta verdiği partiler için hep burayı kiralardı. Kimi kez, bu partiler sırasında, her zamanki müşterilerden birinin şaşkın başı kapıdan uzanırdı. Salonun sahibi ona omuz silker, göz kırpar, el kol hareketleriyle bir şeyler açıklar, kapıdaki solgun genç de, *"Mince de poules de luxe!"*[3] ya da benzeri bir laf edip çeker giderdi. Öte yandan, içilen konyağın kalitesi hiç de iyi değildi. Çok sulandırılmış olduğunu sanan konuklar, genellikle çok içerlerdi. Sonunda herkesin siniri bozulurdu.

Gece yarısı. Orkestra altıncı kez *Valencia*'yı çalmaya başladı.

Biri yanındakine dönerek, "Yahudi tipi burundan söz etmek iyi hoş da, sen kendi ağzının resmini yapmayı denedin mi hiç?" diye sordu.

Bu soruya muhatap olan ressam birden hıçkırıklara boğuldu.

---

[1] (Fr.) Kıyafet zorunluluğu vardır. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Karanlık, kuşkulu. (Ç.N.)
[3] (Fr.) Lanet olsun, kibar orospular! (Ç.N.)

"Seninki modern ve zalim ve işte bildiğin gibi olmaya çalışıyor şekerim," dedi arkadaşı, "aldırma ona."

Uzun boylu esmer bir bey, Mr. Rolls'un kulağına haykırdı; "*Fine à l'eau!*"[1]

"Kulağımın dibinde bağırmayın," dedi Mr. Rolls sinir içinde.

"Aradan çekil öyleyse," dedi uzun boylu esmer bey, "hep barın önündesin."

"Bu bar benim," dedi Mr. Rolls, haşmetli bir duruşla.

"O zaman müşterilere de bir fırsat ver," dedi öteki.

Mr. Rolls, salonda dolaşıp herkese sormaya koyuldu: "Şu adamı kim getirdi? Şu tip nasıl girdi buraya? Şu herif kim, tanıyan var mı?"

Adamın kimin nesi olduğunu bilen yoktu. Kimsenin aldırdığı da yoktu.

Tanımadığı bir hanım, Marya'nın oturduğu sıranın ucuna ilişip onunla konuşmaya koyuldu:

"Şu Swansee Grettle bu gece ne kadar kötü görünüyor değil mi?" Geniş, ağır bir gülümsemeyle sürdürdü kimliği bilinmeyen hanım; "Felaket kötülemiş, sanki çürümüş, değil mi?" Kimliğini bilmediği bu hanım son derece sağlıklı görünüyordu. Uzun, keskin dişleri vardı.

İnsanlar ne kadar dehşet verici, diye düşündü Marya. Ama iki kadeh konyakla Bal du Printemps'ın *patron*'unun şampanya adını verdiği nesneden yarım şişe içmiş durumdaydı ve eninde sonunda eğlenceli bir partiydi bu. Derken Lois'in, paltosunu giymiş olarak kapının yakınında bir yerde durduğunu gördü. Kadın işaret edince Marya istemeyerek

[1] (Fr.) Sulu bir *fine*. (Ç.N.)

kalktı. Daha saat yarımdı.

"H.J.'nin içine fenalıklar gelmiş, eve dönmek istiyor. Yürümemizde sence bir sakınca yok ya?"

"Hiç, yok," diye yanıtladı Marya.

Eğri büğrü, sessiz, dünya güzeli sokaklarda kol kola yürüdüler. Boulevard St. Michel'deki küçük bir cafenin önünden geçerlerken:

"Burası hâlâ açık," dedi Heidler. "Birer Alman birası içelim."

Lois yorgun olduğunu söyledi.

"Ben eve gidiyorum. Siz de geç kalmayın."

Öyle sertçe kollarından çıkıp hızla yola koyuldu ki, Marya şaşkınlıkla arkasından bakakaldı.

"Hadi," dedi Heidler.

Ilık bir yaz gecesiydi – kıpırtısız, sanki düşüncelere dalmış bir gece. Gözünden uyku akan bir garson, iki şişe birayı terasta kalmış son masanın üstüne koydu.

"Lois neden çekip gitti, biliyor musun?" diye sordu Heidler.

"Hayır," dedi Marya. "Neden?"

Adam ağır ağır, kızın yüzüne bakmadan konuştu:

"İkimizi yalnız bırakmak için gitti – seninle konuşmama fırsat tanımak için, anlıyor musun? Senin aşkından ölüyorum, tutuşuyorum, işkenceler içinde kıvranıyorum, biliyor bunu. Bu yüzden çekip gitti."

Şapkasını başının gerisine itmiş, gözlerini ıssız sokağın derinliklerine dikmişti. Olduğundan çok daha genç görünüyor, diye düşündü Marya ve olağanüstü katı.

"Sarhoş olduğumu sanıyorsun, değil mi?" dedi.

"Evet," dedi Marya. "Elbette." Bir kez daha yi-

neledi: "Elbette. Bense yorgunum. En iyisi eve gidelim."

"Kapın neden her sabah açık, biliyor musun?" diye sordu Heidler. "Hep açık olduğunu ayrımsamadın mı? Sahi mi? Kıpırdama yerinden şimdi, söyleyeceklerimi dinle. Yetti artık. Dinlemek zorundasın artık. Kapın açık oluyor, çünkü her gece yukarı çıkıp ben açıyorum. Uyurken sana bakıp çekip gidiyorum. İstek içinde kıvranırken böyle anlamsız şeyler yapar insan. Seni ilk gördüğüm günden beri istediğimi bilmiyor musun?" Başını salladı. "Hayır, herhalde bilmiyordun."

Ses çıkarmadan bakıyordu ona Marya.

"Neyse, Lois de biliyor şimdi... Senden uzak durdum ama, durmadım mı? Bir elimi uzatsam sana sahip olabileceğimi bile bile uzak durdum. Oyunu kurallarına göre oynamamak olur diye düşündüm. Ama bir yerde sınıra varıyorsun. Her şeyin bir sınırı var, tamam mı? Kaç zamandır izliyorum seni; bu gece de izledim ve gördüm ki ben el atmazsam bir başkası elde edecek seni. O tip bir kızsın."

"İğrenç derecede terbiyesiz ve kötü yürekli ve haksızsın!" dedi Marya. "Birçok bakımlardan da aptalsın. Ne büyük haksızlık yaptığını anlamayacak kadar aptal."

Heidler, sakin bir sesle, "Saçmalama," dedi. "O tip bir kız olmak istiyorsan, bu senin en doğal hakkın. Benim de, istiyorsam eğer, bundan yararlanmak en doğal hakkım. Gerçek olan bu. Gerisi fasa fiso, gözyaşı hikâyesi."

"Gözyaşı hikâyesi, seks hikâyesi," diye içinden geçirdi Marya. "Erkekler böyle konuşur işte. Ve obur, katı gözlerle bakarlar yüzüne. Nefret ediyorum hepsinden ve obur gözlerinden." Umutsuz, taş gibi bir öf-

ke yükseldi yüreğinde. "Yanlış bütün bunlar," diye düşündü. "Her şey yanlış."

"Konuşadur," dedi adama, kaba bir tavırla. "Sen konuşadur, ben gidiyorum."

Ayağa kalktı. Adam masanın üstüne para bırakıp peşinden geldi, koluna girdi. Onun dokunmasıyla gövdesi birden ısındı, içine bir güven geldi, ama sonra kendini öylesine zayıf ve bitkin hissetti ki, gözlerine yaşlar doldu.

"Üzülme, her şey düzelecek," diye yatıştırmaya çalıştı onu Heidler.

Sokak bomboştu. Yere yansıyan ışıkların bir su tabakasını andırdığı, upuzun bir sokak. Ayak sesleri acıklı acıklı yankılanıyordu.

Atölyeye vardıklarında,

"Sarhoş olduğuma inanıyorsun, öyle mi?" dedi Heidler. "Evet, sarhoşum. Sen de sarhoşsun. Yarın, ayık olduğumda gene konuşacağım seninle."

Marya odasının kapısını sürgüledi, kendini yatağın üstüne attı, başı dönerek ve zorlukla soyundu. *Bal musette*'teki[1] akerdeonun hımhım sesi hâlâ kulaklarındaydı. 'Seni seviyorum'u çalıyorlardı, sonra *Valencia*, sonra *Mon Paris*. Müzik hâlâ kulaklarındaydı. Ve o garip küçük adamın sesi. Neydi adı? Ufak tefek heykeltıraş. "Siz kurbanlardansınız. Yüzünüzde hiç dayanıklılık yok. Güçlüler iradelerini geliştirsinler, daha da güçlü duruma gelsinler diye kurbanlar gereklidir."

"Buradan gitmem gerekecek," diye karar verdi. "Elbette, mutlaka."

Karanlık bir deliğe yuvarlanmak gibiydi uykuya dalmak.

[1] (Fr.) Halk balosu. (Ç.N.)

Ertesi sabah erken uyandı. Çizgili perdelerin, rüzgârın etkisiyle odanın içine doğru kabarışlarını seyretti. Bir geminin yelkenleri gibi, diye düşündü. İnsan sesleri, ayak sesleri, kapının vurulması. Soluğunu tuttu.

Lois seslendi: "Hâlâ uyuyor musun, Mado?"

"Hayır ama, çok yorgunum. Kahve istemiyorum. Öğle yemeğinde Cairn'le buluşmaya söz verdim."

"Yaa, peki öyleyse," dedi Lois.

Sokak kapısının kapandığını işitmeden yataktan kalkmadı Marya.

Bulutsuz, baş döndürücü bir gündü. Işık solgun altın renginde, gökyüzü gümüşsü mavi, hafif rüzgâr sanki denizden esiyormuşçasına tatlı ve tazeydi.

Bir tramvay paldır küldür geçti yanından. Fresnes Cezaevi'nde sıra yapan kadınları düşünmeye başladı; nasıl mekanik ve yararsız bir biçimde birbirlerine yanaştıklarını, bu arada kendisini de itekleklediklerini. Öyle ki, her zaman onların küf kokan giysilerine, yıkanmamış gövdelerine dokunacak biçimde durmak zorunda kalırdı. Kendi gözyaşlarını, boyun eğmelerini, iki sıra sokak lambası arasında gidip gelerek geçirdiği uzun saatleri, yapayalnızlığını, şeytanın emrine girmiş gibi acımanın elinde kıvranışlarını anımsadı. "Hayatımı ziyan ediyorum," diye düşündü. "Bu kadar uzun süre nasıl dayanmışım?"

Deli gibi bir özlem kabarıyordu yüreğinde: Bir sevinç, ne olursa olsun, bir sevinç, bir keyif özlemi. Keskin bir sancı gibiydi, dişlerini sıktı. Kafese konulmuş görkemli bir hayvan gibiydi, ayaklanmış ve dışarı çıkmak için çırpınan. Doğmamış bir çocuk gibiydi, içinde hoplayıp zıplayan tekmeler atan.

"Çok geç kaldınız," dedi Cairn. Onu Place Pigalle'da bir lokantada bekliyordu. "Gelmeyeceksiniz sandım."

Yolun bir bölümünü yürüdüğünü söyleyen Marya'ya bağa gözlüklerinin ardından büyük bir ciddiyetle bakıyordu; havanın çok güzel olduğunu kabul etti ve kıza bir kokteyl isteyip istemediğini sordu.

"Zeytin?"

Amerikalıydı, öykü yazarıydı; çirkin, geniş omuzlu, uzun bacaklı, dar kalçalı.

"Gelmeyeceksiniz sandım," dedi Cairn ve şaşırtıcı bir şey ekledi: "Heidler'ın engel olacağını sanmıştım."

Marya, neden engel olacağını sordu.

"Çünkü o... her neyse, önemli değil."

"Çok iyi bir adam," dedi Marya.

Sesinde bir soru işareti vardı, çünkü Heidler'la ilgili bir şeyler dinlemeyi çok istiyordu. Yemek boyunca seve seve Heidler'ı tartışabilirdi.

"İyi bir adam mı?" diye sordu Cairn. "Heidler mı iyi adam? Hey Tanrım!"

"Sizce iyi biri değil mi?" diye çocukça üsteledi Marya.

"Ondan söz etmeyelim artık," dedi Cairn sabırsızca. "Onun ne önemi var zeten?"

"Olur," dedi Marya pişmanlıkla, "ondan söz etmeyelim." Sonra ekledi: "Her ikisi de bana karşı çok iyi davrandılar, biliyor musunuz? Son derece iyi."

"Öyle mi?"

Gözlüklerinin altından meraklı bir bakış fırlattı kıza, bir an kararsız kaldı, sonra dedi ki:

"Ah, Marya mia... Demek her şey yolunda."

Cairn'in yeni aldığı şapkadan konuştular – ona büyük mü küçük mü geldiği konusunda. Sonra yaz-

mak istediği bir öyküden, paradan söz ettiler.

"Param yok," dedi Cairn asık suratla.

Bunun üzerine, yaşamdan konuştular.

"Korkutuyor beni," dedi Marya. Ama daha sonra, kahvelerini içerlerken sordu: "Cairn, her şeye boş vermek iyi bir duygu mu?"

"Elbette," dedi Cairn neşeyle. "Bu hayatta ya *arriviste*[1] olacaksın ya da *je m'en fichiste*."[2] Ve ekledi: "Ancak, *je m'en fichiste* olmaya karar vereceksen sonradan çıkacak patırtıya dayanacak gücün de olmalı. Mutlaka bir patırtı çıkar, bilirsin."

"Bilirim," dedi Marya. "Bunu çoktan öğrendim."

Avenue de l'Observatoire'a döndüğünde geç olmuştu. Sokaktan baktığında pencereler karanlıktı, ama sokak kapısını açar açmaz, Heidler atölyeden seslendi:

"Merhaba! Sonunda gelebildin! Geç kaldın. Eğlendin mi?"

"Evet, çok," dedi Marya.

Ayağa kalkıp lambalardan birini yaktı. Gene de oda gölgelerle doluydu. Adam yorgun görünüyordu.

"Ne de olsa oldukça yaşlı," diye düşündü. Ona döndü. Alay etmek, meydan okumak geliyordu içinden.

"Seni seviyorum," dedi Heidler. "Seni seviyorum, canım benim, seni seviyorum. Keşke ölseydim. Ne olur bana birazcık iyi davransan? Seni soğuk, insanlıktan uzak şeytan, seni."

"Soğuk değilim," dedi Marya.

Birden kendisini anlatmak özlemiyle doldu.

"H.J., mutlu olmak istiyorum. Çok çok istiyo-

(Fr.) Çıkarcı. (Ç.N.)
(Fr.) Vurdum duymaz. (Ç.N.)

rum. Nasıl istiyorum sen bilemezsin Acı çekmek, incinmek istemiyorum. Karanlık, karmaşık, kötü şeyler olsun istemiyorum artık. Mutlu olmak istiyorum Keyfetmek, gezip tozmak, eğlenmek istiyorum... başkalarının yaptığı gibi. N'olur rahat bırak beni. Mutsuzluktan öyle korkuyorum ki."

"Sende korku kompleksi var," dedi Heidler. "Bütün derdin bu."

"Bir daha canım yansın istemiyorum," dedi alçak sesle. "Bir kez daha canım yanarsa aklımı oynatırım. Sen bilmiyorsun... Nasıl bilebilirsin? Dayanamayacağım artık. Dayanmayacağım da."

"Saçma," dedi Heidler, yumuşacık tatlı bir sesle. "Saçma."

Marya, "Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun," diye öfkeyle sürdürdü. "Hiçbir şey! Bana söylesin böylesin diyemezsin, çünkü bir şey bilmiyorsun."

"Seni mutlu etmek istiyorum," diye bağırdı adam. "Bu da beni haklı kılmaya yeter. Ve seni mutlu edeceğim, işitiyor musun? Sana rağmen yapacağım bunu."

"Öyle mi?" dedi Marya. "Peki, Lois ne olacak?"

Heidler, oturduğu iskemlede geriye yaslandı, bacak bacak üstüne attı, boğazını temizledi.

"Kızcağızım," dedi, "sen Lois'i anlamıyorsun."

"Öyle mi dersin?" diye sordu Marya.

"Hem de hiç. Lois," diye sürdürdü dikkatli, kandırıcı bir havayla, "kendini coşkulara kaptıran bir insan değil."

"O kadarını ayrımsamıştım," dedi Marya kuru bir sesle.

"Sense çok çabuk coşkulanıyorsun," diye belirtti Heidler. "Her şey yüzünden kendini harap ediyor-

sun ve elbette, şimdiye dek sürdürdüğün o fantastik yaşam seni daha da beter etmiş. Çoğu kişinin olaylar karşısında sakin kalmasını anlayamıyorsun. Çoğu insan kendi kendini paralamaz. Olaylara uygun davranmak diye bir şey vardır. Lois'le ben ayrı ayrı yolumuza gidiyoruz; merak ediyorsan eğer, bu düzenleme uzun zamandır sürüyor. Bak şimdi, geçen gün senin hakkında ne dedi biliyor musun? Sana söylüyorum, ki anla. Yani, seninle ikimiz arasındaki ilişkiyle Lois'in hiçbir bağlantısı olmadığını anlayasın diye söylüyorum... Lois dedi ki: "Mado'nun kusuru fazla erdemli olması," dedi. Başını salladı. "Böyle işte. Dediği bu. Durumumuz hakkında düşündüğü de bu."

"Ya, demek öyle?" dedi Marya düşünceli bir sesle.

Bütün bunların ne kadar önemsiz olduğunu niçin anlamadığını sordu ona adam.

"Seni rahatlatmak istiyorum. Sıkı sıkı sarılmak güven vermek sana. Anlıyor musun? Güven!"

"H.J., yapma!" Dudaklarını saklamak istercesine eliyle ağzını kapattı. "Öööf neyse! Bana bir sigara verir misin lütfen?"

"Çok sigara içiyorsun," dedi adam sinirli bir sesle. "Seninle hiç yalnız kalamıyorum, hiç. Beş dakika yalnız kalacak olsak, ya sigara yakıyorsun, ya ağzını boyuyorsun ya da ona benzer bir saçma numara... Beni dinleyeceğin yerde... Lois geldi gelecek."

"Geldi bile," dedi Marya. "Biraz önce eve girdiğini işittim."

"Öyle mi?" Bir an duraksadı, Marya'ya baktı, odadan çıktı.

Marya ayaklarını da divanın üstüne çekti, kollarıyla dizlerine sarıldı, gözünü kırpmadan önüne bakmaya koyuldu.

11

Lois elinde çiçekli desenli kâğıda sarılmış bir paketle odaya girdi.

"Merhaba, Mado, neden böyle yarı karanlıkta oturuyorsun?" Kapının yanındaki lambayı yaktı. "Bütün gün o dükkândan bu dükkâna koşuşturdum. Bak, siyah giysini süslesin diye bunu aldım sana."

Paketi açtı, dantel bir yaka çıkardı. Özenle tutuyordu elinde.

"Teşekkür ederim," dedi Marya alçak sesle.

"Akşam yemeğinde Anna ve Maurice'le buluşacağım," diye sürdürdü Lois. Ağlamış gibi şiş olan gözleri odanın içinde tedirgin gezindi. "H.J.'ye söyle de seni bir yere götürsün. Şimdi gelecek, sigara almaya çıktı."

Odadan çıkmak üzere döndü.

"Lois!" dedi Marya. Soluksuz sustu.

"Eee, ne var?"

"Seninle konuşmak istiyorum."

"Yarın konuşsak olmaz mı?" diye sordu Lois soğuk bir sesle. "Çok acelem var aslında. Anna'yı bekletmek istemiyorum."

"Uzun konuşmamız gerekmez. Buradan gitmek istiyorum, ne kadar çabuk olursa o kadar iyi, değil mi? Bana yüz frank borç vermeni rica ediyorum, hiç param yok çünkü. Hemen giderim. H.J.'ye bu konuda direttiğimi söylersin."

Bu sözleri söylerken bir yandan da içinden, "Tümüyle yararsız hepsi," diyordu. "Dediklerimin bir kelimesine bile inanmıyor. Nefret ediyor benden.

Benden üstün çıkmaya çalışacak. Ne yaparsam yapayım, benden nefret edecek ve üstün çıkmaya uğraşacak."

"Saçmalama, Mado," dedi Lois kararsız bir sesle. Kafası ağır işlediği halde o an çabuk düşünmeye çalışanların acılı, yoğun bakışıyla süzüyordu Marya'yı: "Nedir bunun oynadığı oyun? Niyeti nedir? Kurnaz davranıp ne işlere kalkışacağını anlamam gerek."

"Elbette bir yere gidemezsin."

"Nedenmiş o?"

"Bir kere... nereye gidebilirsin ki?" diye sordu Lois. Kahverengi gözleri kuşku doluydu. Dipteki çamurlar karıştırıldığında bulanan havuzlar gibi.

"Gideceğim derken, hepten gideceğim demek istiyorum."

Göz göze, temkinlice süzdüler birbirlerini bir süre. Derken Lois, divanın karşısındaki iskemleye oturdu, sakin bir sesle konuştu.

"Bütün bunların nedenini biliyorum elbette: H.J. sana ilan-ı aşk etti, değil mi? Biraz önce dinledim sizi. Ona bakarsan yani." Meydan okurcasına ekledi. "Yerimde olsan sen de aynı şeyi yapardın."

"Hayır," dedi Marya.

"Hayır mı?" diye inanamayarak sordu Lois.

"Odaya dalıp rezalet çıkarırdım belki, ama hiçbir zaman kapıyı dinlemezdim. Sabrım yok böyle bir şey yapmaya. Senle ben birbirimizden farklı kişileriz, Lois."

"Öyle," diye istemeyerek kabullendi bunu Lois. "Herhalde farklıyız." Ama, bu, kavga etmemiz için bir neden değil."

Sinirli sinirli çantasının fermuarıyla oynamaya başladı.

"Çekip gitmen neye yarayacak anlamıyorum.

Senin için yaptığımız onca plan bozulursa yazık olur sırf H.J. sana âşık olduğunu sanıyor diye. O da şimdilik elbet." Düşünceli bir sesle konuşmayı sürdürdü: "Kuşkusuz, şu da var ki, canı bir şey istedi mi, çok fena ister. Aklına bir şey koymayagörsün, tuttuğunu koparır mutlaka."

"Ben de," dedi Marya. "İşte bu yüzden gitmem gerek."

Öteki, sabırsızlık belirten bir hareket yaptı. Sanki, "Bana ne senden," demek istiyordu, "bana ne senin ne düşündüğünden, neler hissettiğinden. Adamımı düşünüyorum ben, erkeği, önemli olan kişiyi. Önemli olan tek kişi o benim için."

"Tuttuğunu koparır," diye yineledi. "Şimdi gidecek olursan, peşinden gelecektir. Evet, evet, yapacağı bu." Kendi kendine söylenircesine sürdürdü: "İşi büyütmek felaket olur. İşi ne kadar büyütürsen o kadar... Bazı konularda patırtı çıkarmaktan yana değilim, olayları zorlamak kötü. Her şeyi oluruna bırakmak en iyisi. Rezalet çıkarmaktan nefret ederim."

Durdu. Bütün gün acıdan kıvranmıştı. Şu anda, içtenlik uçurumunun en ucuna gelmiş durumdaydı. Ellerini ovuşturuyor, düşünüyordu: "Yoo, kızım yoo, hiçbir yere gidemezsin. Burada, gözümün önünde kalacaksın ki ne işler karıştırdığını bileyim. Fazla uzun sürmez bu... süremez. Bu adamı her zaman rahat bıraktım, ne istediyse verdim, hep de başarıya ulaştım. Bu kez de başaracağım. Bu kız teslim olur olmaz, onun da hevesi geçecektir. Güzelmiş! Şuna bak, iğrenç yaratık. Bir bakışta anlaşılıyor ne kadar kullanılmış olduğu. Hey Tanrım, bunca sıkıntı çekmek zorunda kalmamın nedeni ne? Ona iyilik etmek için elimden geleni yapmadım mı? Sonuç bu işte. İyiliğimin karşılığı bu!"

Acı bir sesle dedi ki: "Elbette, seni eve almakla aptallık ettim. Ancak benim gibi bir aptal yapabilirdi bunu. Ama şu sırada kalkıp gitmenin ne işe yarayacağını anlamıyorum."

Marya'ya bakarken gözleri katı, sahte ve sorgulayıcıydı. Sanki tehlikeli olabilecek garip bir hayvanı gözlüyor, onu nasıl idare edeceğini tasarlıyordu.

"Gideceğim diyorum sana. İstersen hemen bu gece. Hepten gideceğim. Daha fazla ne yapabilirim? H.J. ile bir daha görüşmeyeceğim."

("Hadi, hadi," diyordu Lois'in gözleri. "Kadın kadına konuşalım, buna inanacağımı sanmıyorsun, değil mi?")

"Doğrusu, son derece dramatik ve cömert bir davranış seninkisi," dedi sonunda. "Konuyu neden kendisiyle konuşmuyorsun? Yerinde olsam öyle yapardım. Benim fikrimi soracak olursan, gitmen için bir neden göremiyorum. Şimdi çekip gider de sonra kötü yola falan düşersen vicdan azabı çekerim. Eee, bir keresinde öyle demiştin ya. Hiçbir şeye aldırmadığını söylemiştin de, ne kadar korkunç diye düşünmüştüm kendi kendime."

Sesi öylesine hanım hanımcıktı ki, Marya birden çok yüksek sesle gülmeye başladı. Lois bir süre ona baktı, yerinden kalktı, aynanın önüne geçip kulağının yanındaki bukleleri düzeltmeye koyuldu. Sakin bir sesle konuştu:

"Önemsiz bir olayı gereksiz yere büyütüyoruz gibi geliyor bana. Senin şu her şeyi dramatize etme huyun bulaşıcı mı ne? Her neyse, bu gece gidemezsin."

Marya tepeden düşercesine sordu: "Benim kusurumun fazla erdemli olmak olduğunu gerçekten söyledin mi?"

"Bu olanlara bakılırsa yanlış bir şey söylememişim," diye karşılık verdi Lois. "Böyle beş dakika içinde kaçıp gitmeye kalkıştığına göre, erdemini korumak gibi bir kaygın olmalı. Hadi artık, hemen gitmem gerek. Fena halde geç kaldım."

Tam kapıdan çıkacakken birden döndü: "Ne? Ne dedin?" diye sordu.

"Hiç," dedi Marya. Sırtüstü uzanıp gözlerini kapadı.

Lois bir gölgeydi, bir gölge bile değildi. Lois artık yoktu.

Sokak kapısı çarpılarak kapandı.

Marya hiç kıpırdamadan yatıyor, dışardan gelen klakson seslerini dinliyordu. Hem çok canlı hem de bitkin hissediyordu kendini – en ufak bir hareket yapamayacak kadar yorgun. Her şeyin gerçekdışılığına değin derin bir inanç sardı her yanını. "Afyon almak böyle mi olur acaba?" diye düşündü.

"Aaaa, H.J.!" dedi ve hemen yattığı yerden doğruldu. Adamın, başucunda dikilmiş duruşu ürkütücüydü. "Dinle, Lois'e de söyledim, gitmek istiyorum buradan – en iyisi gitsem diyorum."

"En iyisi gitsem diyorum, en iyisi gitsem diyorum," diye yineleyip duruyordu, küçük, acınası bir sesle. Ama Heidler onu kollarına aldığında, "Ne kadar yumuşacık bu adam," diye düşündü. "Onu tanımadan önce yolumu yitirmiştim. Onu tanımadan önceki tüm yaşamım, soğuk, karanlık bir gecede kaybolmuşluğu andırıyordu."

Titredi. Sonra gülümsedi, gözlerini yeniden kapadı.

Adam, "Seni seviyorum, seni seviyorum," diye fısıldıyordu. "Ne dedin?"

"Hiçbir şeyi anlamadığını..."

"Yooo, anlıyorum sevgilim," dedi Heidler. "Çok iyi anlıyorum."

12

Ertesi akşam, üçü birlikte Lefranc'da yemek yediler. Her zamanki gibi, salonun gerisindeki balkonumsu yerde bulunan masada oturdular. Mösyö Lefranc (gene her zamanki gibi) çevrelerinde pervane oldu. Mösyö Lefranc, Lois Heidler'a hayrandı. Onun güzel, aklı başında, özenli ve iyi giyinen bir kadın olduğu, iyi yemekten anladığı kanısındaydı. Marya'dan ise kuşkuluydu, karısına kaç kez belirtmişti bunu. "Peki, o kim oluyor, şu ötekisi?" diye sorardı. O akşam, kendi elleriyle önce çorba, sonra balık servisi yaptı.

"*Ça vous plait, Madame Heidler?*"[1] diye sordu.

"Evet, çok güzel. Çok güzel," diye karşılık verdi Lois.

Derken, Mösyö Lefranc çok bilmiş gözlerle bir onun çökmüş, morarmış gözaltlarına, bir Marya'nın aynadaki görüntüsüne bakıp kendi kendine, "*Ça y est,*"[2] dedi, "biliyordum böyle olacağını. Vay orospu vay." Bu yüzden Lois'e hizmet ederken sempati ve anlayışla davranıyor, Marya'ya hizmet ederken suratını asıyor, Heidler'a baktığında da yüzündeki anlam şöyle diyordu: "Olmadı, olmadı, sayın bayım. Erkek erkeğe söylemek gerekirse, çok büyük bir hata yapıyorsunuz."

Barın gerisinde oturan Madam Lefranc da üçlü-

[1] Beğendiniz mi, Madam Heidler? (Ç.N.)
[2] Tamamdır. (Ç.N.)

yü ilgi ve merakla izliyordu. Ancak o, Lois'e ne kadar tatlı gülümsüyorsa Marya'ya da öyle bakıyordu. çünkü hiçbir zaman yan tutmayan, tombul, rahat bir kadındı. Ahlaka çok düşkün olan kocası, ne zaman herhangi bir kadın müşteri hakkında kötü bir yargıya varacak olsa Madam, "Hayat çok gariptir," derdi. "İnsan hiçbir zaman kesinlikle bilemez, Josef, bilemez."

Marya Mösyö Lefranc'ın düşmanca havasının farkında değildi. Kendi kendine dalmış ve mutluydu; belki de ömründe ilk kez hiçbir düşünce yoktu kafasında. Ne geçmiş, ne gelecek. Şimdiden başka hiçbir şey yok: masanın üstündeki çiçekler, ağzındaki şarap tadı. Heidler'ın ceketinin kolunun kumaşına bakıyor, yanağını oraya dayamak özlemiyle tutuşuyordu.

Öte yandan Lois, çevredeki sempati ve yüreklendirme havasını resmen sezmiş, ona göre tavır takınmıştı. Duruma egemen olduğunu belirtecek biçimde dimdik oturuyor, dingin bir sesle sürekli konuşuyordu.

"Mado'ya başka bir şapka alalım, H.J."

Heidler eleştiren, temkinli gözlerle yan yan baktı Marya'ya.

"Şık olması gerek," diye sürdürdü karısı. "Yüzümüzü ağartması gerek" Sanki bir taş bebeğin giysilerinden söz ediyordu.

"Yemekten sonra Luna Park'a gidelim," dedi. "Mado'yu oyuncaklara bindirir, itilip kakılmasını seyrederiz biraz. Arada bizi eğlendirmesi de gerek; yediği yemeğe karşılık biraz marifet göstersin, değil mi? İş; bu değil mi?"

Heidler'in yüzünde hiçbir anlatım yoktu. Bu gevezelik onu eğlendiriyor mu, sinirlendiriyor mu, anlamak olanaksızdı.

"Eeee, gidiyor muyuz Luna Park'a?" diye üsteledi Lois.

"Hayır," dedi Heidler düşünceli bir sesle. "Hayır, sanmıyorum."

Lois oldukça yüksek, heyecanlı bir sesle Montparnasse'tan ölesiye bıktığını açıkladı.

"Sıkıldım, bıktım bıktım! Bakın şimdi, müzikhole gidelim öyleyse. Canım bir mozikhol çekti. İyice *canaille*[1] bir şey olsun ne dersiniz?"

Mavili morlu geri perdenin önünde iki çıplak kız dans ediyordu. Marie Laurencin'in resimlerini andıran bir hava.

"Şu kızlar kıpırdamasa," diye düşündü Marya. "Hiç kıpırdamasalar daha iyi olacaklar."

Ama kızlar inatla hopluyorlardı. Gözlerini sahneden ayırıp ortalıkta dolaşan, çok şişman, siyahlı pembeli jorjet giysili bir kadına baktı. İzlenmeye değer bir hanımdı bu. Başı bir Roma İmparatoru' nunkini andırıyordu. Büyük bir azametle beş aşağı beş yukarı dolaşıyor, çeşitli erkeklere iyi niyetli, ama amansız bakışlar fırlatıyordu.

İki kız zıplaya koşuşa sahneden çıktıktan sonra perde kapandı ve yeniden açıldı. Bu kez sahnede gösterinin yıldızı olan İspanyol şarkıcı vardı: kabarık siyah tuvalet giymiş, incecik bir kız. Saçlarını yüzünden, kulaklarından geriye doğru toplamıştı. Çok sevimliydi. Sıska, tutkulu bir çocuğu andırıyor, şarkılarını yalın, küçük, tatlı bir sesle söylüyordu.

İlk şarkısını bitirdiğinde Marya, "Ne nefis şey!" dedi.

Oysa Lois, durup durup, "Kötü. Bu kadar kötü bir şey beklemiyordum... Çok kötü," diyordu. So-

(Fr.) Rezil, aşağılık. (Ç.N.)

nunda, Café Select'e (Montparnasse'takine) gidip jambonlu, peynirli kızarmış ekmek yemek istediğini bildirdi.

O gece orası son derece şık giyinmiş kızıl saçlı hanımlarla dolu gibiydi. Çok parlak bir Amerikalı olan Mr. Blinks barın bir ucundaki taburede dengesini sağlamaya uğraşıyordu. Guy Lester barın öteki ucunda ve çok sarhoştu. Hep sevimli, tanıdık yüzler, dedi Lois.

"Ama hepsi biraz kafayı bulmuş. Yoksa öyle değiller mi? Belki de sinirlerim bozuk olduğundan bana öyle geliyor." İspanyol kızını kötülemeye koyuldu uzun uzun. "Hiçbir şeye benzemiyordu, değil mi?"

"Sen beğendin mi onu, Mado?" diye sordu Heidler.

"Beğendim. Hem de çok."

"Şirin olmasına şirindi," dedi Lois. Sesi yarım ton yükseldi. "Ama çapı küçük, çok küçük. Dansözleri sevdim ama."

Marya, soğuk, düşmanca bir havayla dansözlerin zıpladıklarını söyledi.

"Zıplayanlardan nefret ederim!"

"Kızın ne yapmak istediğini anlayamadım ben," diye sürdürdü Lois. "Kaderci, korku dolu bir hava yaratmaya çalışıyor. Mahvolmaya yargılı zayıf yaratık, vesaire – saçmalık hepsi. Ayrıca beceremiyor da. Sevgilisini bıçakladığı o şarkı, örneğin. İnsan bir adamı öylesine cansız bir hareketle, yüzünde de yalın, tatlı bir gülümsemeyle bıçaklamaz ki."

Heidler, "Lois yazgıya inanmaz," dedi. "Zayıflığı da onaylamaz hiç."

"Yooo, kimi kez bayağı yararlı bir bahane oluyor zayıflık," diye karşılık verdi Lois.

İki kadın birbirlerini soğuk soğuk süzdüler.

"Eninde sonunda," dedi Marya birdenbire, "Zayıf, zayıf diyoruz. Kimin zayıf kimin güçlü olduğunu nereden bilebiliriz ki gerçekte? Birini bıçaklamak için ille de sağlıklı, hoplayan bir kız olmak gerekmez. Asıl önemlisi, bıçaklamak istediğinin derinliği bana kalırsa."

Heidler öksürdü.

"Biraz daha bira için," dedi. "Birer jambonlu ekmek daha yiyin." Rahatlamışçasına seslendi: "Buraya gelsene, Guy."

Uzun boylu, ince, güzel ve zarif bir delikanlı olan Guy yanlarına geldi. Hafiften dumanlı, mavi gözlerle Marya'ya sert sert baktı ve onun bir sürtük olduğunu söyledi. Çok sarhoştu.

"Gencim, masumum ama," dedi Guy. "Sürtüğün birini gördüm mü hemen tanırım."

"Sevgili Marya mı?" diye oldukça yüksek bir kahkaha savurdu Lois. "Onu tanımıyorsun, hem de hiç. Dünyanın en zararsız kızıdır o, Guy. Aşırı duyarlı, tatlı bir genç kız!"

"İkinize de başlayacağım şimdi," diye düşündü Marya. Müzikhol, uyarmış, coşkulandırmıştı onu. Kendini kavgaya yatkın hissediyordu. Gene de sesini çıkarmadı, her şeye içerlediğini belirten asık bir suratla köşesinde oturdu. Arada bir Heidler, kaşlarının altından, kurnaz, temkinli gözlerle bakıyordu ona.

Lois başladı: "Bir varmış bir yokmuş, Marya adında genç bir kadın varmış. Kendi kendine demiş ki: "Kendime bir iiiiş bulmalıyıııım?" Ve sürdürdü, sürdürdü...

Luxembourg Bahçesi'nin yanındaki sokaktan yürüyerek eve döndüler. Park gecenin karanlığında bomboş, sessiz ve büyülü gibiydi.

Atölyeye çıktıklarında, "Sizin ikinize iyi geceler," dedi Lois, odasına girip kapısını kilitledi.

"H.J. bak," dedi Marya. "Olmuyor bu iş. Olamayacak, sürdüremeyeceğim. Dayanamayacağım. Bana göre bir şey değil bu."

"Ama oyun böyle oynanmaz, kuralları bozuyorsun," dedi Heidler, uzak bir sesle. "Hiçbir oyun böyle oynanmaz."

"Ne oyunu?" diye bağırdı Marya. "Senin oyunun mu? Lois'in oyunu mu? Ne diye Lois'in oyununu oynayacakmışım? Zaten bütün sorun da burada ya. Benim oynayamayacağım bir oyun bu. Oynamasını bilmediğim bir oyun!"

"Lois konusunda aptalca, hatta trajik bir yanılgı içindesin." Dedi adam. "Sana söylüyorum, onu hiç mi hiç anlamıyorsun. Şimdiye dek yaşadığın korkunç hayatın ölçülerine göre bizi yargılamakta direniyorsun. Artık tümüyle başka bir dünyada olduğunu anlayamıyor musun? Kimi insanların türü doğuştan başkadır. Seni kimse yarı yolda bırakacak değil. Numaramız, tuzağımız yok bizim. Dostlar arasındasın. Ayrıca, bak canım, gecenin bu saatinde tartışma açmanın ne yararı var? Yarın konuşuruz her şeyi. Lois işin açığa çıkmasını istemiyor; kimse bir şey bilmesin istiyor. İnan ki onu ilgilendiren tek şey bu. Kuşkusuz, biri bir şey öğrenecek olsa deli gibi öfkelenir. Bu yüzden de, sen şimdi birdenbire kalkıp gidecek olsan beni çok güç duruma sokarsın. Yalvarırım sana, beni güç duruma sokma."

Onu dinlerken ipnotize olduğunu hissediyordu Marya. Tümüyle erksiz.

Yatağa uzanmış, yok olmuş bir gençliği özlercesine, Stephan'la sürdürdüğü yaşamı özlüyordu. O

keyifli, kaygılardan uzak yaşam, sanki bir kalemde defterden silinip atılmıştı. Uçup gitmiş! Dehşetli bir nostalji, bir geçmiş özlemi sancı gibi saplandı içine.

Nous n'irons plus au bois;
Les lauriers sont coupés...[1]

Uçup gitmiş! Şimdi de bu akla uzak karışıklığın ortasında kalakalmıştı. Hayat böyleydi zaten. Önce, al, buyur, işte önünde, derdi, sonra da... Ama hemen sonra... Buyur bakalım nereye düşmüşsün? En azından, Marya'nın yaşamı hep böyle olmuştu.

"Elbette," dedi kendi kendine, "elbette çekip gitmeliyim."

Ama, Heidler'siz bir yaşamı düşündükçe yüreği içinde tersyüz oluyor, gözleri kararıyordu.

Kapının dışında yer döşemesi çıtırdadı.

Kapı tokmağının yavaş yavaş, sessizce dönüşünü izledi. dışarıda döşemenin çıtırtısını işitmesiyle, Heidler'in kapıda görünmesi arasında geçen birkaç saniye boyunca, tümüyle akıl dışı, cinnete benzer bir korku yaşadı. Karanlık bir odaya kapatılmış bir çocuk korkusu. Tuzağa yakalanmış bir hayvanın korkusu.

"Ha sensin demek, sensin!"

"Ne oldu? Neyin var?" diye fısıldadı Heidler. "Sevgilim, canım. Buradayım ben. Yanındayım."

13

Nisan sonlarına doğru bir öğle sonrası, hayal gücü geniş, biraz da duygusal bir delikanlı olan Cairn,

[1] (Fr.) Bir çocuk şarkısı: Artık ormana gitmeyeceğiz / Defneler kesildi artık... (Ç.N.)

Café du Dôme'da otururken otururken, içinden geldi, Marya'ya şu mektubu yazdı:

Mon vieux,[1]

Seni görmeyeli çağlar geçti gibi. Yarın –cumartesi– saat birde August'un oraya öğle yemeğine gelebilir misin? Hadi gel. Seni görmekten çok mutluluk duyacağım.

Senin, *Cairn*

Sonra, hayal gücü geniş ve duygusal kararlarla dolu, vermutlu cinini yarım bırakarak kalktı, mektubu postaya attı. "Çünkü," dedi kendi kendine, "bu kızcağızın hakkını yiyorlar."

Gene de ertesi gün, Marya'yla yemek yediği sürece kuşkucu, temkinli, oldukça çekimser davrandı. O gün, kız anımsadığı kadar güzel de değildi. "Ne de olsa param pulum yok," diye düşündü, "Onun için herhangi bir şey yapacak durumda değilim. Ayrıca, kendisi işini benden iyi biliyordur mutlaka. Parsayı toplayacak durumdayken iyi pazarlık etmesini biliyordur."

"Burgundy şarabı içelim mi?"

"Hadi içelim," dedi Marya.

Herkesin onun hakkında neler söylediğini biliyor mu acaba, diye merak etti ve herhalde bildiğine karar verdi. Ağzı öylesine sertleşmiş, gözleri öylesine kederliydi ki. Yolunu yitirmiş gibi duruyordu. *L'Enjant Perdu*[2] ya da Ormanda Kaybolmuş Bebe. Bunun gibi bir şey işte. Hoşuna giden bir tipti de üstelik. O tipin en güzel örneklerinden biri değildi, o başka.

[1] (Fr.) Dostum. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Kayıp çocuk. (Ç.N.)

Yemekleri bittiğinde, "Kahvelerimizi gidip Closerie des Lilas'da içelim," dedi.

"Çok iyi, hadi oraya gidelim," dedi Marya.

Güneşli bir gündü. Dışarıda, terasta oturdular. Cairn bir ara hapşırdı. Marya öylesine şiddetle irkildi ki, kahvesinin yarısı tabağa döküldü.

"Amma da sinirlisin," dedi Cairn. "Hadi söyle bakalım, neyin var? Bir şeylerin kötü gittiği kesin. Hiç iyi görünmüyorsun."

Ters bir sesle, "Bana zavallı yavrucak muamelesi yapma," dedi Marya. "Bu sabah hiç dayanamam."

"Birisi seninle aklı başında biçimde konuşmalı," dedi Cairn. "Birdenbire neden böylesine sıska ve sinirli bir hava kazandın?"

"Heidlerlarm peşinde oraya buraya sürüklenmekten bıktım da ondan."

"Yaa," dedi adam. Sanki şaşkınlıkla geriledi.

"Bu sözümün ne türlü anlamlara çekilebileceği ilgilendirmiyor beni," dedi Marya. "Gerçeği söylüyorum yalnızca."

Cairn'in, gözlüklerinin ardında ışıldayan gözleri birden, tehlike karşısındaymış gibi toparlandı. Evet, çok zeki bir delikanlıydı bu genç adam, ama soru ne kadar zeki olduğuydu. Bir gerçeği işittiğinde, onun gerçek olduğunu anlayacak kadar zeki miydi? Bu kadar zeki olan hemen hemen hiç kimse yoktu. En gülünç biçimlerde yanılıyorlardı insanlar. Onlara doğruyu, çıplak gerçeği anlatıyordun -ya da, çok sarsmamak için bir incir yaprağıyla süslüyordun gerçeği- ve herkes, "Hadi hadi atma," diyordu, ya da "Ben dünkü

çocuk değilim." Öte yandan, en olmadık yalanları attığında, "*Ah, le cri du coeur,*"[1] diye ağlaşıyorlardı. Böyle tersti her şey. Şimdi bu adama dese ki: "Peki, doğruyu söyleyeceğim öyleyse. Dinle bakalım. Heidler bana âşık olduğunu sanıyor, bense ona âşığım. Deli gibi. Ondan hoşlanmıyorum, ona güvenmiyorum. Yalnızca âşığım. Anlıyor musun beni? Lois ise bunda hiçbir sakınca görmüyor, hatta bize en iyi dileklerini iletiyor. Seks ve onun gibi küçük şeylerin önemi fazla abartılıyormuş da. Gene de olayı onun da bildiğini açık etmemeliymişim. Heidler'ın düşünceleri de bu yönde. Dediklerine göre, oyunu kurallarına göre oynamak böyle olurmuş. Dolayısıyla, her yere onların peşinde gitmek zorundayım. Ve kadın, aklına gelebilecek her biçimde bunun acısını çıkarıyor benden. Şimdiye dek kendimi az çok koruyabildim ama, pek yakında bunu da yapamayacağım. İşin kötü yanı da ne, biliyor musun, onun yüzünden vicdan azabı çekiyorum ve ona çok acıyorum. Oysa, onun bana bir lokma bile acımadığını biliyorum. Yalnızca beni alt etmeye uğraşıyor ve bunu başaracak."

Bu sakin, son derece akıllı delikanlıya, bunların hepsini söyleyebilir miydi? Hayır. Adamın gözleri aşırı temkinliydi. Yeterince zeki olmadığına karar verdi. Ayrıca, bu gibi şeyler açık açık söylenemezdi ki.

Delikanlının sorduğu soru çok akla yakındı; mutlu değilse eğer, neden çekip gitmediğini merak ediyordu.

"Çünkü gidebileceğim başka bir yer yok. Of, bu konuyu konuşmayalım artık. Ne kadar yapay bir bahane olduğunun farkındayım. Ayrıca, gerçek neden de bu değil."

Cairn, ağır ağır konuştu. O kadar da yapay bir ba-

[1] (Fr.) İşte, yüreğin sesi. (Ç.N.)

hane olmadığını –en azından bir kadın için– söyledi.

"Bir kadın içinmiş! Bir kadın için! Dişilere karşı bu ani anlayış gösterisinin nedeni ne acaba? Vah zavallı yavrucak," diye alay etti onunla, "bilmemne hanımın da kesinlikle belirtebileceği gibi, sen Nuh Nebi'den kalmasın!"

"Off, çok acıklı bir dünya bu," diye söylendi Cairn. "İnsan bazen ne diyeceğini bilemiyor."

"O zaman hiçbir şey deme," dedi Marya sert bir sesle.

"Bana bak," dedi adam. "Hiç değilse şu kadarını söyleyebilirim. Cebimde param olmadığını sen de biliyorsun, ama senin için bir yerlerden beş yüz frank borç alabilirim. Fazla bir şey değil, ama en azından Dôme'da kahveyle sabah çöreklerine uzun süre yetebilir bu para. Ayrıca, Amerika'ya döndüğümde daha para da gönderebilirim sana. Heidler hilebazın biri," diye ekledi şiddetle sarsılarak, "bunu anlayamıyorsan Tanrı yardımcın olsun."

"Öyle olduğunu mu sanıyorsun?" diye sordu Marya.

"Öyle sanmıyorum, öyle olduğunu biliyorum. Karısı olacak bayana gelince..."

"Benden nefret ediyor," dedi Marya alçak sesle.

Cairn, sabırsızca karşılık verdi: "Elbette senden nefret ediyor. Başka ne bekliyordun? Senden nefret etmese, doğadışı bir kadın olurdu."

"Benden nefret etmesine o kadar aldırmıyorum da," dedi Marya. "Sanki nefret etmiyormuş gibi davranmasına bozuluyorum."

"Bu senin anlattığına," dedi Cairn, "buralarda *moyen classique*[1] derler."

Kısa bir sessizlikten sonra Marya sordu: "Yani

[1] Klasik yöntem. (Ç.N.)

herkes apaçık anlıyor mu?"

"Evet, oldukça apaçık..."

Ne yapacağını bilemez, hatta oldukça korkmuş yüz anlatımını saklamak üzere başka bir yerlere baktı Cairn. Boğazını temizledi.

"Artık gitmen gerek," dedi Marya. "Heidler'la buluşacağım."

"Öyle mi?" Suratını astı Cairn.

"Evet. St. Julien le Pauvre'da buluşacağız. Orayı bana göstermek istiyormuş."

"İster ya," diye ağzının içinde mırıldandı Cairn. "Geri plan olarak bir kilise seçmek tam ona göredir. Aman Tanrım!"

Marya Cairn'in kendisine yardımcı olamayacağını anlamıştı. Tutkusunu keskinleştirici bir öğe olabilmişti yalnızca.

"Salı günü geleceksin, değil mi?" diye sordu Cairn, rahatsız bir tavırla.

"Haa, evet," dedi Marya, dalgın dalgın.

İşte, yardım edemeyecek bir adam.

Closerie des Lilas'dan çıkıp daha üç adım atmadan unutmuştu onu.

Kilise son derece serin ve kara gölgeliydi – hele güneşten içeri girdiklerinde. Mum, tütsü ve eski duaların kokusu sinmişti her yana. Marya uzun süre olduğu yerde durup boylu boslu bir Meryem Ana heykelini seyretti; onun neden kutsallıktan çok, günahları huzur içinde hoş gören bir hava yarattığını merak etti. Hepimiz günahkârız, yeryüzünün süprüntüleriyiz. Ha biraz daha az, ha biraz daha çok, Heidler'ın dediği gibi, kirli bir bardakla çok kirli bir bardak arasındaki fark hepsi...

Boylu boslu Meryem Ana, mumların, çiçeklerin

üstünden sakin sakin gülümseyerek, "Bütün bunlardan bana ne," demekteydi sanki.

Marya döndü, Heidler'ın mihrabın önünden geçerken tek dizi üstüne çöküp haç çıkarışını izledi. Bunu yaparken ona kısaca yan gözle baktı adam. Marya düşündü ki: "Onun bunu yaptığını gördüm ya, artık dünyada dua edemeyeceğim. Hiçbir zaman. Ne kadar kederli olursam olayım." Ve kendini çok umutsuz hissetti.

"Hey," diye geçen bir taksiye seslendi Heidler. "Hadi bin. Bana bak, bu Cairn'i bir daha görmeni istemiyorum."

"Peki," dedi Marya.

Elini tutmuştu. Elini tutunca Marya'nın içine huzur doldu. Bu huzur uğruna Cairn'i de, herkesi de, her şeyi de feda etmeye hazırdı.

"Ama, salı günü öğle yemeğinde onunla buluşmaya söz vermiştim."

"Bir iki satır yaz, gelemeyeceğini söyle öyleyse. Cairn'i hayatından kesinlikle çıkaracaksın, anladın mı?"

"Pekâlâ, ama yazık olacak, çünkü çok iyi bir adam. Hoşlanıyorum ondan."

"İsteriğin biri," dedi Heidler yüzünü buruşturarak.

Taksi sarsıla sarsıla ilerliyordu.

"Bu akşam bizimle birlikte Brunoy'a gelmeni istiyoruz."

"Aa yok," dedi Marya aceleyle, "ben gelmek istemiyorum."

"Gelmen gerek. Bugünlerde hiç iyi görünmüyorsun. İkimiz de senin bir değişikliğe ihtiyacın olduğuna inanıyoruz. Ne var?"

"Hiç."

"Neden birdenbire gerildin öyle? Sırf beni memnun etmek için gelemez misin? Bir kez olsun Fresnes'e gitmesen olmaz mı?"

"Olur." Az kaldı, "Seni memnun etmek için her şeyi yaparım –her şeyi," diyecekti. Kendini tuttu.

"Biraz önce ne için dua ediyordun?" diye sordu.

"Senin için!"

"Tanrı'yla sıkı fıkısın galiba."

"Öyle," dedi Heidler.

14

Tren kompartımanında ikisi karşısında oturuyorlardı. Onlara sakince, her şeyi görerek, bir an için sevgi ve nefret tutkularından kurtulmuş olarak baktı. O kadar gözle görünür bir biçimde karı kocaydılar, öylesine birbirlerine uygundular ki, görünüşleri de şaşılacak ölçüde birbirine benziyordu. "Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş," diye bir Fransız atasözü vardır. Yoksa başka bir dilin atasözü mü bu? Her neyse, çok doğru bir söz.

Lois'in oturuşu 'sağlam'dı. Dizleri her zamanki gibi birbirinden biraz ayrıktı. Ellerini kocaman deri çantasının üstünde kavuşturmuştu. Yüzünde, yemeğe gelen beklenmedik bir misafiri nasıl idare edeceğini düşünen bir ev kadınının ifadesi vardı. Büyük bir olasılıkla tam da bunu düşünüyordu. Kendisine yeterince yakışan, yeterince pahalı şapkası gözlerini saklıyordu. Bej mantosu iyi terzi elinden çıkmıştı. Besbelli nikâhlı karılar türünden bir kadın.

Oradaydı işte: Ürkütücü, çok ürkütücü. Bir tek amaç için yapılmış, dikkatle biçimlendirilmiş, bilen-

miş bir alet. Hiçbir şeyi irdelemez, hiçbir şeye aşırı tepki göstermez, gülünç cömertliklere, acımalara kapılmaz. Yaşam kuralı şu: "Bence kadınlar kimsenin başına dert olmamalı. Ben kimsenin başına dert olmuyorum; dişimi sıkıp her şeye katlanıyorum. Öteki kadınlar da dişlerini sıkıp her şeye katlanmalılar."

Ve kocası da oradaydı işte: Aynı müzik dizisinin daha alçak perdeden seslendirilmişi gibi. Eller aynı onunki gibi kavuşturulmuş. Yalnızca gözleri farklıydı. Düş kurabilen cinstendi bu. Düşleri çok renkli olamazdı, Marya'nınkiler gibi içinden alevler fışkıran karanlıklarla da dolu değildiler. Yo, yo, soğuk düşler, ya da kimi kez tiksindirici. Soluk mavi, gizlerini kendine saklayan gözlere bakılırsa, mutlaka iğrenç düşlerdi onunkiler. Karşısındaki çifte bakarken, kendi kendisini onlar gibi düşünmek üzere ipnotize etmişti sanki; onlar gibi, kendi kafasının onlarınkinin bir uzantısı olduğuna inanır gibi olmuş, her ikisinin de aynı şaşkınlık tonuyla neden ikide bir, "İşi ne için bu kadar büyütüyorsun ki?" diye sorduklarını anlamaya başlamıştı. Elbette! Ayrıca, çok modern olmak isteyen bir çifttiler, "Ne de olsa Paris'teyiz," diyorlardı herhalde.

Ve oradaydılar işte. Marya da oradaydı –bitkin, solgun, kıskançlıktan kıvranan, özlemle tutuşan Marya.

Brunoy'a vardılar. Araba hazır bekliyordu. Marya'nın çok önceden tahmin ettiği gibi, Lois, "Yolda durup bir şeyler almamız gerek," dedi. "Evde yiyecek pek bir şey yok."

Arabayı çeken yaşlı at tırıs tırıs yola koyuldu, ama kısa bir süre sonra sokağın biraz ilerisindeki bakkalın önünde durdu. Vitrinde bir yığın kuruye-

miş, paket paket kahveler, *Pâtés de la Lune*'un reklamını yapan parlak renkli bir afiş sergilenmişti. Hemen yanındaki kuaförün vitrinindeyse pembe beyaz bir hanım büstü ve koca bir şişe içinde yeşil bir sıvı vardı. Ondan sonraki ayakkabıcı da kabaralı pabuçlar dizmişti camın arkasına.

Her yan huzur doluydu.

Lois, peşinde paketleri taşıyan bir oğlan çocuğuyla çıkageldi. Arabacı atı kırbaçladı; köyün son evlerini de geçtiler. Önlerinde uzun, boz renkli bir yol vardı şimdi. Marya karı koca arasına sıkışmış oturuyor, nalların melankolik seslerini, seki arabanın çatırdayışını dinliyordu. Alacakaranlıkta, ağaçların gövdeleri mat renkli bir metalden yapılmışçasına parlıyorlardı. Ancak, yarım saat yol aldıktan sonra hava karardı ve Marya arabanın sanki önünden koşan ağaç dallarının gölgelerinden başka bir şey göremez oldu. Bir dizi külüstür, küçük evin pencerelerinde ışık vardı.

Araba durdu. İndiler, çamurlu toprak bir yoldan ilerlediler, Lois bir kapıyı iterek açtı. Girdikleri odanın perdeleri rengârenk kareliydi, hasır koltuklar, üstünde renkli minderler bulunan bir divan vardı. Sofra kurulmuştu.

"Yukarı çıkmak istiyor musun?" diye sordu Lois. "Al sana bir mum. Odanın nerede olduğunu biliyorsun ya?"

Marya hatırladığını söyledi. Mutfağı geçti, dar bir merdivenden çıkarak tatlı, serin kokulu bir odaya girdi. Duvar kâğıdının üstünde tavşanlar birbirlerini kovalıyorlardı. Pencere açıktı. Dışarıdaki kıpırtısızlık, Paris'in cayırtısından sonra, harika geliyordu insana. Kadife gibi yumuşacık.

Lois, merdivenin alt başından seslendi: "Çabuk

ol! H.J. kokteyllerimizi hazırlıyor."

"Tanrım, ne aptalım ben!" diye düşündü Marya. Sanki biri yüreğini avuçlamış, parmaklarının arasında sıkıyordu. Kokteyller. Duvar kâğıdının üstünde koşuşan gülünç tavşanlar. Yaşamın tüm tatlı, keyifli yanları, hep uzanabileceğinin biraz ötesinde kaldı mı, nasıl da canını yakar insanın.

Akşam yemeği sessiz ve ciddi geçti. Köpeğin biri, melankolik bir inatla uludu durdu. Lois, esmer yüzünde, yaralanması olanaksız bir anlamla oturuyordu. Sanki, "Beni alt edemezsin," diyordu, "köklerim çok derinde." Bol bol, oldukça gürültülü yemek yedi, alışık olduğundan çok fazla içti ve hemen yatacağını belirtti.

"Sizin ikinize iyi geceler."

Kapısını küt diye kapattı.

"Kaçamazsın," dedi Heidler Marya'ya. Onu kollarının arasına almak için yanına geldi.

"Delisin sen," dedi Marya yırtıcı bir ifadeyle. "Beni bir *bonne*[1] filan mı sanıyorsun? Evin hanımı her arkasını döndüğünde sıkıştırılacak bir hizmetçi parçası... Göremiyor musun? Dünyanın en zalim şeytanı olmalısın," Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Ben de senin kadar mutsuzum," diye mırıldandı Heidler. Yüzü derinden çizgili ve bembeyazdı. Inandırıcı bir sesle konuşmaya çalıştı: "Senin kadar belli etmiyorum, çünkü duygularımı belli etmemeye alıştırmışım kendimi. Ama öylesine perişanım ki, ölümü bile özlüyorum. Sen de hiç yardımcı olmuyorsun, Mado. Her şeyi daha da zorlaştırıyorsun. Seni seviyorum, elimde değil. Bunda ne senin suçun var ne de benim. Seviyorum seni; senin için yanıp tutuşuyorum. Gerçek bu işte ve kimsenin suçu yok.

(1) Hizmetçi (Ç.N.)

Şunu kabullenip rahat edeceğine neden hep geriliyor, karşı koyuyorsun? Kendin için de, benim için de yaşamayı zorlaştırıyorsun."

Marya ikisinin arasında yaşamayı sürdürebileceğine gerçekten inanıp inanmadığını sordu. Bunu sorarken, bir yandan da düşünüyordu: "Soruyu kaçıncı kez soruyorum, ben de unuttum. Boş bir yinelemeden başka bir şey değil. Boş, anlamsız bir yineleme."

"Neden olmasın, anlamıyorum," dedi adam tane tane. "Ne de olsa burada sen egemensin. Ne istediğini söylemen yeter, hemen yerine getirilecektir."

Yukardan paldır küldür bir ses geldi. Heidler kayıtsızca, "Lois oraya buraya yuvarlanıyor," dedi.

"Çık, bir bak," dedi Marya çok alçak sesle. "Belki fenalaşmıştır."

"Gidiyorum," dedi Heidler bıkkın bir havayla. Lambalardan birini aldı.

Epey uzun bir süre kaldı yukarda. Marya başını iki elinin arasına alıp bekledi.

Ayak sesleri, daha başka yuvarlanma gibi sesler, yan bahçede hâlâ uluyan köpek. Derken, Heidler, çatırdayan merdivenleri inip geldi. Yeşilli sarılı gölgeliği olan lamba elindeydi.

"Zavallı Lois iyice perişan," dedi, hiçbir anlam taşımayan bir yüzle lambayı masanın üstüne koyarken. "Midesi fena bozulmuş, nerdeyse baygınlık geçirdi."

Marya gözlerini yerden kaldırmadan sordu: "Neden olmuş?"

"Et yahnisinden, diyor. Bence de öyle," dedi Heidler. "Bu konservelere hiçbir zaman güven olmaz."

Elbette. Bu ikisi böyleydiler işte, karı koca: anlaşılmaz insanlar, yaralanmaz insanlar. Kendisi gibi

saf beceriksiz bir günahkârın bunlara karşı varlık göstermesi elbette olanaksızdı.

Paris'e dönecekleri günden bir gece önce, gece yarısı uyandı, içi yapayalnızlık ve umutsuzlukla dolu olarak. O gün Lois'le birlikte saksı bitkileri almak üzere köye inmişti. Giderken de gelirken de yürümüşler, hemen hemen hiç konuşmamışlardı. Durum gülünçtü elbette, küçültücüydü de. Birbiriyle geçinemeyen iki harem kadını gibiydiler. Lois onunla konuştuğunda, kimi kez korkulu bir yaltaklanmayı andıran gergin bir nezaket içindeydi – sanki, bu kadını kızdırmayayım aman, diye düşünüyordu. Marya ise kara kara düşünüyordu, sinirliydi, kendisini bu olanaksız durumdan belki de kurtarabilecek şiddetli bir tepki umarak bekliyordu.

Oda, gece gürültüleriyle doluydu. "Geceboyu burada yatıp, çatırdamaları, tıkırdamaları dinleyecek değilim ya," diye düşündü Marya. Kalktı, lambayı yaktı, okuyacak bir kitap ve biraz su almak için aşağı indi. Oturma odasının kapısının altından ışık sızıyordu. Sesler. Heidler'dan belli belirsiz bir mırıldanma. Derken, yüksek sesle, açık seçik konuşan Lois:

"Bazen de öyle kaba davranıyor ki – asık suratlı. Sinirime dokunuyor. Bütün tavrı sinirime dokunuyor. Şu kadarını açıkça söyleyeyim ki güvenmiyorum ona. Güvenilecek bir insan değil."

Heidler'dan bir mırıldanma daha.

"Benim hakkımda konuşuyorlar," dedi Marya kendi kendine. "Orada oturmuş hakkımda konuşuyorlar. O ikisi. İşte buna dayanamam," diye düşündü. "Artık bir dakika daha dayanamam. Hemen bitmesi gerek. Çabucak."

Derken, lambayı tehlikeli bir açıda tuttuğunu ayrımsayıp, dikkatle mutfak masasının üstüne koydu. O arada soluğu kesilmişti. Ciğerlerini yeniden doldurmak için bir an bekledi –aptal aptal kekelemek istemiyordu– sonra kapıyı ardına kadar, elinden geldiğince gürültüyle açtı.

"O da ne?" dedi Heidler, kapıya dönerek.

Lois, midesi bulanıyormuşçasına ağzını büzdü, korkulu bir bakışla sabahlığının yakasını çekiştirdi.

"Biraz önce dediklerinizi işittim," dedi Marya.

"Eee, ne olmuş? Diye sordu Heidler, kötü niyetli olmayan bir alayla.

"Benim hakkımda konuşuyordunuz."

"Eeee," diye sordu adam yeniden, "neden konuşmayacakmışız?"

"Sanmayın ki..." Soluğu kesilmişti gene, sesi titriyordu. "Sanmayın ki bilmiyorum... Uzun süredir de biliyorum Lois'le ikinizin benim hakkımda bir anlaşmaya vardığınızı."

"Delisin sen," dedi Lois öfkeyle.

"Evet, bir anlaşma yaptınız!" diye bağırdı Marya. "Belki konuyu açık açık konuşarak değil. Belki de sözsüz bir anlaşma. Bu kanıyı istiyorsa adam, bırak alsın. Bilmediğimi mi sanıyorsunuz?"

Heidler ayağa kalktı, sinirli bir sesle, "Bağırma," dedi. "Her söylediğin sözü kapı komşumuz Madam Guillot duyuyor."

"*Tant mieux!*"[1] diye haykırdı Marya. "*Tant mieux, tant mieux!*"

Lois sinirli bir hareket yaptı.

"Sen dur, bırak ben konuşayım onunla," dedi Heidler. "Bu gibi kadınlara nasıl davranmak gerektiğini sen bilmezsin ben bilirim."

[1] (Fr.) Daha iyi ya. (Ç.N.)

Adamın elindeki yaralayabilme gücü dehşet vericiydi.

"Kolla kendini Heidler," dedi Marya.

"İsteriye gerek yok," dedi adam, küçümseyen bir tavırla. "Sakin konuş. Ne istiyorsun? Derdin nedir?"

Oysa Marya'nın beyninde tutarlı, anlaşılabilir hiçbir şey kalmamıştı. Üstelik ne kadar tutarlı, anlaşılabilir biçimde konuşacak olsa da, karşısındakilerin, ikisinin de, hiçbir şey anlamayacağını kavramıştı. Onlara, "Bana işkence ediyorsunuz, benimle alay ediyorsunuz, beni deliye döndürüyorsunuz," diyecek olsa anlamayacaklardı.

Ağzının içinde, "Artık sizinle oturmayacağım," diye mırıldandı. "Otur-maya-cağım! Bir şeyler ayarlamak zorundasınız..."

"Haaa, para meselesi," dedi Heidler. "Derdinin bu olduğunu tahmin etmiştim zaten."

Marya öne doğru atıldı, var gücüyle vurdu ona.

"İğrenç Alman!" diye haykırdı sözlerinin gülünçlüğünü fark etmeden. "Allahın belası Alman! *Crupule!*"[1] Soluk soluğa durmuş, adamın kendisini korumak için kaldırdığı kolu indirmesini bekliyordu ki, yeniden vurabilsin.

"Çok haklısın," diye fısıldadı adam, elleriyle yüzünü kapayarak. "Çok haklısın. Allah kahretsin! Tanrım!"

Lois kocasının yanına gitti. Heidler başını kaldırıp ona nefretle baktı.

"Rahat bırak beni, seninle işim bitti artık."

Kadın okşayıcı bir sesle konuşmaya başladı.

"Allah belasını versin, rahat bırak beni!" diye bağırdı ve onu öylesine şiddetle itti ki, kadın geriye

[1] Alçak. (Ç.N.)

sendeleyip duvara tutunmak zorunda kaldı. Heidler kendi kollarına kapanıp hıçkırmaya koyuldu.

Onların sükûnetinin yok olmasıyla Marya sakinleşti. Bütün olanların saçmalığını kavramaya, bu arada üşüdüğünü ayrımsamaya başladı. Yukarı çıkıp yatmak istiyor, bu ikisine karşı duyduğu aşkın da, nefretin de kafasında uydurduğu bir masal, aşk ya da nefret gibi duyguların var olduğuna inanmanın bile aslında bir masal olduğunu düşünüyordu. Öylece durmuş yere bakıyor, kendini kararsız ve tedirgin hissediyordu.

Derken, birdenbire, "Çok sarhoşum," dedi Heidler, son derece sakin ve açıklayıcı bir sesle. "Gidip yatacağım. Yarın sabah bu olanlardan hiçbir şey hatırlamayacağım."

O gittikten sonra Lois kardeşçe bir havayla, "her zaman böyle yapar," dedi. Sesindeki nefret, küçümseme yok olmuştu. Marya'ya her an daha gülünç, anlamsız ve bağışlanmaz gibi görünen bu taşkınlığa sanki Lois saygı duyuyordu.

"Gece böyle bir kavga oldu mu, ertesi sabah, her seferinde, çok sarhoş olduğunu, olanları hatırlamadığını söyler. İşin içinden sıyrılmanın tek yolu budur onun için... Sen, neden inmiştin aşağı?"

"Susamıştım."

"Ya, öyle mi? Bir şişe maden suyu getireyim sana."

Marya gözlerini ondan ayıramadan, büyük bir nezaketle karşılık verdi. "Lütfen. Rica ederim, rahatsız olma." O odadan çıkarken, Lois yere yuvarlanmış olan bir iskemleyi kaldırmakla meşguldü.

Ertesi sabah uyandığında bir gece önceki olaylar gerçekdışı ve olanaksızmış gibi göründü. Aslında

olaylar sürerken de bu gerçekdışılık duygusu uyanmıştı içinde. Kendisini bir kukla gibi hissetmişti; haykırmasına, vurmasına yol açan ipleri sanki bir başkası çekmişti. Hüngür hüngür ağlayan Heidler da bir kuklaydı ve kaygılı gözlerle bakınıp duran mor sabahlıkla Lois. "Her neyse," diye düşündü Marya. "Buradan gidiyorum, orası kesin."

Aşağı katta, her zamanki huzur egemendi. Madam Guillot mutfakta iş görüyor, bir yandan da şarkı söylüyordu.

"Bonjour *Matmazel*," dedi Madam Guillot. "Pardon. *Madam*."

Madam Guillot'nun kocası, yirmi yıl önce karısının âşığını öldürmüştü – ya da tam tersi. Her neyse, büyük bir trajedi ve rezalet kopmuş, köylüler Madam Guillot'nun müthiş zor günler geçirmesine neden olmuşlardı. Oysa şimdi, aynı kadın, kap kacağın arasında şarkı tutturabiliyordu. Kocaman poposu ise sanki Marya'ya, "Yaşamı sürdürmek zorundayız, Matmazel ya da Madam," diyordu, "bari neşeyle yapalım bu işi." Üstelik, çok güzel, masmavi bir gündü.

"Günaydın, canım," dedi Heidler. "Araba saat on birde burada olacak. Seninle birlikte Paris'e gelip bir otel bulmana yardım edeceğim."

Öylesine sakin bir havası vardı ki, dün geceki kavga daha da akla uzak görünüyordu.

"Lois köye, alışverişe indi. Burada birkaç gün daha kalmak istiyor. Ben de seni bırakır bırakmaz geri döneceğim herhalde. Para sorununa gelince... Öğle yemeğinde konuşuruz bunu."

Marya kızardı, başını öte yana çevirdi.

"Bak, H.J..."

"Dün akşam olanları tartışmayacağım," diye sözünü kesti Heidler. "Burada mutlu değilsen, sana bir

otel bulmamız gerek, hepsi bu. Seni bırakacak değilim, bu konuda en ufak bir kuşkun olmasın. Öte yandan, beni Lois'ten ayrılmaya zorlayacak olursan, ondan ayrılırım. Yapmak istediğin bu mu?"

"Hayır," dedi Marya. "Hayır beni anlamıyorsun. Seni hiçbir şeye zorlamak istediğim yok."

Adam yineledi. "Ondan ayrılır, seni istediğin yere götürürüm. Bunu mu istiyorsun?"

"Hayır. Kesinlikle hayır," diye yineledi Marya. "Hayır, böyle bir şey yapamam." Ve alçak sesle ekledi: "Lois'e iyi davran, H.J."

"Yaaa," diye dudak büktü Heidler. "Öyle demek?"

Yarı küçümseme, yarı acımayla bakıyordu kıza. "Yok, bu oyunu oynamasını bilmiyor," diye geçiriyordu içinden belki de.

Marya, asık suratla devam etti: "Ama dün gece olanlar elimde değildi. Artık dayanamıyordum."

Adam adilane bir havayla, "Senin bakış açını hiç anlamıyor değilim," dedi.

"Dün gece neden o alçakça sözü ettin bana? Para hakkında, yani?"

"Para hakkında herhangi bir şey söylediğimi hatırlamıyorum, diye karşılık verdi Heidler. "Senin çok kötü davrandığını hatırlıyorum."

Gözünü kırpmadan bakıyordu ona. Gözleri duru, serin ve katıydı. Ama derinlerde bir yerlerde oynak ve kaçamaklıydılar. "Her türlü yararlanır insandan bu," diye içinden geçirdi Marya. "Haklıyım haksızım bakmaz. Alçağın biri." Gene de, ona bakarken bakarken, başını dizlerine yaslayıp gözlerini kapatmak özlemiyle doluyordu. Artık düşünmekten vazgeçebilse. Kafasının içinde hiç durmadan dönen çarkları durdurabilse. Boyun eğip biraz huzura kavuşabilse. Boyun eğmenin o anlatılması olanaksız tatlılığı.

Dudaklarını bitiştirip konuştu: "Çok pis bir söz ettin. Ben de sana vurdum. Vurduğum için de çok mutluyum ayrıca. Şimdi yukarı çıkıp bavulumu hazırlayacağım."

"Lois de gelip sana yardım edecek," dedi Heidler. "Evet, bana vurduğunu hatırlıyorum. Hem de gayet iyi."

Lois geldiğinde, garip, özür dileyen bir havayla dedi ki: "Biliyor musun, Mado, bütün bu olanlardan çok üzgünüm. Yani bilemezsin. Çok yazık oldu bana sorarsan."

"Önemli değil," dedi Marya soğukça.

Lois'ten, onun bu suçlu havasından nefret ediyordu. Kadının gözlerindeki, iyi eğitilmiş ev hayvanı bakışından tiksiniyordu.

Lois kuşkuyla sürdürdü konuşmasını: "Burada olanlardan, Paris'te kimseye söz etmezsin, değil mi?"

"Kiminle konuşabilirim ki?" diye sordu Marya saldırgan bir sesle.

Gene de, arabada giderlerken, üst üste yineleyip durdu: "Ah, Heidler. Lois'e iyi davran, Lois'e iyi davran. Ona iyi davranmam gerek."

"Yerinde olsam, Lois konusunda fazla kaygılanmam," diye karşılık verdi Heidler.

15

Porte d'Orléans'da, çok kalabalık bir insan grubu Fresnes tramvaylarını bekliyordu. Herkes ağırkanlı bir sabırla olduğu yerde duruyor, başlarını aracın geleceği yöne doğru çevirip bakıyordu arada. Her yeni tramvay geldiğinde, pazar gününü kırda

geçirmek amacıyla yola çıkmış insanlarla anında doluyordu. Her grubun yanında mutlaka şakacı görünüşlü genç bir adamla kıkırdayan iki kız vardı; ya da Marya'ya öyle geliyordu. Derli toplu küçük evler geçti yanından ve bitmez tükenmez çınar ağaçları. *Café du Cadran Bleu*'ye vardıklarında tramvaydan indi.

Ziyaretçi belgelerini toplayan bekçi onu tanıyordu artık. Mekanik bir havayla, "*Qui êtes-vous?*"[1] diye sordu.

"*Sa femme.*"[2]

"*Passez,*"[3] dedi bekçi.

Arnavutkaldırımı döşeli avluya girdi. Burasıyla arasında korkutucu bir tanışlık oluşmaya başlamıştı: Küf ve çürük kokan ak badanalı koridor, taş merdivenler, bölmeler önünde sıra bekleyen kadınlar. O gün hepsi kol kolaydı sanki. Ezilmişlerin o kupkuru ve korkunç yaşamı.

Cezaevi tanıdık bir yer olmuştu onun için ya, Stephan, tam tersine, bir yabancı gibiydi: Kara sakallı, kafası kazınmış, çok sıska ve çok parlak gözlü. Başında her zamanki gibi çuvalımsı bir başlık vardı; parmaklıklara iki eliyle yapışıp öne eğildi, paslanmış sesiyle ağır ağır konuşurken.

Neden Heidler'ların yanından ayrıldığını sordu ona.

"Orada özgür olmadığın için mi? *Mais, tu es folle, Mado.*[4] Özgür olacaksın da ne olacak yani? İş buldun mu? Şimdi ne yapacaksın, peki? Bu yaptığını yapmak için iyice deli olmak gerek."

Marya, yalnızca dört ay sonra serbest kalacağını

[1] (Fr.) Kimsiniz? (Ç.N.)
[2] (Fr.) Karısıyım. (Ç.N.)
[3] (Fr.) Geçin. (Ç.N.)
[4] (Fr.) Mado, delirmişsin sen. (Ç.N.)

hatırlattı ona, kendini tedirgin ve beceriksiz hissederek.

"Yalnızca dört ay, ha? Yalnızca dört aymış! Hey Tanrım, söylemesi ne kolay, değil mi?" Sinirli sinirli sürdürdü konuşmayı, ama gözlerinde hep o yalvaran çocuk bakışı vardı. "Serbest kaldığımda neler olacağını nerden bileyim? Param yok. Fransa'dan ayrılmak zorundayım. Sense tam dost bulmuşken yitiriyorsun onları. Kafan hiç çalışmıyor yani. Kusura bakma, kavga çıkarmak istemiyorum. Ama burada aklımı kaçırmak üzereyim. Kızmadın ya bana?"

"Hayır;" dedi Marya. "Hayır, hayır."

"Geçen pazar, sen gelmediğinde öyle kötü oldum ki. Mektubun vaktinde elime geçmediği için görüş saati geldiğinde, numaramı çağıracaklar diye beklemeye başladım. Her seslendikleri numarayı benimki sanıyordum, ama hiçbiri değildi. 'Bugün geç kaldı,' dedim kendi kendime. Sonra, 'Hiç bu kadar geç kalmazdı, hasta olmalı, gelmeyecek,' diye düşündüm. Gene de, her seferinde benim numaramı çağırıyorlar mı diye dinlemekten kendimi alamadım. Görüş saati sona erdiğinde bayağı rahatladım, inan bana. Önemsiz bir şeymiş gibi gelir sana, ama gerçekten korkunç. İnsan burada kapanıp kalınca delirecek gibi oluyor."

Marya gülümsedi: "Bir daha hiç gelmemezlik etmeyeceğim, Stephan. Hiçbir zaman. Kaygılanma."

Bekçi kapıyı gürültüyle açıp hırladı. Stephan yok oldu.

Oradan uzaklaşırken, cezaevinin neden o zamana dek olduğundan daha yakın, daha korkunç göründüğünü anladı. Şimdiye dek, Heidler düşüncesi cezaevinin dehşetiyle arasına girmişti hep. Koskocamandı o, sakindi, yatıştırıcıydı. "Meraklanma, kay-

gılanma, seni seviyorum, anlıyorsun ya," derdi. Kaygılanmazdı o zaman, ya da çok kaygılanmazdı.

Tramvayın bir köşesinde oturmuş, çınar ağaçlarının hızla geçişlerine bakıyordu.

Heidler, Heidler, Heidler.

Bir dahaki görüşmelerinde ona dese ki: "Heidler, kurtar beni. Korkuyorum. Beni kurtar." Öyle, pat diye işte. O zaman adam onun korkağın biri olduğuna inanırdı. "Gerçekten korkağın biri miyim acaba," diye sordu kendine. Sonra da düşündü: "Kaçı dayanabilirdi acaba -bana korkak diyeceklerin kaçı? Pek azı, eminim- o gözleri besili, üst dudakları dolgun insanların pek azı." Göğsünün ortasında sert ve kuru bir şey canını yakıyordu.

Montparnasse Garı'nın yakınlarındaki oteline döndüğünde, Heidler'in bütün mektuplarını çıkarıp yeniden okudu. Beş mektup. Brunoy'dan ayrılalı dört gün olmuştu. Çok güzel mektuplardı ayrıca. Çok inandırıcı. Marya bir tek kez cevap yazmıştı - kısa, soğuk bir mektup. Beşinci ve sonuncu mektup, adamın ertesi gün öğleden sonra, onu görmek için Hôtel du Bosphore'a geleceğini bildiriyordu. "Sevgilim. Canım, dünyada en sevdiğim," diye başlıyor, sonuysa, sanki yazan birden temkinli davranmak gereğini düşünmüş gibi, "Yarın, dört civarında yanında olacağım. Senin, H." diye bitiyordu.

Hôtel du Bosphore, Montparnasse istasyonuna bakıyordu. Allahın günü, bir sürü külüstür tren, her biri dumanını arkasında bir eşarp gibi savurarak, ağır ağır ve gürültüyle gider gelirdi.

Trenlerin ötesinde, dev panolardan oluşmuş bir reklamlar geri planı: Kızıl saçlı bir bebe: Denizci kılığında iğrenç bir oğlan çocuğu. *Exigez toujours du*

Lion Noir.[1] Saçları örgülü iğrenç bir kız çocuğu: *Evitez les contrefaçons.*[2]

Ayrılıkların, geçici aşkların havası, bayatlamış bir koku gibi egemendi odaya. Çünkü otelin konukseverliği sınırsızdı –sessiz, üstü kapalı, çevredeki öteki otellerden daha fazla değil, başka. Duvar kâğıdında belli belirsiz bir erotizm seziliyordu– siyah fon üstünde çok büyük, fantastik biçimleri olan mor, yeşil ve sarı çiçekler. Bir tek koltuk, bir de pembe örtülü, koskocaman bir karyola vardı. Bu yatağa baktığında, insanın aklına onun üstüne uzanmış bir dizi *petite femme*'ın[3] gelmemesi olanaksızdı. Özenle seçilmiş mor ya da pembe iç gömleği giymiş, anlayışlı, bilgili, *savoir faire*[4] ve *savoir vivre*'e[5] sahip bir sürü kadın...

Fresnes'e gittiği günün ertesi sabahı, Marya erken uyandı, ağır ağır giyindi, her sabah saat on buçukta, önüne bir keçi sürüsü katmış olarak ve kavalıyla ince bir türkü çalarak geçen adama kulak kabarttı. Hava nasıl olursa olsun sokağa çıkmaktan çekinmezmiş gibi görünen, güçlü kuvvetli bir adamdı bu. Köylü giysileri giyer, başına *béret basque* takar, sırtında kara bir torba taşırdı. Torbanın üstünde beyaz harflerle şunlar yazılıydı: *Fromage de chèvre.*[6]

Aslında Marya'yı büyüleyen, çaldığı ezgiydi. Camcınınki gibi neşeli bir borazanın sesi değildi. Camcı da geçerdi ama, daha erken. Bu adamınki, ince, yüksek, tatlı bir müzikti, güneş altında akan suyu andırıyordu. Üstelik, müşteri çekmek için değil,

(Fr.) Lion Noir isteyin. (Ç.N.)
(Fr.) Taklitlerinden sakının. (Ç.N.)
(Fr.) Küçük kadınlar. (Ç.N.)
(Fr.) Beceriklilik. (Ç.N.)
(Fr.) Davranış bilgisi. (Ç.N.)
(Fr.) Keçi peyniri. (Ç.N.)

keçi sürüsünü düzen içinde tutmak için çalardı. Harika keçileri vardı, tam beş tane, hepsi de siyahlı beyazlı. Caddeyi büyük bir sükûnetle, tramvaylardan ustalıkla ve başları dik kaçınarak geçerlerdi. Birbirinin ardında, itişip kakışmadan, gerçek hanımefendiler olduklarını belli ederek.

Marya, uzaklaşan, azalan, ama mutluluk umudu kadar inatçı olan kaval sesini dinledi. Sonra gidip Boots's Bar'da (eski adı, A la Savoyard'mış, İngiliz hayranı yeni sahibi değiştirmiş) öğle yemeği yedi. Yemekten sonra oteldeki melankoli dolu odasına dönüp uyudu, çünkü bütün gece uyuyamamış, kuşkular ve korkular içinde kıvranıp durmuştu. Gözlerini şaşkın şaşkın açtığında, Heidler başucunda durmuş ona bakıyordu.

Ona demek istiyordu ki: "Seni seviyorum. Bu konuda herhangi bir yanılgıya düşmezsin, değil mi?" Oysa ağzından çıkan sözcükler bambaşkaydı:

"Perdeleri çeker misin, lütfen?"

"H.J..."

"Ne var, sevgilim?"

"Kederli değilsin ya?"

"Hayır, canım, hayır. Elbette değilim."

"Dinle bak, uçurumdan düşmüş gibi hissediyorum kendimi."

"Ne tatlı bir maymunsun!" dedi Heidler.

Oysa, gerçekten öyle hissediyordu kendini Marya. Çünkü, bir daha hiçbir zaman onunla savaşıma girişmeye kalkışamayacağını biliyordu. Çünkü, kaygıyla gözlerinin içine baktığında, orada külleri anımsatan bir keder ve soğukluk gördüğüne inanmıştı.

"Bak canım, gitmem gerek artık. Biliyorsun." Durdu.

"Biliyorsun, Lois bekliyor," diyecekti elbette.

Marya, "Bu duruma alışmam gerek," diye düşündü. "Dır dır etmenin yararı yok." Mekanik bir gülümseme yerleştirdi dudaklarına.

"Sen kalkma," dedi Heidler. "Akşam yemeğini, şarapla birlikte buraya getirsinler, söylerim. Bir de kitap göndereyim. Kitabın var mı hiç? Dışarısı bir felaket."

Çıkarken kapıyı açık bıraktı. Yan odada kalan Güney Amerikalı beyefendinin gramofonunda çalan şarkıda birisi, "Mutlu olmak istiyorum," diyordu. Doğal elbette.

Ertesi sabah adam çok değişmişti. Bambaşka bir Heidler, o güne dek hiç tanımadığı biri. Bir kere, başında melon şapka vardı. Restaurant de Verasilles'da yerlerini aldıktan sonra bile, şapkadan tedirgin olmaya devam ediyordu Marya, çünkü yeni bir tavrın simgesi gibiydi. Heidler, kendinden emin, saygın, gene de ufak tefek serseriliklere yatkın biri gibi görünüyordu. Rue de Rennes'in ortasında, kesinkes İngiliz havalı bir melon şapkanın etkileyici, hayal gücünü ayaklandıran bir yanı vardır...

Yemeği yarıladıklarında, "Bugün, öğleden sonra, Lois seni çaya bekliyor," diye haber verdi.

"Ama ben gitmek istemiyorum."

"Sevgili yavrucuğum," dedi Heidler sakince, "olaylara bakış açın, yaşama yaklaşımın her bakımdan yanlış ve akla uzak. Bu kafayı değiştirmen gerek. Herkesin hayrı için."

Konuşmayı sürdürdü. Dünyaya karşı belirli bir görünüş sergilemenin önemli olduğunu, herkesin bunu yapmak zorunda olduğunu açıkladı. Herkes, herkesin hayrı için, bu görünüşü bozmamaya dikkat

etmeliydi. Herkesin göreviydi bu; insanların yaşama nedeni buydu zaten.

"Oyunu kurallarına göre oynamak zorundasın."

Marya dedi ki: "Lois beni paramparça etsin, dostları da bu konuda ona yardımcı olsunlar diye yanında istiyor beni." Tane tane konuşarak ekledi: "Beni paralayacaklar, parçalarımı da sana gösterecekler. Evet, olacağı bu. Sense bunu ille de anlamamakta direniyorsun. Fransız olsan, hemen anlardın onun oyununu. Ama anlamıyorsun, ya da anlamamış numarası yapıyorsun.

"Saçma," dedi Heidler. Sıkılmış gibiydi. "Lois senden çok hoşlanıyor. Birtakım şeyleri dikkate almak gerek. Bunlar sana önemli gelmeyebilir. Gene de..." Konuşurken burnu garip bir biçimde uzuyor gibiydi.

Marya, "Aynı Kraliçe Victoria'nın resmine benziyor," diye düşündü.

Gene de inandırıcı, etkileyiciydi. Yetke doluydu, Marya'yı ezip geçti. Son bir çaba gösterdi genç kadın.

"H.J., Lois benden hoşlanmıyor," dedi "Beni görmek istemesi yalan."

"Senden çok hoşlandığını söylüyorum," diye üsteledi Heidler. "Hep söylüyor. Şimdiye dek sürdürdüğün yaşamdan dolayı acıyor sana."

"Yaaa?" dedi Marya çaresizce.

"Bu gibi şeyleri uzun uzadıya açıklamayı hiç sevmiyorum," diye sürdürdü Heidler huysuz bir sesle. "Bu konuları konuşmaktan nefret ediyorum, ama Lois'i kötü duruma düşüremeyeceğimi sen de anlamalısın. Nicedir bizimle kaldığını herkes biliyor. Şimdi kesin bir ayrılık söz konusu olursa, her şey anlaşılacak. Lois'i kötü durumda bırakamam," diye yineleyip duruyordu. "Görünüşü bozmamalıyız.

Oyunu kurallarına göre oynamalıyız."

Sonunda, hiç istemeyerek, "Pekâlâ," dedi Marya. "Tamam, gelirim."

"Seni, vahşi," dedi adam gözlerini ondan ayırmayarak. "Bolşevik! Günün birinde kızıl Rusya'da bulacaksın kendini, bak gör."

"Benim bu yanımı anladığını sanıyordum."

"Kuramsal olarak yalnızca," dedi Heidler. "Kuramsal olarak anlıyorum elbette. Hadi, bir *chartreuse*[1] iç sevgilim, öyle asık suratlı durma."

"Gerçekten de, kimi kez Kraliçe Victoria'ya benziyor," diye düşündü Marya.

Çıkarlarken, melon şapkasını unutmadı. Yolda pasta aldılar.

Lois çok yüksek sesle ve gözlerinde zafer parıltılarıyla karşıladı Marya'yı. Mor jorjetten bir elbise, ipek çorap ve yüksek topuklu ayakkabı giymişti. Yüz pudrasının rengini değiştirmişti, daha genç görünüyordu. Elbisenin açık yakasından, alttaki gül renkli gömlek görünüyordu arada bir.

"İkimiz de ne kadar gülüncüz," diye düşündü Marya. Divana oturdu. Birinin atlı arabasının tekerleklerine bağlanmış bir tutsak gibi hissediyordu kendini.

Miss Nicolson geldi, sonra Mrs. O'Mara, Satterby ailesi, yanında bir kızla Guy ve çeşitli ülkelerden birkaç genç adam...

Lois herkese çay dağıtıyor, Heidler'a emirler yağdırıyor, onun yanında Marya'ya, "Sevgili Mado," diyor, onun işitmediği zamanlardaysa kötü davranıyordu. Yeni kuracakları bir dans kulübünü tartışıyorlar, Kontes Stadkioff'u almamanın doğru olup olamayacağını konuşuyorlardı.

[1] Kokulu bir likör. (Ç.N.)

Lois'in, "Kontesi almamak olur mu?" diyeceğini sanıyordu Marya. "Elbette olmaz!" Nazikçe ondan yana döndü. Lois'in kafasını salladığını görünce çok şaşırdı.

Herkes, "Hayır, bu kez kontesi almayalım," dedi. Ve bir kabile tanrısına kurban vermişlercesine rahatlayarak birbirlerine baktılar.

Manzara resimleri yapan ve pek tatlı konuşan Miss Anna Nicolson, kontesin saçlarının rengi konusunda espriler yaptı.

Lois'in yakın arkadaşı ve sırdaşıydı bu kadın. Bir yandan konuşurken, bir yandan da alaylı, bakire gözleriyle Marya'yı izliyordu. Şöyle düşünmekteydi:

"Bir kadının kendisini böylesine aptal yerine koydurması akıldışı. İnanılacak gibi değil. Elleri de titriyor. Şu kadarcık havası yok... Lois'in bundan korkması gereksiz. Gerçi Lois de aptalın biridir ya. İngiliz kadınları genellikle öyledirler."

16

Yatağın yanı başındaki masanın üstünde duran küçük saatin tiktakları öylesine yüksekti ki, Marya kalkıp bir çekmeceye koydu onu. Ama o ukala, inatçı sesi hâlâ duyuyordu. Derken, trenin biri uzun, delici bir çığlık attı ve genç kadın içini çekip ışığı yaktı. Yattığı odanın kara duvarlarına örümcekler gibi tırmanan garip çiçeklere bakıyordu yattığı yerden. Beyin mekanizması canını yakan bir sarsıntıyla işlemeye başladı ve saatle birlikte tiktak etmeye koyuldu.

Bunu durdurmak için büyük bir çaba gösterdi ve kafasını on saniye kadar bomboş tutmayı başardı. Derken, tutkusu her yanını sardı yeniden, onu

kıvrandıran, kupkuru, devasa tutku ruhuna el koydu sanki. Susuzluktan ölmekte olan biri su özlemiyle nasıl tutuşursa öyle. Bu aşk hikâyesini tümüyle yüzüne gözüne bulaştırmıştı, kesindi bu. Tüm yaşamını yüzüne gözüne bulaştırmıştı. Bu da kesindi.

Ama aslında, bir aşk hikâyesi değildi ki başından geçen. Bir savaştı. Amansız, acımasız, üç köşeli bir savaş. Ve başından beri, Marya'nın zafere ulaşma şansı sıfırdı. Çünkü çılgınlar gibi savaşıyordu, gözyaşlarıyla, yararsız, oransız öfkelerle, sonuna dek kendini vererek – hepsi kötü silahlardı bunların.

"Nen var senin?" diye sorardı kendine. "Neden böylesin? Neden kurnazca davranamıyorsun? Toparla kendini!" Hepsi boşunaydı.

"Kendi kendimi denetim altına alamıyorum," diye düşündü. "Bende eksik olan bu. Alışmamışım."

Oysa adam çok kurnazdı elbette. Lois de, gülümseyen, sıkı durmaktan başka bir şey yapmayan Lois de çok kurnazdı. Hem de pek çok! Marya ise, kilitli kapıların ardında ağlamaktan öteye gidemeyen bir aptal.

Gözlerini kapattı, anında adamın yüzü yüzüne yaklaştı. Sert, kendi kendine yeterli bir yüz. "Bütün bunlar," diyordu soğuk gözleri, "bütün bunlar iyi hoş. Pek hoş. Ama bütün bunlar herkeste var, canım." Marya'yı şaşalatan, canını yakan o soğuk gözler.

Sevişmesi de bir şeye benzemiyordu elbette. Gerçekte kadınları sevmiyordu. Adam kendisine dokunur dokunmaz anlamıştı bunu Marya. Elleri becerıksiz, okşama konusunda acemiydi; öpüştüğünde ağzı sertti. Yo hayır, iyi bir âşık değildi, kendisi ne derse desin.

Aşktan tiksiniyordu hatta. Aşkı kabaca, kendi kendini eğlendirmek için, daha sonra da derin bir küçümsemeyle düşünüyordu. Pek önemi yoktu bunun gerçi. Hakkı olabilirdi. Öte yandan, haksız olma olasılığı da vardı. Aslında bu da pek önemli değildi.

Önemli olan, aşktan tiksindiği, nerdeyse hoşlanmadığı için, Marya'yı sırf düzülmek için Hôtel du Bosphore'a kapatılmış bir kadıncağızdan başka bir şey olmamaya zorlamasıydı. Bir *petite femme*. Her şeyi sınıflandırma manyaklığının bir parçasıydı bu da elbet. Ama bunu öylesine derin bir inançla yapıyordu ki, Marya, tam bir zavallılık içinde, onun düşündüğü gibi bir kadın olma çabasına girişiyordu istemeden.

Adamın istediği gibi bir kadın olmayı başardı. Bunun karşılığını da aldı.

"... Seni tatlı yaratık – seni tatlı, şirin yaratık. Ah, canımın içi. Hay Allah, kol saatimi ne yaptım, gördün mü? Akşam yemeğine, iki tane Çekoslavak' la o Amerikalı genci – tanıyorsun ya – neydi adı – hani heykeltıraş olan – çağırmış Lois, ben de yemekte bulunurum diye söz verdim. Para durumun nasıl? Sana biraz para bırakayım, değil mi?"

Bu gibi sözlerin hiç durmadan yinelenmesi işkenceye dönüşüyordu. Her an, adamın, "Bana bak, gitmem gerek. Lois..." demesini bekliyordu.

O giyinirken, Marya koluyla gözlerini örtüp düşünürdü: "Cehennemde yatak odaları varsa, buna benzeyebilir. Sarı – yeşil, mat mor çiçekler kapkara duvarlara tırmanan."

Dudakları kupkuruydu. Her yanı ağrıyordu. Öylesine ağırdı ki adam, eziyordu onu her seferinde. Gövdesi, onun altında yok oluyordu.

Loş odada bayat parfüm kokusu vardı. Kendi yattığı yerde yatmış olan bütün kadınları imgeleminde canlandırmaya başladı. Gülenler. Yeterince sarhoşsalar ağlayanlar. Başı döner gibi, tuhaf bir hafiflik hissediyordu üstünde. Sanki bu kokulu loşlukta, gövdesiz, ağırlıksız uçmaktaydı.

"Burası felaket sıcak," diyordu Heidler, "Perdeleri çekip pencereyi açsam bir sakıncası var mı sence? Çantan nerede? Bana bak, git de adam gibi bir yerde yemek ye."

Giyinmenin sonuna yaklaştığında hep acele ederdi adam. Sanki Marya'nın odasından çıkmak bir kaçış olacakmış gibi.

"Olur," dedi Marya anlamsız bir sesle. "Olur, öyle yaparım."

"İlişkimizin böyle olmaması gerek. Böyle olmamasına izin vermemem gerek. Böylesi çirkin."

Bunu düşünmek iyi de, neye yarar? Onu ezdikten sonra? Onu altında yok ettikten sonra?

Üstelik, kendisini koruyacak, kurtaracak hiçbir şey yoktu Marya'nın elinde aslında. Her şey adamdan yanaydı –sabahları kahvaltısını getiren garsonun yüzündeki ifadeye kadar. Her şey. Mantık ve sağduyu da. Çünkü büyük bir kolaylıkla diyebilirdi ki – ve sık sık diyordu ki: "Neden Avenue de l'Observatoire'daki evden ayrıldın?"

Ya da, "Neden benimle gelip Lois'le görüşmüyorsun? Yarın öğle yemeğine Lefranc'a gel. Lois seni çok sever. Ayrıca, arada bir bizimle görünmen gerek, canım. Gerçekten gerekli bu."

Diyelim ki, Café de Versailles'da oturuyorlar. Öğleden sonra saat üç sıralarında huzur dolu bir yerdir burası, bira içen yaşlı adamlarla mektup yazan genç

adamlardan başka kimseler yoktur. Öğle yemeğinin kokuları belli belirsiz havadadır hâlâ. Dışarıda, Rue de Rennes, güneş altında yavaş yavaş kaynamaktadır.

"Kimsenin bir şey bilmesini istemiyorum. Kimseyi ilgilendirmez zaten. Lois'i kötü duruma düşüremeyiz, bunu senin de anlaman gerekir. Bize karşı çok iyi davrandı, şimdi onu yalnız bırakamayız."

"Ama herkes biliyor zaten," dedi Marya. "Bilmediklerini sanıyorsan, yakana tavuskuşu arması tak!"

"Saçmalama!"

İnatla sürdürdü Marya: "Boulevard Montparnasse'ta kime rastlasam selam vermeyip başlarını çeviriyor. De Solla bile yapıyor bunu. Bu oyunun kötü kişisi benim, herkes de biliyor. Lois'in beni aç bilaç süründüğüm sırada evine aldığını, benim de eve adım atar atmaz senin peşine düştüğümü söylüyorlar. Her şeyin bir sınırı var diyorlar. Ya da ne diyorlar biliyor musun? Burada yeterince uzun süre yaşamış olanların ne dediklerini söyleyeyim mi sana?"

"Amaaan biliyorum," dedi Heidler. "Ne derlerse desinler, kesinlikle bir şey bilmeleri olanaksız. Bunların üstesinden gelmelisin. İnan bana, yavrucuğum, aklını başına toplar, açık vermezsen her şeyin üstesinden gelebilirsin."

"Ve iyi bir gelirin varsa. Bunu unutma."

"Ne diye Lois'in ve arkadaşlarının boy hedefi olacakmışım?" diye heyecanla sürdürdü Marya. "Beni yanında istiyor ki bozabilsin. Oralarda bir yerde olayım ki, koca ayağını kafama indirmek fırsatını kollasın!"

Yüksek sesle gülmeye başladı. Kahkahaları bayağılığa yaklaştırıyordu onu. Heidler ona yan yan baktı. Böyle güldüğünde sinirlenirdi ona.

Soğuk soğuk konuştu: "Bazen fena halde saç-

malıyorsun, farkında mısın?"

"Ne?" diye sordu Marya. "Lois'in ayakları kocaman değil mi?" Bana sorarsan öyle. Evlenirken, *fines attaches*'a[1] dikkat etmedin anlaşılan."

Adamın gözleri düşmanlık doluydu. Marya bu düşmanca bakışları görünce gülmekten vazgeçti. Dudakları titredi.

"Peki, tamam. Oldu. Nasıl istersen," dedi Marya. "Ne önemi var zaten?"

Tartışmanın anlamı yoktu. Her şey ortadaydı. Oyunun kötü kişisi kendisiydi. Elbette, canı yanıyordu o başka. Derken, acıyı dindirmek için Boots Bar'da birkaç Pernod içiyor, Bouleverd Montparnasse'tan özenle uzak durarak Boulevard St. Michel'e açılan yan sokaklara sapıyor, tanıdığı kişilerin uğramadığı öğrenci lokantalarından birinde akşam yemeği yiyordu.

"Bir *Pernod fils*, lütfen."

"Pernod mideye çok dokunur, *mademoiselle*," derdi *patronne* onaylamayan bir havayla. "Acaba matmazel bunun yerine bir Dubonnet içse?"

Aslında çok iyi bir kadındı *patronne*. Arada bir gelen bir müşterinin midesini düşünmek başka kimin aklına gelirdi? Öte yandan, yaşamın karşısına çıkabilmek – yani Heidler'la Lois'in karşısına çıkabilmek – için bir Dubonnet'den medet ummak kimin aklına gelirdi? Marya kahkahadan ölse iyiydi.

"Hayır, Pernod istiyorum," diye direndi.

Ve aradan bir dakika geçmeden, insaflı içki beynini bulandırdı. O zaman, dalgın gözlerle karşısında oturan hanımın ağır ağır, iştahla yemek yiyişini izle-

[1] (Fr.) İnce bilek. (Ç.N.)

meye koyuldu. Çorba, biftek, salata, peynir. Solgun yüzlü, kıpkızıl dudaklı, başına iyice oturan siyah şapkalı, hilal kaşlı bir hanımdı. Aslında tıpatıp Pierrot'ya benziyordu; arada bir de aynaya dönüp kendine beğenerek bakmaktan geri kalmıyordu. Bir süre sonra öte berisini toparladı, kalçalarını son derece gözalıcı, gelberici bir biçimde sallayarak lokantadan çıktı.

Ancak, yan masadaki öğrenciler *camelots du roi*[1] olduklarından politika tartışıyorlardı; güzel hanıma dönüp bakmadılar bile. Derken Marya, ondan örnek alarak döndü, arkadaki aynaya baktı, yüzünü pudralayıp dudaklarını boyadı. Ama umutsuz bir süslenmeydi, bir yandan da "Tanrım, ne kadar çirkinleştim," diye geçiriyordu aklından. Âşık olmanın sonucuydu bu –her şey yetmiyormuş gibi bir de çirkinleştirmişti onu. Aşk buyduysa eğer– bu hiç durmayan sancı, özlem, inatla ve ağır ağır kanayan bu yara. Ve insanı kuşatan, kemiren umut. Ve korku. En kötüsü oydu. Yaşamının bir parçası haline gelen korku – avucundaki azıcık şeyin de elinden alınacağı korkusu.

Korkunç bir şeydi aşk. Zehirliyordun aşkı, sonra hançerliyordun, sonra çamurların içine yuvarlıyordun –iyice itiyordun çamurun içine– gene de ayaklanıyor, her yanına kan ve çamur bulaşmış olarak sendeleye sendeleye bildiği yolda gidiyordu, iğrenç görünüşüyle. Tıpkı – tıpkı Rasputin gibi. Marya gülmeye başladı.

Akşam yemeğinden sonra oteline doğru yürürken sanki suyun altında yürüyormuş gibi garip bir duyguya kapılırdı Marya. Yanından geçen insanlar

[1] (Fr.) Genç kralcılar anlamına gelir. Deyim çığırtkanlık yaparak krallık taraftarı gazeteleri satan satıcılardan kaynaklanır. Daha sonları, I. ve II. Dünya Savaşı arasında Yahudi karşıtı aşırı sağcı gençler için kullanılmıştır. (Y.N.)

suda titreyen yansımaları andırırdı, kulakları su sesiyle dolu olurdu. Ya da kimi kez, yaşamının bir düş olduğuna – tüm yaşamın düş olduğuna inanırdı. "Bir düş bu," diye düşünürdü, "gerçek değil." Ve nedense biraz rahatlardı.

Bir düş. Bir düş. "*La vie toute faite des morceaux. Sans suite comme des rêves.*"[1] Kim yazmıştı bunu? Gauguin. "*Sans suite comme des rêves.*" Bir düş. Uzun, parıltılı, bomboş sokaklar, ona tepeden bakan yüksek, karanlık evler.

Bu yürüyüşler sırasında, çoğu kez, Avenue de l'Observatoire'daki atölyenin pencerelerinin altından geçerdi. Bir keresinde perşembe gecesiydi. Lois'in parti gecesi elbette. Dışarıda, karanlık caddede dururken, gramofonun sesini duyar gibi oldu: "*If you knew Suzie like I know Suzie.*"[2]

Derken, "Aptallığın daniskası bu," diye geçirdi içinden. "Eve dönüyorum." Gene de olduğu yerde kalıp ışıklı pencerelere bakarak dinlemeyi sürdürdü.

Her şey ortadaydı işte. Durumu kötüydü. Sille yemişti. Canı çıkmıştı. Üstelik çok fazla içiyordu. Uyuyabilmek için dünya kadar veronal almak zorunda kalıyordu.

Oysa kendi kendisiyle aklı başında bir tartışmaya girişmeye çalıştığında, olayların başlangıcını sanki unutmuş olduğunu duyumsuyordu. Bir vakitler, hâlâ tepki gösteriyordu; onu yeniden elde etmek, hem de uğraşarak, Heidler'a düşüyordu. Oysa artık hiç tepki göstermemekteydi. Bir *şey* olmuştu şimdi. Tam bir ölü. Bir sıkımlık canı bile kalmamıştı.

Lois, onu küçük düşüren sözler ettiğinde başı önünde oturuyor, hiç karşılık vermiyordu.

---

[1] (Fr.) Parçalardan oluşan yaşam. Düşler gibi devamı olmayan. (Ç.N.)
[2] (İng.) Suzie'yi benim tanıdığım gibi tanısan. (Ç.N.)

"Biliyorum, biliyorum, bir türlü dilimi tutamam," derdi Lois kendinden son derece memnun bir havayla. Marya ses çıkarmadan ona bakarken düşünürdü: "Günün birinde, tam da benim hakkımda, herkesin dudak bükmeye hazır olduğu esprili bir söz söylemeye hazırlandığında, tam söylemek üzere ağzını açtığında, şarap şişesini yüzünde patlatacağım onun."

Hiç konuşmadan, yüzünde kalıplaşmış bir gülümseme, elleri buz gibi otururken kırılan şişe sesini, kadının yüzünden süzülen kanları canlandırırdı kafasında. Evde, yalnız yatağında yatarken de aynı şeyleri canlandırabiliyordu. Bu sırada solukları sıklaşır, dehşet içinde, "Tanrım, deliriyor muyum?" diye sorardı kendi kendisine.

Kafasının içinde sonsuza dekmişçesine dönüp duran küçük çarklar. Onu seviyorum... Onu istiyorum. Karısından nefret ediyorum. Oysa kendisi de hayvanın biri. Canımı yakmak için her şeyi yapıyor bu adam. Ne yapacağım ben? Onu seviyorum. Onu istiyorum. Karısından nefret ediyorum.

Yatakta saatlerce yatar, aşk ve nefret içinde kıvranır dururdu böyle, sabah, sabahla birlikte Hôtel du Bosphore'da kahve adı verilen çamur renkli ılık su gelinceye dek. Derken kalkar, aynaya bakar, "Tanrım, bu ben olabilir miyim?" diye geçirirdi içinden. "Tevekkeli değil herkes beni orospunun biri sanıyor."

Şişmiş, gevşemiş gözkapakları, olağandışı büyüklükte ve parlaklıkta gözlerinin üstüne dökülüyordu. Başı küçülmüş, iki omzunun arasına çökmüş gibiydi; acı çekmişliğin ötesinde, sakat bir görünüm kazandırmıştı bu ona. Ağzı aşağı doğru sarkmış, cildi grileşmişti. Boyandığında, pudrası, allığı, palyaçoları çağrıştıracak lekeler oluşturuyordu yüzünde.

Dehşete düşüren bir umutsuzlukla uzun uzun bakardı kendine aynada. Derken içi kabarır, midesi bulanmaya başlardı. Yeniden yatağa girer, tostoparlak olup yatar, gözlerini kolunun altına saklardı.

Haftanın altı günü yaşamı buydu Marya'nın. Yedinci gün Fresnes'e gider; yatışmış, rahatlamış ve –fiziksel tepkileri çok hızlı olduğundan– kendini yeniden çekici bir kadın gibi hissederek dönerdi oradan.

"Canım ne kadar iyi görünüyorsun!" derdi Heidler ertesi gün mutlaka. "Her zamankinin yarısı kadar bile suratsız değilsin. Sevgili bebeğim benim. Tatlı şey."

Kocasını düşündüğünde, Marya tutkuya yakın bir sevecenlik ve koruma duygusuyla doluyordu. Kendi yok olmuş gençliğinin temsilcisiydi o –yok olmuş gençliğinin, neşesinin, yaşam sevincinin temsilcisi. Sık sık yinelerdi kendi kendine: "Bana çok iyi davranmıştı. Bana beş yıldızlık davranmıştı."

Marya'nın duygusal mekanizması çok basit olduğundan, bu tutkuyu çok geçmeden, hapishanede yatan herkesi, şişko gardiyanın ters bakışları önünde bekleyen tüm kadınları, tüm başarısız, küçük düşürülmüş oruspuları; tombul, parlak, kendinden emin olmayan, dünyaya katı gözlerle gülümseyerek bakmayan herkesi kapsayacak kadar genişletti. Çay partilerine gitmeyen çay partileri vermeyen herkesi. Kısacası, Heidlerlara uzaktan yakından benzemeyen herkesi.

Cezaevine neşeyle, bir dostu ziyarete gidermişçesine gitti. Yol boyunca da, kafasında Stephan için planlar kurdu.

Ağustosun başıydı. Stephan, eylülün ikinci pazar günü serbest kalacaktı.

"Bir berber bulmak zorundayım," dedi kaygıyla "Paris'te saçlarım omuzlarımda, bir karış sakalla dolaşmak istemiyorum."

Mahkûmların saçlarını tıraş eden gardiyan iyice bir adammış anlaşılan. Salıverilecekleri tarihten birkaç hafta önce saçlarını uzatmalarına izin verirmiş.

"Kötü adam değil," dedi Stephan. "Çoğu kötü değil. İşlerini yapıyorlar, ne denir ki? Başka bir yerde çalışmayı onlar da isterler kuşkusuz."

"Berber bulursun," dedi Marya. "Sana Quartier Latin'de bir yerde bir oda ayarlayacağım, ne dersin?"

"Rue Tollman'a bak," diye öğütledi Stephan.

"Fresnes'den doğru oraya gidersin, öğleden sonra da ben parayı alır gelirim."

"Hepsi iyi hoş da," dedi Stephan. "Sen ne yapacaksın? Para işini nasıl halledeceksin?"

"Sana söyledim ya, Heidlerlar bana bir miktar ödünç verdi..."

"Amma da kıyak tipler," dedi Stephan.

17

Ağustos sıcak, sıkıntılı geçiyordu. Güneş mahmur sokakları dövüyor, cafeler lokantalar çoğu kez boş kalıyordu. Hôtel du Bosphore'un merdivenleriyle koridorlarına olduğu kadar, müşterilerine de olağandışı bir kokular karışımı sinmişti. Lağım, pudra, parfüm, sarmısak, lağım. Hepsine baskın çıkan da lağım, diye düşündü Heidler. İkinci kata varınca Marya'nın kapısını tıklattı.

Marya kapıyı açtığında, "Geç kalmadım," dedi, "senin saatin ileri." Şöyle bir içini çekerek oturdu.

"Tanrım, şu otel odaları nasıl da iç karartıcı yerler olabiliyor," diye geçirdi içinden. Yatağa baktı, hemen gözlerini kaçırdı, bir sigara yaktı. Sigarayı içip bitirdiğinde bir öneride bulundu:

"Neden bir süre taşraya gitmiyorsun? Brunoy'dan çok uzak olmayan bir yerlere... Paris ağustosta çekilmez olur. Ayrıca, sen de pek iyi görünmüyorsun."

"Şu sıra bir yere ayrılamam. Ne yararı var ki? Kocam hapisten çıktığında burada olmam gerek."

"Haa. Doğru ya," dedi Heidler. Öksürdü ve ekledi: "Ama, buraya bak, canım, herhalde niyetin şey değil..."

"Ney değil?"

Sesi sertçe çıkmıştı.

"Kocana geri dönecek olursan," dedi Heidler, "seni bir daha göremem, anlıyor musun?" Arkasına yaslandı. İyi hamle yapmış bir satranç oyuncusu gibi ulaşılmaz ve tetikteydi.

Kül rengi bir gündü. Marya, sırtı ışığa dönük oturuyordu. Onun yüzünü iyi seçemiyordu Heidler. Sert bir sesle yanıtladı kız.

"Elbette Stephan'la görüşeceğim, onun için elimden geleni yapacağım. Çok bir şey gelmiyor elimden, o başka. Ne yani, sen ve Allahın belası Lois'çiğin, beni engellemeyi mi düşünüyorsunuz?"

Kendi kendine şaştı Marya. "Neyse," diye geçirdi içinden, "az da olsa kafa tutmayı beceriyorum hâlâ."

Heidler, sanki aralarında açılan uçurumun öteki yakasından sesleniyormuş gibi, sakin bir sesle, tartışmaya başladı:

"Şunu anlamak istemiyorsun ki, bütün amacım, seni korkunç bir yaşamdan, aklın alamayacağı bir yaşamdan kurtarmak. Kocan Fransa'dan atılacak. Belçika polisiyle de başı dertte diyorsun. Nasıl bir

yaşam sürdüreceğini hiç düşündün mü? Avrupa'nın şurasında burasında, parasız, dostsuz, sürekli ve korkunç bir güvensizlik içinde dolaşıp duracaksınız. Er ya da geç Paris'e dönmek isteyecek büyük bir olasılıkla. Hepsi öyle yaparmış, anladığım kadarıyla. Paris'e dönüyorlar, yeniden tutuklanıncaya dek saklanıyorlar. Yani, bilmiş olasın, bu işlere bulaşmaya hiç niyetim yok. Bulaşamam. Bulaşmayı göze alamam. Nelere göğüs germek zorunda kalacağını biliyorsun, canım. Kendi iyiliğin için, seni onunla birlikte olmaktan alıkoymaya çalışıyorum."

"Bir daha onunla yaşayacak değilim. O iş bitti," dedi Marya.

"Haaaa... O zaman mesele yok," diye karşılık verdi Heidler.

Marya konuşmayı sürdürdü: "Gene de, şu son birkaç ayda çektiğim sefaletten fazlasını çekebileceğimi mi sanıyorsun?" dedi. "Olabilir mi? Dayanılmayacak kadar acı çektiğimi görmüyor musun?"

Hâlâ sabırla, "Hayır," diye yanıtladı Heidler. "Korkarım görmüyorum, anlamıyorum. Gerçi elimden geleni yapıyorum ama..."

"Yaa, yapıyorsun, yapıyorsun, ha?" Marya sinirlenmişti, acı acı çıkıyordu sesi. "Bu *louche* otelden, bu yatak odasından, duvar kâğıdından, durumumdan, tümüyle yaşamımdan nasıl tiksindiğimi anlamıyor musun?"

"Otelini değiştir öyleyse."

"Bu tür oteller hep birbirinin aynıdır," dedi Marya bıkkınlıkla. "Beni canımdan bezdiren içinde bulunduğum durum, diyorum sana. Aslında kendi suçum. Budalalık ettim. Lois ile başa çıka..."

"Lois'i bu işe karıştırmasak nasıl olur? Olup bitenle hiçbir ilgisi yok onun. Hiçbir ilgisi olmadı."

"Yaaa? Sana şu kadarını söyleyeyim ki," dedi Marya kabaca, "çok ilgisi var. Üstelik, sen de bunu biliyorsun. Benim hakkımda söylediği her sözü kana kana içiyorsun hatta!"

"O senin kuruntun."

Heidler saatine baktı, içini çekti.

"Kolumu kanadımı kırdınız, siz ikiniz," diyordu Marya.

Acıklıydı bu dediği, doğru olduğu apaçık ortadaydı çünkü. Üstelik, sözlerinin gerisinde, karşısındakinin gururunu kabartabilecek bir şeyler de vardı.

Elleriyle yüzünü örttü, ağlamaya başladı. Çok biçimli tırnaklı, upuzun parmakları vardı. Sessizce, olanca yumuşaklığıyla, titreyerek ağlıyordu. Küçük memeleri düzenli aralıklarla, acıyla inip kalkıyordu.

"Ondan hâlâ hoşlanıyorum," dedi Heidler kendi kendine. "Keşke işi bu kadar uzatmasa."

Ama hayır. Marya ellerini yüzünden çekti, yeniden konuşmaya başladı. Ne can sıkıcı ama! Elbette, şimdi de ne dediğini bilmiyordu.

Heidler, "Saçmalığın daniskası," diye düşündü. Saçmalığın daniskası, üstelik de (olacak şey mi) Lois'in Allahın belası şöminesinin üstündeki aynaya sıkıştırılan kartvizitlermiş, yok Lois'in Allahın belası, kendini beğenmiş sesiymiş, yok Lois'in lanet olası tablolarıymış, daha bilmemne. Onun da, Lois'in de dıştan haksever görünüp içten içe korkunç katı olduklarını söyledi Marya. İkisinde de şuncacık duygu olmadığını, başkalarında da duygu denen şey olmazmış gibi davrandıklarını söyledi. Onların dostlarından nefret ettiğini söyledi.

"Adını bildikleri her şeyi biliyoruz sanırlar," dedi. "Lefranc'da içip içip çene yarıştırırlar sonra da."

Heidler bozulmuştu. Soğuk bir sesle sözünü kesti.

"Lois hakkında kötü konuşmakla ne kadar akılsızlık ettiğini anlayamaman inanılır gibi değil."

Marya hiç oralı değildi oysa. Hiç durmadan konuşmaya devam etti. O kadar çok içiyordu ki, sesi karga gibi çıkmaya başlamıştı nerdeyse. Heidler dinlememeye çalıştı. Bu saçmalık sağanağına kulak verecek değildi. Derken, Marya'nın buz gibi, sert bir sesle şunları söylediğini duydu:

"Seks azgınlığın ta kendisidir diyen sendin, değil mi?"

Heidler, "A, evet, öyledir. Korkunç bir şeydir," diye yanıtladı. "Bunu benden iyi kimse bilemez."

Hâlâ, incecik ipeklinin altındaki memelerin yuvarlaklığındaydı gözü –koyu renkli, gövdesini sıkıca saran bir elbiseydi üstündeki, ona yakışıyordu.

"Saldırıya hazır bir ordu kadar korkunçtur. Korkunç, acınası ve boş..." diye düşündü. "Hepsi birden. Ayrıca, baş belası."

Marya, suratını buruşturup onun taklidini yaparak, "Öyledir. Öyledir," dedi. "Buna sen de inanmıyorsun gerçekten, değil mi? Gör bak, bir gün, sizin o atölye dediğiniz yere gelip, Lois olacak o alçağı boğacağım! Öldüreceğim onu, anladın mı? O kalın gırtlağına dolayıp ellerimi, sıkacağım. Belki o zaman inanırsın!"

Heidler, sakin bir sesle, "Biliyorum," dedi. "Aslına bakarsan, böyle bir çılgınlık yapabileceğin birçok kere aklıma gelmedi değil. Onun da aklına gelmiş. Bu yüzden kapıcıya tembih ettim, bir daha bize gelecek olursan seni yukarı bırakmayacak. Ayağını denk al. Lois'in tehdit edilmesine göz yumacağımı sanma."

"Ah, H.J.," dedi Marya, çocuksu, cılız bir sesle. "Ah, H.J.," diye yineledi.

Odanın karanlığında onun yüzünün önce kıpkırmızı sonra bembeyaz olduğunu seçti Heidler. Sonra, renginin bunca solduğunu görünce yerinden kalktı. Onu kollarına alarak acıyan bir sesle:

"Bak, canım. Geçti. Geçti," dedi.

Onu öptüğünde buz gibiydi Marya'nın dudakları.

Yeniden, "Geçti işte. Geçti. Geçti," dedi.

Onu hâlâ kollarında tutmayı sürdürerek öne doğru beceriksizce iki adım attı. Marya yatağa devrildi. Koşmaktan yorgun düşmüş biri gibi, hızlı hızlı, kesik kesik soluk almaya başladı. Heidler ayakta durmuş ona bakıyordu. Çaresiz kalmış gibiydi, korkuyordu da. Diz çöküp kıza baktı. Başı yatağın kenarından geriye doğru düşmüştü, yüzü bu açıdan garip görünüyordu: elmacık kemikleri daha iri, daha çıkık, burun delikleri daha geniş, dudakları daha kalındı sanki. Garip, küçük bir Kalmuk suratı.

Heidler ona doğru fısıldadı: "Aç gözlerini vahşi kız! Aç gözlerini vahşi kız."

Marya gözlerini açtı. "Seni seviyorum," dedi. "Seni seviyorum, seni seviyorum. Ah, n'olur iyi davran bana. Ah, n'olur güzel bir şey söyle bana. Seni seviyorum!"

Erkeğin kollarında, efendisinin önünde kendi kendini aşağılamış bir köpek gibi zavallı, titreyip duruyordu.

Irmağın karşı kıyısında bir lokantada yemek yediler. Heidler içinde ona karşı bir sevecenlik duyuyor, gülümsediğini, mutlu olduğunu görmek istiyordu. Boulevard Raspail'da kiralayacağı stüdyodan, orayı nasıl döşeyeceklerinden söz etmeye başladı.

Derken, "Bu da sinirine dokunacaktır mutlaka,"

diye düşündü. Birden sustu.

Marya yorgundu. Onun yumuşaklığına her zamanki kadar hevesle karşılık veremiyordu.

Kahvelerini içerlerken, birdenbire, "Stephan'la görüşeceğim, biliyorsun bunu," dedi Marya.

"Elbette," diye onayladı Heidler. "Ona yardım etmek istemeni çok iyi anlıyorum. Yeniden onunla birlikte yaşamanın, içinden çıkılmaz bir durum yaratacağını söylemek istemiştim ben yalnızca."

Bir sonraki görüşmelerinde, Heidler Taverne du Panthéon'da, hep birlikte Stephan'la buluşmalarını önerdi. Marya çok şaştı buna. Oyunu doğru oynamak bu muydu onlarca? Yoksa Lois'in merakı mı üstün gelmişti? Herhalde ikincisidir, diye karar verdi.

18

"Mösyö geldi," diye haber verdi Rue Tollmann'daki otelin sahibesi. "Evet, 19 numara, Madam. Ayırttığınız oda."

Marya 19 numaralı odanın kapısını açtığında, Stephan masada oturmuş mektup yazıyordu. Saçları, sakalları dalga dalga, narin, küçülmüş bir havariyi andırıyordu.

Kendisini kollarına aldığında, Marya onun sıska gövdesinin titrediğini hissetti. Sanki bir yabancıydı ona dokunan.

"Merhaba, canım," dedi. "Açık berber dükkânı bulamamışsın galiba."

Adalet sarayındaki formalitelerin birkaç saat uzadığını anlattı Stephan. "Sen geldiğinde burada olayım istedim. Görünüşüm çok kötü, biliyorum."

Gülümseyerek yanıtladı Marya: "Tam bir Montparno'ya benziyorsun."

"Ne kadar zayıf olduğunu unutmuşum," diye düşünüyordu.

"Köşe başında bir yer var, şimdi gidiyorum," dedi Stephan.

O yokken, odanın içinde beş aşağı beş yukarı, tedirgin gezindi durdu. Bir süre sonra, saçı sakalı tıraş edilmiş, elinde bir kutu kremalı pastayla çıkageldi Stephan. O kutuyu açarken Marya ellerini seyretti: İnce, kahverengi, hızla işleyen parmaklar. Becerikli eller.

"Bir savarin, bir ekler, bir mereng. Hep senin sevdiklerin. Aşağıdan çay da söyledim. Çiçek de aradım ama, bulamadım."

"Ama bütün bu pastaları yiyemem ki," dedi Marya.

"Yiyeceksin, yemen gerek. Hiç iyi görünmüyorsun, Mado. Şey duruyorsun – nasıl diyeyim? Değişmişsin. Öf aman!" Bir sigara yaktı. "Kederlenmeyelim, be."

"Yoo, kederlenmeyelim," dedi Marya. Bir kez daha, "Korkunç zayıflamış," diye geçirdi içinden. Yüzündeki her kemik ortadaydı. Elbiseleri askıdaymış gibi duruyordu üstünde.

Çaylar geldi.

"Yatağa uzan. Mado. Daha rahat orası."

Arkasına yastıkları yerleştirdi, çayı koydu, fincanı eline verdi. Saygılı bir sevecenlikle hizmet ediyordu ona.

Marya çabucak yedi, içti, rahatlamış olarak geriye yaslandı. Yavaş yavaş, akla uzak bir güven ve mutluluk duygusu sardı içini. Ağlama nöbetinin sonuna varmış bir çocuk gibi derin derin içini çekti, bir sigara

yaktı ve ağır ağır, keyfini uzun uzun çıkararak içti. Olağanüstü bir şeydi, ama öyleydi işte. Yanında kendini güvende ve mutlu hissettiği tek insan bu adamdı.

Eskimiş, gri fötr şapkası yatağın ayak ucundaydı.

"Giysilerinin," dedi Marya, "hepsini sandığına yerleştirdim. Hôtel de l'Univers'de duruyorlar hâlâ."

"Satacağım hepsini," diye yanıtladı Stephan. "Yanımda ne kadar az ağırlık olursa o kadar iyi."

Dantel perdelerden içeri giren güneş ışığı halının üstünde desenler oluşturmuştu. Küçücük oda dayanılmayacak kadar sıcak, havasızdı. Uzak -belki de yeraltında- bir bölgeden, güçlükle, uğraşılarak çalınan bir piyanonun sesi geliyordu.

Çantasını açtı, küçük aynada kendine baktı. Gülümseyen ağzının ne denli huzurlu olduğunu görünce şaştı.

Pencerenin yanında, odanın tek koltuğunda oturan Stephan, "Paris'te dört gün daha kalma hakkım var," diyordu. "Fresnes'den benimle birlikte çıkan bir tip yarın bana biraz para bulacak. Senin getirdiğine eklenince... Biliyor musun, sonunda o kitap işini halletmiştim -kütüphaneyi yani- Aman efendim, aman, ne harika bir kitap koleksiyonu! Bir gün anlatırım sana. Her neyse, bir adam, Rus Yahudisi kendisi, adı da Schlamovitz, vardı orada. Arada konuşurduk -garip bir hayattı- bilebilsen..." Sustu. Santé'de ve Fresnes'de yaptığı akla uzak, sinik tartışmaları anımsıyor gibiydi. "Montmartre'da bir kızla oturuyor. Bu sabah onu almaya geldi."

"Nasıl bir kız?" diye sordu Marya, ilgilenmişti.

"Eh, işte, hani *grue*[1] dediklerinden. Gene de çok

[1] (Fr.) Sokak orospusu. (Ç.N.)

iyi bir kız. Sevgilisini görünce öyle sevindi ki."

"Öyle mi?"

"Ağladı bile... O tip kızlar erkeklerini çok severler, inan."

Marya gözlerini kaçırdı. Oysa adamın sesinde sitem yoktu, hızlı hızlı konuşmayı sürdürdü. Anlaşılan bu Schlamovitz denilen adamın Montmartre'ta olağanüstü bir yaşamı varmış, çevresinde bir sürü kadın dolanırmış (Ah, canım! Ne güzel oğlan!) düzenli aralıklarla da tutuklanıp hapse tıkılırmış. İki yıl önce Paris'ten atılmışmış.

"Eh," dedi Stephan. "Başka ne beklenir? Daha on dört yaşındayken zengin, yaşlı bir kadın evlat edinmiş bunu. Çocuk çok güzel olduğu için de erkenden sevişmeye başlamış onunla. Sonra, bir kuruş bırakmadan pat diye ölmüş."

İki gün önce serbest bırakılan bir tip daha varmış, Zenci Michel diye tanınan. Bir vakitler Lejyon'da paralı asker olan bu herif, yüzüne bakıncaya kadar, bıçağı saplayıverirmiş adamın sırtına. "Gene de *bon camarade.*"[1] Dediğine göre, Michel eski defterleri kapatıp namusuyla birkaç kuruş kazanmayı düşünüyormuş bundan böyle. İki odalı küçük dairesinde sabun yapma cihazı varmış.

"Evet, o saydam sabunlardan, biliyorsun ya. Ayrıca yağlı krem de yapıyor... geceleri kadınların yüzlerine sürdüklerinden."

"Beslenme kremi mi? Aman Tanrım! Hepsini de o iki odanın içinde mi?"

"Evet," dedi Stephan. "Elbette karısı da yardım ediyor. Paris'in büyük mağazalarına satıyorlar çok ucuza. Anlaşılan yapması çok ucuza geliyormuş. Asıl pahalı olan kavanozlarmış."

[1] (Fr) İyi dost. (Ç.N.)

Konuştuğu sürece inceliyordu onu Marya. "Değişmiş," diye düşündü. "Çok değişmiş."

Birden dedi ki: "Biri beni yakalayıp kilit altına sokmaya kalksaydı, vahşi hayvanlar gibi dövüşürdüm. Beni serbest bırakıncaya ya da kendim ölünceye kadar dövüşürdüm."

Stephan güldü. "Nah yapardın! En azından uzun süre yapamazdın, inan bana. Sen de herkesin yaptığını yapardın. Beklerdin ki dışarı çıktıktan sonra vahşi hayvan olasın." Elini gözlerine götürdü, ekledi: "Dışarı çıktıktan sonra... Ama dışarı çıkmıyorsun ki... Kimse çıkamıyor."

Marya uzun uzun baktı ona. Sözlerden etkilenmişti.

"Konuşmayalım bunları. Daha sonra, Marya, günün birinde her şeyi anlatırım sana. Her şeyi, en başından. Bırakalım şimdilik. Bırak..." Odanın içinde dolanmaya başladı. "Düşün. Birkaç gün sonra, Paris benim için bitiyor. İnanamıyorum."

"Düşünme bunu," dedi Marya. "Düşünmeyelim."

Amsterdam'a gitmeye kararlı olduğunu, orada tanıdığı, kendisine yardımcı olabilecek birinin bulunduğunu söyledi. Bir Yahudiymiş, babasının arkadaşıymış.

"Herkes Yahudiler hakkında ileri geri konuşur, ama bazen hiç kimsenin yardım etmediği yerde yardım ederler insana."

"Evet," dedi Marya. "Bence de öyle. Çoğu kez başkalarından daha anlayışlı oluyorlar."

Ama şimdi, içindeki huzur yok olmuştu. Uzandığı yerde duramayacak kadar tedirgindi. Doğruldu, yatağın kıyısına oturdu, el kol sallayarak konuşan kocasını seyretti. İyimserliği acıklı görünüyordu

ona, aynı zamanda garip. Sakin, sessiz, kendinden emin bir Stephan hatırlıyordu; şimdiyse, sanki hapishane yaşamını kırmış, paramparça etmişti onu.

Altı haftaya kadar bir şeyler ayarlayacağından, Marya'yı yanına aldıracağından emin olduğunu açıklıyordu.

"Altı hafta daha idare edebilir misin?"

"Elbette," diye mırıldandı Marya. "Ona söylemeliyim," diye düşündü, sonra da: "Şimdi olmaz, şimdi yapamam... Biraz beklemem gerek. Çok büyük zalimlik olur." Bir sigara yaktı, söndürdü, elinde didik didik parçaladı.

"Yatağımın üstüne tütün saçma, Marya," dedi Stephan. "Haa, ayrıca, dostlarına, Heidlerlara yani, teşekkür edebilmek isterdim. Benimle tanışmak isteyeceklerini sanmıyorum ama, gene de teşekkür etmek istiyorum. Ben içerdeyken seni evlerine almaları, sana dostluk göstermeleri çok iyi bir şeydi. Gerçekten kıyaktı doğrusu."

"Yaaa, öyleydi," dedi Marya katı bir sesle.

Bir sigara daha istedi, konuşmayı sürdürdü: "Bu akşam saat dokuz buçukta Taverna'de olacaklar. Görüşmek istiyorsan eğer. Panthéon'da. Ama niye görüşmek isteyesin ki? Gitmeyelim." Lois'in kahverengi gözlerinin biçimsiz kılıklı, sıska Stephan'ı nasıl tırmıklayacağını düşündü. Yineledi: "Gitmeyelim."

"Benden utanıyor musun?" diye sordu adam. "Çok korkunç bir korkuluk haline mi geldim? O kadar *moche*[1] muyum?"

"Hey Tanrım! Ne münasebet? İlle de görmek mi istiyorsun onları? Pekâlâ."

[1] (Fr.) Çirkin. (Ç.N.)

"Madam Heidler güzel mi?" diye merak etti Stephan.

"Hayır," dedi Marya. Hemen ekledi: "Bilmem ki. Çok güzel gözleri var. İyi dans eder..."

"İyi!" dedi Stephan. "*A la bonheur!*[1] Şimdi, hadi kalk. Köşedeki küçük barda birer içkiye ne dersin?"

Cafeye varmalarından hemen sonra, gözlerini kapıya dikmiş olan Marya, Lois'in içeri girdiğini, meydan okurcasına çevresine bakındığını gördü. Heidler karısını izledi. Masaya gelip oturdular. Korkunç tanışma anı geldi geçti.

Lois rahat, dikkatli bir monolog tutturdu. Konuşurken bir yandan da, kocaman, sarımtırak kahverengi boncuklarını elleyip duruyor, hapishaneden yeni çıkmış adamı düşmanca bir merakla seyrediyordu.

"Ya, demek öyle. Madam?" Stephan'dı bu.

Heidler her türlü anlamı yüzünden silmeyi başarmıştı, ama sigarasını yakarken eli titredi. Stephan'ın teşekkürlerini sinirli bir havayla kısa kestirdi. Sessizlik. Derken, oturdukları cafe hakkında daha da umutsuz bir konuşma –ne kadar eskiymiş, ne kadar ünlüymüş, ne kadar çirkinmiş...

Marya, tezgâhın gerisindeki kadına dikkatle bakıyor, peruk mu takmış olduğunu, yoksa, doğanın olağanüstü bir garabetiyle, haris, iğrenç, maskemsi ihtiyar kadın suratının üstündeki saçların sarı, yumuşak ve canlı mı kalmış olduğunu merak ediyordu.

"Peruksa," diye düşündü, "şimdiye dek gördüğüm en harika peruk. Dipler daha koyu ama, peruk olamaz."

Tezgâhın üstünde duran çok küçük ve bol tüylü

[1] (Fr.) Mutluluğa. (Ç.N.)

köpeğin boynuna koskocaman yeşil bir fiyonk takmakla uğraşan kadından gözlerini ayıramadı bir süre. Sonra masadakilerin dikkatli ve sinirli konuşmalarına kulak kabarttı yeniden. Lois'in kendini beğenmiş, tepeden bakan sesini her duyduğunda öylesine yoğun bir nefret şimşeği çakıyordu ki içinde, masanın altında tuttuğu ellerini didikliyordu.

"Allahaşkına," dedi birdenbire, "garsona bir *fine* söylesenize. Çok susadım."

Stephan itiraza başladı: "Konyak içme, Mado. Konyak içmemesi gerek, biliyor musunuz?.."

Heidler büyük bir öfkeyle baktı ona. Lois kaşlarını kaldırdı.

"*Garçon, une fine pour Madame.*"

Bir sessizlik daha.

Keman acıklı acıklı inliyordu: "Gül, palyaço, gül. Aşkın sona erdi."

Masanın yanından üç kız geçti. Üstünde "telefon" yazılı kapının ardında kayboldular. Bir süre sonra, rahatlamış, pudralanmış, gülümseyerek çıktılar yeniden. Dudakları kıpkırmızıydı. Tezgâhın gerisindeki kadın, köpeğini büyük bir tutkuyla öpüyor, *fille de sa mémère*[1] diyerek seviyordu onu.

Lois kararsızmış gibi çevresine bakındı, gözlerini duvardaki bir tabloya dikerek konuştu: "Eh, korkarım ki..."

"Sen bizimle geliyorsun, değil mi Marya?" diye sordu Heidler yetkili kişi tavrıyla. "Geçerken oteline bırakırız."

Marya kocasına baktı. Stephan, hızlı bir devinimle. "Çok naziksiniz, Mösyö," dedi. "Ben götürürüm onu."

(Fr.) Anasının kızı. (Ç.N.)

Heidler Stephan'ın tepesinin üstünden bir yerlere bakarak: "Bizimle gelse daha iyi olur sanırım," diye karşılık verdi. "Yolumuzun üstünde."

"Ayrıca, çok yağmur yağıyor," diye ekledi Lois.

"Yarın Panthéon'un oradaki lokantada buluşuruz seninle, Stephan," dedi Marya onun yüzüne bakmadan.

Üçü kalktılar. Keman hâlâ inlemekteydi. Stephan eğilerek selam verdi. Heidler ağzının içinde bir şeyler homurdandı. Kapıya geldiklerinde Marya dönüp baktı, kocasının eğilmiş, arkalarından uzun uzun baktığını gördü.

Taksiye bindiklerinde Lois, "Eh, iyice görünüyor," dedi. Soğuk bir küçümsemeyle konuşuyordu. "Saçı da çok kısa değil. İyi bir şey bu onun için."

"Tam tersine, fazla uzundu saçı," dedi Marya.

"Hiç de fena görünmüyor," diye sürdürdü Lois. "Yerinde olsam onun için kaygılanmazdım."

Marya, ses çıkarmadan süzdü onu.

Montparnasse istasyonunun yanından geçerlerken, "Burada durur musunuz?" dedi. "Taksiye binmek istiyorum."

"Başka bir taksiye binip de ne yapacaksın?" diye sordu Heidler. Şaşaladığında, her zaman olduğu gibi, ağzı biraz açık kaldı.

Marya dedi ki: "Birkaç parça eşya almak için gidiyorum eve yalnızca. Sonra Rue Tollmann'a döneceğim. Paris'te olduğu sürece kocamla birlikte kalacağım doğal olarak."

Ve "doğal olarak," diye yineledi Lois'e kötü kötü bakarak.

Önündeki camı tıklattı. Sürücü dönüp baktı. Cama yeniden vurdu. Araba durdu. Kendi kapısını

kendisi açarak arabadan indi.

"İyi geceler," diyerek kapıyı çarptı. En yakın taksiye koştu. "Önce, Hôtel du Bosphore'a, sonra da Rue Tollmann... numara... neyse, gösterirm ben."

Bunları söylerken bir yandan da acı içinde kıvranıyordu: Heidler! Heidler!

"Bunun yaptığı da akıl dışı bir şey," dedi Heidler. Yüzü bembeyazdı.

Lois dedi ki: "Mösyö Zelli matrak bir adamcağız, değil mi? Gene de, karısı ondan çok hoşlanıyor, belli."

Heidler ses çıkarmadı.

Konuşmayı alçak sesle sürdürdü Lois: "Zavallı H.J.'m benim Ah, zavallı, zavallı H.J.'m. Bütün bunlar çok sakil."

Kocasına keskin bir yan bakış fırlattıktan sonra pencereye döndü, ıslak sokakları seyretmeye koyuldu.

"Bu iş tamam," diye geçirdi içinden. Birden kendisini çok yorgun, uzun ve çok korkunç bir çaba harcamış gibi bitkin hissetti. Gözlerine yaş doldu. Yaşları geri itmek için gözlerini kırpıştırdı, dudaklarını büzdü, kendi kendine yineledi: "Evet, bu iş tamam."

Rue Tollmann'daki otel odası çok sessizdi. Dışarıdaki karanlık sokaktan gelen tek ses, yavaştan yavaştan yağan yağmurun sesiydi.

"Beni artık sevmiyorsun," dedi Stephan. "Hissediyorum bunu. Biliyorum. Sana dokunduğumda geriliyorsun. Sana hak vermiyorum diyemem. Hapiste bir yıl geçiren bir erkek iştah verici olamaz."

"Korkunç yorgunum," dedi Marya. "Korkunç

kederliyim. Bana bir süre yalnızca sevecen davranabilir misin, n'olur? Hiç aşk düşünmeyelim, olur mu? Bazen öyle derin bir keder doluyor ki içime, bilemezsin! Yaşam öylesine zor, anlaşılmaz, korkunç geliyor ki. Birazcık dinlenebilsem. Birazcık dinlenme özlemi öyle büyük ki içimde."

Kocası yumuşacık, sevecen bir sesle, "Üzme kendini, *t'en fais pas!*"[1] dedi. Kollarını doladı ona. "Böyle uyuyamaz mısın? İyi misin böyle?"

"Ah, evet," diye içini çekti Marya. Hemen uyudu. Yağmurun sesi ninni gibiydi.

Bunu izleyen birkaç gün, rüya gibi geçti. Çok güzel günler. Taze, yıkanmış gibi, tertemiz. Ve bu günlerin, Paris'teki yaşamlarının kaçınılmaz sonu olduğu bilinci, her geçen ânın canlı, kesinlikle belirlenmiş ve çok tatlı olmasını sağlıyordu. Garip günlerdi bunlar. Daha önce olanlardan, daha sonra olacaklardan, her şeyden kopuk.

Son aşamalarında, Rue de l'Ecole de Médicine' deki Çin lokantasında hiçbir şeye aldırmayarak, akıllarına geldiği gibi yiyip içtiler.

Yemeğe başladıklarında, "Ancak Amsterdam'a bilet param var," dedi. "Bir de oraya ilk vardığımda kullanmak üzere yüz frank." Marya ses çıkarmadı. Sonra Stephan dedi ki: "Dostların... Heidlerlar, benden hoşlanmıyorlar."

"Hoşlanıyorlar canım," diye yanıtladı Marya zayıf bir sesle. Biraz şaşırmıştı. Tanıştıkları günden bu yana ilk kez onlardan söz açıyordu adam.

"Ayrıca doğrusunu istersen... Şarap ne içersin? İyi bir Sauternes var. Sauternes şarabını hâlâ seviyorsun, değil mi? Doğrusunu istersen, umurumun köşesinde değil benden hoşlanıp hoşlanmamaları..."

[1] (Fr.) Aldırma. (Ç.N.)

"Stephan," diye başladı Marya, "söylesene, Lois hakkında ne düşünüyorsun?" Adamın yanıtını, sanki pek çok şey ona bağlıymış gibi heyecanla bekledi.

"Madam Heidler mi? Bence çok ilkel bir kadın."

"İlkel diyorsun, ha?" diye ağır ağır yineledi Marya. "Çok... Çok kurnaz olabileceği gelmiyor mu aklına?"

"Bak, Mado," Stephan omzunu silkti, "Madam Heidler'ı bir kez, o da kısa bir süre gördüm. Daha fazla ne diyeyim sana? İlkel insanlar içgüdüleriyle davranırlar... Kimi kez yapılacak en kurnazca şey de budur. Neden soruyorsun ki bana? Madam Heidler çok zalim, çok ikiyüzlü olabilecek bir kadın bence. Ama masanın altında senin elini tuttuğunu gördüm, demek ki senden çok hoşlanıyor..."

"Of, sık sık yapar bunu," dedi Marya.

Sessizlik.

Derken, çaba harcayarak ekledi: "Onlardan konuşmayalım. Son gecemizi rezil etmeyelim."

"Doğru, rezil etmeyelim," dedi Stephan.

Yemeklerini bitirdikten sonra üst kattaki, kızıl ışıklı bara çıktılar. Burada birtakım Çinli öğrenciler, gençlik yıllarını epeyce geride bırakmış, çok sarışın birtakım kadınlarla dans etmekteydiler. Öğrenciler gergin, ama düzgün adımlarla odanın içinde dolanıyorlar, onurlu görünmek adına melankolik bir yüz takınıyorlardı. Aslında hallerinden pek memnun oldukları belliydi. Arada sırada ışıklar daha da azalıyor, yakışıklı, genç bir kemancı aşırı duygusal parçalar çalıyordu. Zaman zaman da, bilmemne kızları –dört taneydiler– hoplaya zıplaya içeri girip uygun adımlarla akrobasiyi andıran bacak sallama gösterileri yapıyorlardı.

"Bir dakika," dedi Stephan. "O çocukla konuşacağım. Tanıyorum."

"Hangi çocuk?"

"Keman çalan."

Odanın öteki yanına gidip uzun uzun konuşmaya koyuldu.

Yanındaki masada, dümdüz yüzlü bir Japon, masa örtüsünün üstüne bir şeyler çiziyordu. Onun ne yaptığını görmek için büyük bir istek duydu Marya. Varoluşunun sorunları kendisinin çok ötesine geçmişti artık; beyni bunlarla uğraşma çabasından vazgeçmişti. Merakla, dalgın dalgın, komşusunun ince, güzel ellerini seyrediyordu.

Stephan'la yaptığı uzun konuşmaya son veren kemancı, çalgısını sevgiyle çenesinin altına yerleştirip yeniden çalmaya başladı. Adamın çaldığı müziğin içinde yazgının sesi varmış gibi geldi Marya'ya. Bu, yazgı düşüncesinden başka ne vardı yaşamda insanın tutunabileceği zaten? Karanlık bir ırmak üstüne geliyor, seni bilmediğin bir yerlere götürüyordu– hiç kimsenin bilmediği yerlere. Tasalanmanın, kaygılanmanın ne yararı vardı ki? *Nitchevo!* Ve "Bir *fine* daha iç, allahaşkına." Bir konyak daha içmesini öneren Stephan'dı.

Yan masadaki Japon kalkıp gitti. Marya eğilip çizmiş olduğu resimlere baktı. Aşırı uzun, zarifçe sapık kadınlardı çizdikleri.

"Matrak iş," dedi Stephan. "Kemancının çaldığı şu Rus şarkısı var ya. Fresnes'deyken hep kafamın içinde dolanıp duruyordu. Fransızca adı *Par Pitié*. Şimdi çalmasını ben istedim. Bir türlü aklımdan çıkmıyordu, tamam mı? Kendimce sözler bile uydurmuştum ezgiye." Büfenin üstündeki duvar saatine baktı. "On bir olmuş. Üçüncü mevki vagonda yer

bulabilmem için hemen gitmemiz gerekiyor. Otele uğrayıp bavulumu alacağım daha."

Takside ona dönüp, "Stephan, beni burada bırakma n'olur," diyecekti. "Allahaşkına, beni de götür." Ama daha ağzını açamadan adam konuşmaya koyuldu:

"İşte, yalnızca bilet parası, üç beş kuruş da fazladan..." Kızı yarı yarıya unutmuş, kafası daha şimdiden Amsterdam'a fırlamış gibiydi. "Her neyse, bir şeyler ayarlarım herhalde," dedi.

"Herhalde ayarlarsın," dedi Marya mekanik bir sesle.

Loş bir ışıkla aydınlanmıştı Gare du Nord... Bu yarım ışıkta dev gibiydi.

Trende oturacak yer bulduktan sonra, "Hareket saatini beklemeyeceğim," dedi Marya. "Uğursuzdur derler. Bense her şeyin uğurlu, şanslı olmasını diliyorum senin için. Hoşça kal, sevgilim."

Onu öptü, uzaklaştı. Birkaç kez dönüp, el salladı ona.

İstasyondan çıktığında bir an durdu, şaşkın, kararsız, ne yapacağını bilemez durumda çevresine baktı. Sonra taksi durağına yürüdü.

"Hôtel du Bosphore, Place du Maine, lütfen."

Gece zilini çaldı, kapıyı açtılar. Mektup raflarına baktı. Ona mektup yoktu.

Merdivenleri tırmanıp odasına çıktı. Kara duvarların üstünde sarımtırak yeşil ve mor çiçeklerin sürüngüğü odaya.

Soyundu. Soyunurken sanki Heidler orada oturmuş, ona acı veren, şaşkınlığa uğratan soğuk gözlerle kendisini seyrediyordu.

Yatağa uzandı. Belki otuz saniye boyunca kafa-

sını bomboş tutmayı başardı. Derken, tutkusu sardı her yanını: Onu kıvrandıran, kupkuru, devasa tutku ruhuna el koydu sanki. Susuzluktan ölmekte olan biri su özlemiyle nasıl tutuşursa öyle.

19

Marya sordu: "Bana mektup var mı?"

"Hiçbir şey yok, Madam," dedi patron gülümseyerek. Gülümsemek mi? Hayır, sırıtarak demek daha doğru. Pis, tiksinç adam! Ne zaman kendisine baksa sırıtırdı. Dudaklarının titremesini önlemek için çaba harcayarak holde durdu, eldivenlerini ağır ağır ellerine geçirdi.

Dört gündür böyleydi bu. Dört gün çok uzun bir süre olabilir.

Caddenin karşı kıyısındaki tütüncü dükkânında *pneumatique* kartları da satılıyordu. Marya oraya gitti, bir kart satın aldı, hemen oracıkta Heidler'a yazdı.

Canım,
Seni mümkün olan en kısa zamanda görmek istiyorum. Lütfen.

Kartı postaladıktan sonra rahatlamış hissetti kendini ama, üstünde bir uyuşukluk, bir kasvet vardı, cennetle cehennem arasındaki bir ruh gibi. Dört gün bitmek bilmeyen bir zaman süresi olabilir. Öğle yemeği yedi, kahvesinin başında uzun süre oturdu, bir saat yürüyüş yaptı.

Otele döndüğünde adamın yanıtı gelmişti: "Bu akşam dokuz sularında Versailles'a gelebilir misin? Seni bekleyeceğim."

"Kendimi toparlamalıyım," diye düşündü Marya. Her yanı titriyordu. Bacakları bile titriyordu.

Giyinirken Stephan'dan mektup geldi. İşlerinin iyi gitmediğini yazıyordu. Belki de Amsterdam'dan ayrılıp daha uzaklara gitmek zorunda kalacaktı. Gerçekleri açık seçik yazmaktan kaçınan bir mektup. Marya da kayıtsızca, nerdeyse sabırsızca okudu onu, kendi kayıtsızlığının bir yankısını bulmuştu mektupta. Özenli hazırlanmasını sürdürmek üzere mektubu bir çekmeceye attı.

"Otur," dedi Heidler, "bir *café fine* iç." Soğuk soğuk, yan yan baktı. "Kocanı geçirdin mi?"

"Evet,"

"Amsterdam'a gitti, değil mi?"

Marya başını salladı.

İyiliksever bakışlı bir garson kahvelerle konyakları getirdi. Her gece Jimmie's Jazz'ın çaldığı cafenin öteki yanından hafif bir müzik sesi geliyordu.

"Bana kızgın mısın?" diye sordu Marya.

"Hiç değilim," dedi Heidler. Boğazını temizledi. "Bak, Mado'cuğum..." Tane tane, tutkusuz, kesin konuşmaya koyuldu. Onurlu ve belirgin bir rahatlıkla konuşuyordu – sanki nicedir söylemek istediği şeyleri söylüyormuş gibi. Açıklamasının sonlarına doğru daha da kesinleşti, hatta, çok değilse bile, gaddarlaştı. O konuştuğu sürece, Marya gözlerini adamın gözlerinden ayırmadı. Sonunda ağır ağır dedi ki:

"Korkunç hainsin, Heidler. Böyle olmamak elinde değil belki. Belki kendin bilmiyorsun bile. Ama öylesin."

"Hainlik yapmıyorum. Zalimim belki." Ve, sanki kendinden memnun bir ifadeyle ekledi: "Ama

hainlik yapmıyorum. Ömrümde hiçbir kadını paylaşmadım – bilerek paylaşmadım en azından. Şimdiden sonra başlayacak değilim."

Kollarını göğsünün üstünde kavuşturdu, karşıdaki aynalardan birine bakmaya koyuldu.

"Oysa, *seni* paylaşmaya zorladın beni," dedi Marya. "Aylarca. Açık açık, gülünç bir durumda hem de. Bana işkence etmek için karını kullandın."

Soğuk soğuk karşılık verdi adam: "Ne demek istediğini anlamıyorum."

Ve Marya, bunun gerçek olduğunu gördü.

Derken dedi ki: "Ama, H.J., ben – seni seviyorum ben."

"Davranışlarından hiç de belli olmuyor bu," diye karşılık verdi Heidler. "Her neyse, artık çok geç." Yeniden konuşmaya başladı – sözcükleri daha da vurgulayarak, kadının üstelemesine sinirleniyormuş gibi.

O sustuğunda, Marya, "Burası ne kadar soğuk," dedi.

İşin garibi, tam karşılarındaki masada, beş yıl önce ilk kez Paris'e geldiğinde tanıştığı bir adamcağız oturuyordu. Ufak tefek, sarı, buruşmuş suratlı bir adamdı bu. Adı da... Marya anımsayamıyordu – Monferrat gibi bir şey, Monlisson, Mon'lu bir şey.

Bu adamın adını anımsaması gereği çok önemli görünüyordu Marya'ya nedense. Adam da ona bakıp duruyor, besbelli, "Kim bu kadın, nerden tanıyorum onu?" diye düşünüyordu.

Yüzünü açık seçik göremiyordu. Çevresinde buğu var gibiydi. Marya'nın elleri o kadar üşüyordu ki, giysisinin ince kumaşının altında bile duyumsuyordu bunu. Mon. Monvoisin! Tamam!

Heidler alçak sesle konuşmaktaydı: "İğreniyo-

rum senden. Sen aklıma geldiğinde midem bulanıyor."

Kocaman, vurdumduymaz, baştan sona saygın oturuyordu karşısında. Bir zamanlar onun kollarında yattığını, onun gözlerine onca harika bir yakınlıktan bakmaya dayanamadığı için kendi gözlerini kapattığını düşünmek ne tuhaftı şimdi. Marya gülmeye başladı. Sevdiğiniz adam size böyle bir şey söylediğinde ne yapabilirdiniz ki? Besbelli, gülerdiniz.

"Demek, ayrılık *café fine*'i bu," dedi gülmeyi sürdürerek.

"Öyle," dedi Heidler. "Lütfen isteri krizleri geçirme."

"Neresi isterik?" diye sordu Marya. "Canım isterse gülebilirim herhalde. O kadar gülünçsün ki, kimi kez herkesin komiğine gidiyorsun."

"İyi ya, gül. Gül, ama aynı zamanda ağlama."

"A, ağlıyor musum?" dedi şaşkınlıkla. Elini yüzüne götürdü.

Mösyö Monvoisin aç bir merakla bakmaktaydı ona. Ve birden, onun kim olduğunu anımsadı Marya. Stephan'ın arkadaşlarından biriydi. Bir gece, dördü gezmeye gitmişlerdi. Mösyö Monvoisin Lisette adında bir kız getirmişti; sabahın dördüne dek bardan bara dolaşmışlardı. Çok uzun boylu bir genç de katılmıştı onlara, hiç durmadan "*Si j'étais roi*"[1] şarkısını mırıldanmıştı. Oynak ezgi, şimdi de Marya'nın kafasında dolanmaya başladı.

"Çok komik," dedi Heidler'a; "şu karşıdaki adamı görüyor musun? Tanıyorum onu. O da beni. Ve eminim, şu anda beni sepetlemekte olduğunu anlıyor. Garson da anlıyordur. *Plaquer*, sepetlemek, bu durum için iyi bir kelime, değil mi?"

[1] (Fr.) Kral Olsaydım. (Ç.N.)

"Evet, çok," dedi Heidler. "Hadi, toparla kendini artık. Konuşmamız gereken birtakım şeyler var" Gözlerini ondan kaçırıp rahatsız bir sesle ekledi: "Kaygılanacak bir durumun olmayacak, anlıyorsun ya."

"Nasıl?" dedi Marya. "Haa, evet. Neyse, mektupla bildirirsin o kadarını. Şimdi gidelim, olur mu?"

Adam şaşırmış, hatta bozulmuş gibiydi. Onu durdurmak için elini kaldırır gibi oldu.

"Bir dakika. Bekle bir Dakka."

Kız dönüp ona baktı. Adam onun gözlerini görünce elini boyunbağına götürdü, "Tanrım! Aman Tanrım!" dedi.

Marya kurumuş dudakları üstünde gezdirdi dilini. Mendilini çantasına koyup çantayı dikkatle kapadı.

Adam yeniden konuşmaya başladı – çabuk çabuk, emin olmayan bir sesle:

"Bak şimdi Marya, sanma ki.. Güneye gidip kendine gelmeni, iyileşmeni istiyorum. Her şeyi unutmanı, iyileşmeni. İnan ki, tek isteğim bu. Gider misin?"

"Hayır," dedi Marya.

"Sana yalvarsam?"

"Hayır."

"Neden?"

"Çok yorgunum," dedi Marya. "Eve gitmek istiyorum."

Dışarı çıktıklarında, "Eşyalarını toparla, bavullarını hazırla," dedi Heidler. Onu oracıkta bırakıp gitti.

Marya dümdüz yürüdü. Yüzü donmuş, kalıba girmiş gibiydi. Bulvar ışıklarla çok aydınlanmış, ışıklarla sanki alev almış gibi geliyordu ona. Place

du Maine'i geçip yoluna devam etti.

Arnavutkaldırımının her zaman kara ve parlak, duvarların rutubetten aktığı köprü altından geçerken ilk kez bir kayıp ve acı duygusu sardı içini. Gözlerine yaş doldu. Yürürken, sabit bir fikir vardı kafasında: Yeterince giderse, kendisini bu ışıklardan, yoldan gelip geçenlerden kurtaracak karanlık bir mağaraya varabileceği düşüncesi. Bu upuzun, göz yakan ışıklar dizisinin sonunda, kendisini dostlukla sarmalayacak bir karanlık bulacaktı elbette. O zaman oraya uzanacak, yüreğinin tuz buz olmasına izin verecekti. Yürürken yanından geçen her kadının kendisiyle sevinerek alay ettiğinden, geçen her erkeğinse küçümseyerek alay ettiğinden kuşkusu yoktu. Bir süre sonra yorulduğunu hissetti, bir cafeye girdi. Nerdeyse bomboş olan, kocaman, yankılı bir yer. Elektrik lambaları tavanda kare oluşturacak biçimde takılmıştı ve nedense bu, salona bir kumarhane havası kazandırıyordu. Salonun ortasında az yüksek bir platformda bulunan orkestra *Huguenots*'u çalmayı yeni bitirmişti. Gözlüklü kadın piyanist, yüzünde titiz ve iş bilen bir anlamla eğilmiş, *Sevil Berberi*'nin notalarını düzenlemekteydi. Düzenli kafasında caza yer olmadığı belliydi.

Marya ısmarladığı konyağı içerken müzik bağırtıyla başladı. Bu ahır havalı yerde öylesine iç karartıcı yankılar uyandırıyordu ki, yan masada oturmuş mektup yazan genç bir adam, bir yeri acımış gibi kaldırdı başını, içini çekti, kurutma kâğıdını önünden itti. Derken, ilgiyle Marya'yı seyretmeye koyuldu.

Marya hesabı ödeyip çıktığında, delikanlı masanın üstüne para bırakarak onu izledi. Ona seslendiğinde, kız bomboş gözlerle baktı başını kaldırıp. Genç adam sorusunu yineledi:

"Neden kederlisiniz?"

"Kederli değilim," dedi Marya mekanik bir sesle. "Yorgunum."

Ama sözlerin ritmine uygun yürümeye başladı.

"Neden kederlisiniz? *Pourquoi êtes-vous triste? Pourquoi? Pourquoi?*"[1]

Yanındaki genç adam konuşmaya koyuldu. Bir sürü şey anlattı. Tonkin'de doğmuşmuş. Dadının adı "eş" anlamına geliyormuş, oranın kadınlarının çoğunun adı nedense "eş" anlamına gelirmiş. Kendisi dokuz yaşındayken ailesi Fransa'ya dönmüştü. Toulon'a yani. On yıl önce olmuş bu. Kendisi de kederliymiş, çünkü metresi tarafından aldatıldığını öğrenmişmiş.

"Şimdiye dek aklımın başıma gelmiş olması gerekirdi ya. Neyse, gene de üzgünüm. Sevmenin ne demek olduğunu biliyorum." Konuşurken, yan yan bakarak kızı inceliyordu. "Yorgunsanız," dedi sonunda, "odama gelip dinlenmek istemez misiniz?" Onu kolundan sıkıca tuttu. "Çok uzakta oturmuyorum. Rue Racine'de. Odama gelip dinlenmeniz gerek."

"Neden olmasın?" dedi Marya. "Ne fark eder ki?"

Birden güldü. O güldüğünde genç adam şaşalar, hatta dehşete kapılır gibi oldu. Kolunu daha da sıkıca kavrayarak karşı kaldırımda duran bir taksiye doğru götürdü onu. Kız sessizce gitti – uyurgezer biri gibi.

Gencin odasına vardıklarında dedi ki: "Bu ışığı istemem. Işık canımı acıtıyor."

"Hiç kaygılanma," dedi genç adam. "Hemen ayarlarım."

Bir çekmece açıp koskocaman iki mavi ipek mendil çıkardı. Tepedeki elektrik lambasını bunlarla örtmeye koyuldu.

---

[1] (Fr.) Niçin üzgünsünüz? Niçin? Niçin? (Ç.N.)

"Sık sık dikkatimi çekmiştir," diye sürdürdü, "kadınlar... şu ya da bu nedenle... *Enfin.*"[1]

20

Heidler dedi ki: "Bavulların hazır mı?" Pencereye doğru yürüyüp iki kanadı birden açtı. "Çok sıcak burası."

"Gitmiyorum," dedi Marya inatçı bir sesle. Büzülmüş, yatağın üstünde yatıyordu. Heidler yanındaki iskemleye oturup ellerini tuttu.

"Ne kadar da üşümüşsün."

Gözleri çok çok temkinliydi. Kızın, bu hasta görünümüyle, Montparnasse'ta şuraya buraya dolaşmasına izin vermenin hiç de doğru olmayacağını düşünmekteydi. Büzülmüş, kendi kendine sarılmış yatıyordu – içindeki zemberek kırılmış gibi. Hem kıvanç duydu bundan, hem sabırsızlık, hem de acıma.

Çok yumuşak, çok sevecen konuşarak her şeyi ayarladığını söyledi. Ertesi gün öğlende trene binecek, gece Lyon'da, "Sabaha da Cannes'a varmış olacaksın."

"Gitmiyorum," diye yineledi Marya.

"Cannes'ı seveceksin," dedi Heidler kandırıcı bir sesle. "Mutlaka. Herkes sever. Yani, demek istediğim, herkes oraya gitmeyi istiyor. Sen de birkaç gün Cannes'da kalıp daha başka bir yer arayabilirsin."

"Gitmeyeceğim!" dedi Marya tiz bir sesle. "Gitmeyeceğim. Rahat bırak beni."

Yerinden fırladı. Şapkası yere düşmüştü, hırsla

[1] (Fr.) Her neyse. (Ç.N.)

bir tekme savurup odanın bir yanına attı onu.

"Beni rahat bırak!"

Heidler ona sert sert baktı, şapkayı yerden alıp biçimini düzeltti, masanın üstüne koydu. Dedi ki:

"Eşyaların konusunda kaygılanma. Aşağıdaki hizmetçiye söylerim, bavulları hazırlar. Hadi gel, gidip bir şeyler yiyelim. Gitmeden önce çağırırız hizmetçiyi."

Kızın yanına gidip ellerini onun omuzlarına koydu. Adamın ona değmesiyle birlikte kıpkırmızı oldu Marya, dudakları titredi.

"Hadi, hadi, bir şeyin yok," dedi Heidler onu yatıştırmak isteyerek. "Hiçbir şeyin yok, her şey yolunda. Hadi gel. Giy şapkanı da..."

21

Deniz kıyısı paslanmış sardalya kutuları ve güneşte kurusun diye serilmiş balık ağlarıyla doluydu. Adı *Je m'en fous*[1] olan küçük, beyaz bir kayık, bağlı olduğu ipin ucunda bir inip bir kalkıyordu ağır ağır. Çakıl taşlarının, sardalya kutularının ötesinde deniz, mavi bir sümbül tarlasını andırıyordu.

Her gün saatlerce güneşin altında yatıyordu Marya. Düşünceleri, hayaletler gibi belli belirsiz ve solgundular. Plajın gerisinde, seyrek dikilmiş okaliptüs ağaçları, sıra halinde, neşeyle dans eder gibiydiler rüzgâr çıktığında. Kimi kez, güneşten esmerleşmiş, güçlü kuvvetli bir balıkçı kadın ya da sıska, sarı bir köpek yanından geçer, bir kolu gözlerinin üstünde, hiç kıpırdamadan yatan Marya'ya şöyle bir bakardı.

[1] (Fr.) Umurumda değil. (Ç.N.)

Hôtel des Palmiers'nin sahibesi, "Nice'e de gitmeniz gerek, Madam," dedi. Güzel, esmer, tombul bir kadındı. İç organlarının geçirdiği hastalıkları uzun uzadıya anlatmaya bayılırdı. "Ah, ah, kadın olmak ne kadar zor," diye noktalardı sözlerini.

"Nice'i sevmiyorum," diye karşılık verdi Marya.

"Yirmi dakikada bir tramvay var, tam kapının önünde duruyor," diye sürdürdü kadın. Müşterisinin söylediği son aptalca sözü duymazlıktan gelmişti elbette.

"İyi ya," dedi Marya birdenbire, "bugün öğleden sonra gideyim. Neden gitmeyecekmişim ki?"

Nice'te güneş, kıyıya sıralanmış ak evlerin üstünde cayır cayırdı. Martılar güçlü kanatlarıyla zarif dalışlar yapmaktaydılar gökyüzünde. Hôtel Negresco'nun önündeki taştan hanımlar kendi kendilerinden memnun bir havada gülümsemekte, sanki, "Ne derseniz deyin, çok hoşuz," demekteydiler. Tatlı bir akla uygunluk vardı havada; her şey mantıklı, düzenlenmiş, amaçlıydı, yüzeydeki incelik, hafiflik ve neşenin altında. Yaşam işte böyle yaşanmalı, gibi.

Marya, gölgede boş bir cafede oturmuş, uzun süredir önündeki boş kâğıda bakıyor, bunun sözcüklerle, ak kâğıt üstünde kara işaretlerle doldurulmuş halini düşünmeye çalışıyordu. Sözcükler. Birinin anlamasını sağlamak.

"Onun anlamasını sağlamam gerek," diye düşündü. Ağır ağır yazmaya koyuldu.

Sevgili Heidler,

Korkunç mutsuzum. Burada kısaca aklımı kaçırıyorum. Lois ile seni bir arada düşündükçe, gerçekten de delirmeye başladığıma inanıyorum. İnanmı-

yorsun bana. Şu anda gülümsediğini görebiliyorum. Ama doğru dediklerim. Sanki gövdemdeki tüm kan, çok yavaş yavaş, hiç durmadan çekiliyor. Yüreğimdeki tüm kan. Bana inanmanı sağlamak için ne yapabilirim? Artık doğru dürüst düşünemiyorum. *Je suis fichue.*[1] N'olur sabırlı ol bana karşı. Paris'e dönmek istiyorum;

Buraya gelmemeliydim. Bunu anlaman gerek Yani, Paris'e dönüp orada birkaç hafta kalabilecek kadar para gönderir misin bana? Senden istediğim tek şey bu. Bunu yazdım ya, sanki çok acı bir içkinin en son damlasını içmiş gibi oldum. Şimdi artık bir hiç olduğumu anladım. Bir hiç. Bir hiç. Oysa seni çok sevdim. Ölüyor olsam, ağzımdan çıkacak son sözler bunlar olurdu: Seni çok sevdim. Bana azap veren şeylerden biri de bu işte. Seni ne kadar sevdiğimi sen hiçbir zaman bilemedin gibime geliyor. Her neyse. Bütün bunları okurken gülümsediğini görebiliyorum şimdiden. Sevgilim, canım, Tanrı aşkına hemen parayı gönder de gitmeme izin ver. Burada her an acı çekiyorum. Lütfen.

"Bombok bir mektup bu," diye düşündü Marya; garsondan bir kâğıt daha istedi. Adamın surat astığının ayrımına varınca da, "Bir *café crème*[2] daha; bunu götürün," diye ekledi.

Garson ilk getirdiği kahveye baktı, içilmeden soğumuş olduğunu görünce kaşlarını kaldırdı, omuzlarını silkti, ayaklarını sürüyerek uzaklaştı. Onun geri gelmesini beklerken, Marya karşı masadaki yırtıcı gözlü, gaga burunlu kıza bakmaya başladı. O da acele acele bir şeyler yazıyor, yazarken gözlerine yaş doluyordu. Herhalde bir ayrılık mektubu. Garson kah-

[1] (Fr.) Hapı yuttum. Çuvalladım. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Sütlü kahve. (Ç.N.)

veyle kâğıdı getirdiğinde, Marya ilk yazdığı mektubu zarflamıştı bile.

"Yeni baştan yazamam," diye düşündü.

Hesabı ödeyip çıktı. Garson arkasından bakıyor, gülümsüyordu. Ne dediği anlaşılmayan, karman çorman mektubunu postaya atar atmaz rahatladı nedense, hatta huzura benzer bir şey doldu içine. Hôtel des Palmiers'ye döndü, yatağına uzanıp gözlerini kapadı. "Dört beş güne dek bir yanıt gelir herhalde. Mutlaka gelmesi gerek," diye geçiriyordu içinden.

Oldukça büyük olan odasının yerleri taştı; palmiye ağaçları, dostça bir havayla nerdeyse pencereden içeri uzatıyorlardı başlarını. Dışarıda, koridorda, Marya'yla aynı adı taşıyan hizmetçi kız, yerleri silerken bir de şarkı tutturmuştu. On altı yaşındaydı kız, yumuşak, sıcak, geniş alınlı bir güzelliği vardı. Şarkı söyler, yerleri siler, *patronne*'un henüz yürüyemeyecek kadar küçük, ama tahtadan yapılma garip, tekerlekli bir aletle şurada burada dolaşan bebeğine bakardı.

Birkaç gün sonra, öğleden önce, *patronne* Marya'nın kapısını tıklatarak dedi ki:

"Sizi görmeye bir hanım geldi, Madam. Bahçede bekliyor."

"Günaydın," dedi Miss Nicolson, becerikli bir gülümsemeyle. "Lois sizi aramamı söyledi."

Marya onu selamladı, sonra geriye, otele doğru umutsuz bir bakış fırlattı. Karşısındaki işkence temsilcisinden kaçabilirmiş gibi!

Miss Nicolson güneşin altında ayakları yere çok sağlam basarak duruyordu. Uzun gövdeli, kısa bacaklı, düzgün giyimli, aklı selim, metanet, şevk, vs. dolu olarak. Gri elbisesinin üstüne yeşil bir eşarp ve

şık bir şapka takmıştı. Küçük ayaklarında krokodil derisi pabuçlar vardı. İnce ipek çorapların altında son derece kıllı bacaklar görmek nedense şok etkisi yaptı Marya'da.

"Antibes'de kalıyorum," dedi Miss Nicolson "Bu sabah Lois'ten bir mektup aldım sizinle ilgili."

Gözleri hızla yukardan aşağı, aşağıdan yukarı dolaşıyor, bilgi topluyor, mutlaka var olması gereken zayıf noktayı arıyordu. Marya, yarım ağızla öğle yemeğine çağırdı onu. Kadın otelin karanlık yemek salonuna kuşkuyla baktı.

"Hayvanat bahçesine gidebiliriz," diye önerdi Marya. "Çok yakın buraya. Orada bir Rus lokantası var."

Güneşli yolda yürürlerken Miss Nicolson keyifli gevezeliğe başladı: Lois Heidler hakkında, Heidler ("Korkunç adam!" dedi Miss Nicolson) hakkında. Lois'in Marya'ya duyduğu olağanüstü sevecenlik hakkında.

Güneşin altında, oldukça ağır Rus yemekleri yediler. Hava çok sıcaktı. Çevrede keskin bir hayvan kokusu vardı.

Miss Nicolson hâlâ konuşmayı sürdürüyor, yavaş yavaş doruk noktasına yaklaşıyordu. Montparnasse, sevgili Lois, sevgili Lois'in kocası, genelde erkeklerin tutumu, metreslerinden bıkıp onları başlarından atmak için uzağa gönderen erkeklerin tutumu.

Garip bir çaresizlik içinde dinliyordu Marya. Daha kapanmamış bir yaranın pansumanlarını koparıyordu biri sanki.

"Onlara yazdığınız son mektubu okuduğunda, durumunuzun kötü olduğunu sanmış Lois."

"Onlara mı?"

Miss Nicolson masum bir havayla, ama kurnazca yan yan bakarak, "Evet," dedi. "Hasta olduğunuzu mu ne yazmışsınız onlara. Değil mi?" Kısa bir duraklamadan sonra ekledi: "Lois size iletmemi istedi. H.J. bugünlerde çok meşgulmüş, ama mektubunuzu bir iki güne kadar yanıtlamasını sağlayacakmış Lois."

Marya hiç ses çıkarmadan, çantasındaki son yüz frankla hesabı ödedi.

Miss Nicolson gözleri maviliklere dalmış olarak, "Kadınlar acınacak durumdalar, inanıyorum buna," dedi. Derken, incelikli bir insan olduğu, hiç de katı yürekli olmadığı için, Montparnasse'tan söz etmekten vazgeçti. Güney eyaletlerinde yetişmiş kadınlardan, beceriksiz oldukları için nefret ettiğini belirtti. Annesinin, babasından boşanmış olduğunu anlattı. "Bütün kardeşlerim de, ben de, bütün çocuklar annemin tarafını tuttuk." Anlaşılan babası Güney Carolinalıymış, serserinin biriymiş. Sonra, şu harika maviliğin içine huzur doldurduğunu, Güzelliklere bayıldığını, Güzellikler için yaşadığını söyledi.

Marya merakla baktı ona. Miss Nicolson'un güzelliklere hayran olduğuna, birtakım özlemler duyduğuna inanmak zordu. Öylesine her bir şeyi sıkıca yerleştirilmiş, kurnaz bakışlı bir kadıncağızdı ki. Ama besbelli birtakım özlemleri vardı işte. Kendisi söylemiyor muydu?

"Artık her seferinde atılmıyorum ama," dedi kadın kederle. "Eskiden güzelliklere atılırdım. Ama artık değil."

"Gidip hayvanlara bakalım mı?" diye önerdi Marya.

Hayvanat bahçesinin en sonunda, kafes içinde genç bir tilki vardı – olsun olsun da üç metre olsun

kafesi. Bir aşağı bir yukarı koşup duruyordu içerde hayvan. Ve her döndüğünde, belirgin bir umutla dönüyormuş gibi geldi Marya'ya – sanki kaçmak, kurtulmak olasılığı varmış gibi. Ama parmaklıklar vardı elbette. Burnunu bunlara çarpıp yeniden dönüyordu tilki. Hiç durmadan, bir aşağı, bir yukarı. Korkunç bir görünüm gerçekten.

"Ne tatlı şey," dedi Miss Nicolson.

"Biliyor musunuz, bazen insan durup dururken birinden hiç hoşlanmayabiliyor. Oysa o kişi, hiç de sandığı gibi çıkmıyor," dedi Miss Nicolson, "İnsanlar çoğu kez sandığınız gibi çıkmıyorlar, değil mi?"

"Evet," dedi Marya. "Yani, hayır, sandığınız gibi çıkmıyorlar. Otelde bir kahve içmeye gelir misiniz? Antibes'e giden trenlerin saatlerini bilirler. Ya da, yarım saatte bir otobüs var Cagnes'dan."

Bu arada şöyle düşünüyordu: "Bu gece sarhoş olmam gerek. Öylesine sarhoş olmalıyım ki, önümü göremememeliyim. Yürüyememeliyim."

Miss Nicolson saat altındaki trenle gitmeye karar verdi.

Hafif adımlarla vagonun basamaklarına atlayan Miss Nicolson, "Hoşça kalın," dedi. Yeşil eşarbı cesurca dalgalanıyordu ardında. "Haftaya Antibes'e gelir misiniz, öğle yemeğine? Diyelim, salı günü?"

"Elbette," dedi Marya. "Güle güle."

Kıyıdaki küçük cafede içtiği beşinci Pernod'dan sonra Marya, "Sanki su içiyormuşum gibi," diye geçirdi aklından. "Neyse, boş ver."

Otelde akşam yemeğini yiyormuş gibi yaptı. Sonra odasına çıkıp birkaç veronal birden yuttu. Ya-

tağa uzanır uzanmaz uyudu. Daha ortalık aydınlıktı.

Sabaha karşı iki sularında inleyerek uyandı. Bir an hiç kıpırtısız yattı, sonra dudakları büzülmüş olarak doğruldu yatağın içinde. Gövdesindeki kasların tümü yay gibi gerilmişti.

"Dur bir dakka. Budalalık etme," dedi kendi kendine.

Yeniden uzanıp gözlerini kapadı. Küçük kilisede diz çökmüş dua eden, aynı zamanda yan yan bakarak kendisini etkileyip etkilemediğini gözleyen Heidler canlandı gözlerinin önünde. Adam kalktı, kiliseden çıkıp odaya girdi. "Tanrı ahbabımdır benim," dedi. "Herhalde benziyordur da bana. Soğuk gözleri, tombul elleri vardır. Ha ben onun imgesinde yaratılmışım, ha o benimkinde. Hepsi bir. Seni elde etmek için ona dua ettim, istediğim oldu. Senin için de bir tavsiye mektubu yazayım istersen. Evet, evet, hatırlatırsan yazarım. Ne zahmeti canım? Dur şimdi, isteri krizine kapılma. Bir kere Lois senden önce kaptı beni. Hem Lois iyi bir kadın, sense kötüsün. Bu kadar basit işte. Hayat budur. Prensip sahibi olmak bu demektir. Kimse orospuların hakkını vermek zorunda değildir. Olur mu öyle şey? Öyle olsa, dünyanın hali ne olurdu, düşünsene, kızım. Hadi, hadi, iyice düşün. El değmiş mi, değmemiş mi? İlk soru bu. Geliri var mı, yok mu, ikinci soru da bu."

Derken kafası durulaştı. "Mektubumu okusun diye vermiş ola elbet," diye düşündü. "Herkesin içinde soyulup alaya alınmak gibi bir şey."

Işığı yaktı. Kollarında, dişlerinin nerdeyse birleştiği yerlerde kalan kırmızı izlere baktı. "Uzun kollu giysim de yok..."

Bir süre bu yüzden sıkıldı. Sonra kalkıp yatağın örtülerini düzeltti. Geceliği terden sırılsıklam ol-

muştu. Dolaptan temiz bir tane alıp giydi. Rahatlamış gibi yeniden yattı. Ayağa kalktığında oda da kendisiyle birlikte yalpalamıştı.

Açık pencereden kurbağa sesleri, daha uzaktan da denizin sesi geliyordu. Derken, deniz sesi yerini fırtınada ağaç hışırdamasına bıraktı. Birbirine çok yakın dikilmiş, kapkaranlık ağaçlar. Dallarından yılan gibi sarkan sürüngen bitkiler. Bakir bir orman. El değmemiş. Hiç el değmemiş.

Yastığı o kadar sıcaktı ki, içini çekti, tedirgin kıpırdandı, gözlerini açtı. "Denizde de amma uğultu var bu gece," diye düşündü. Oysa, kafasının içinde de bir gürültü vardı, uğultu daha doğrusu. Yatak da ikide bir altından kayıyor, midesini bulandırıyordu. "Zehirledim kendimi iyice," dedi kendi kendine. "kalkıp pencereden sarksam." Yerinden kıpırdamayacak kadar dönüyordu başı. Gözlerini bile açık tutamayacak kadar. Gözlerini kapamasıyla birlikte yatak gene kaydı altından karanlığa doğru.

Karanlığın içinde, karanlıktan kurtulmak için bitmez tükenmez bir asma merdivene tırmanmaktaydı. Ufacıktı, bir sinek kadar ufak, ama müthiş bir ağırlığı vardı. Öyle ki, merdivenin bir üst basamağına yükseltemiyordu kendini. Üstündeki ağırlık korkunçtu, çevresindeki boşluğun sonsuzluğu korkunçtu. Düşecekti. Düşüyordu. Soluğu gövdesini terk etti.

"Evet, bu sabah kalkıp kustuğunuzu işittim, Madam," dedi Madam Moreau, sorgu dolu bakışlarla.

"Bugün yataktan çıkmayacağım," diye açıkladı Marya. "Yarına iyileşirim. Dün akşam çok..." Birden sustu. Sarhoş olduğunu söylerse Madam Moreau'nun kendisinden iğreneceğini, hatta dehşete düşeceğini anlamıştı çünkü.

"Çok başım ağrıyordu," dedi. "Hâlâ da ağrıyor."

"Hasta görünüyorsunuz," dedi *patronne*.

Bir iki saat sonra, Marya'yı bir kez daha yoklamaya geldi. İlk bakıştan sonra, "Nice'e telefon edip doktor çağırayım mı?" diye sordu. Ve bunu yapmaya gitti.

Ufak tefek, güneşten yanmış bir adam olan doktor, bir sürü soru sordu. Sonra da oldukça can acıtan parmaklarıyla uzun uzadıya muayene etti kızı.

"Uyumamı sağlayacak bir şey istiyorum," dedi Marya. "Kuvvetli bir şey olsun lütfen. Veronal alıyordum ama, mideme dokunuyor."

"Yaaa?" dedi hekim. İki ayrı reçete yazdı, güneşe şapkasız çıkmamasını söyledi, çok bilgece başını sallayarak çıkıp gitti.

İki gün sonra Heidler'in mektubu geldi.

> Sevgili Mado,
>
> Mektubunu aldım. Çeşitli nedenlerle sana büyük miktarda para göndermem olanaksız. Kocanın yanına gitmene yardımcı olmaya kesinlikle niyetim yok. Ayrıca, Paris'e dönecek kadar iyileşmediğin kanısındayım. Miss Nicolson'un gelip seni gördüğüne sevindim. Lois, bu ziyaretin seni neşelendireceğini söylemişti. Bu haftaki otel hesabını karşılamak üzere üç yüz franklık çek ekliyorum mektuba. Lütfen iyileşmeye çalış.
>
> *Senin, H.*

Mektubu kayıtsızca okudu. O sırada hiçbir şeyin anlamı yoktu. Herhangi bir şeyin, herhangi bir zamanda anlamı olmuş olması olağanüstüydü zaten. Olağanüstü ve inanılmaz.

Sıcak, güzel günlerdi. En güzeli de sabah saatleri. O sıralar mavi düşün arasına griler, gümüşiler de

katılıyordu çünkü ve öğlende çok sıcak ve yapış yapış olan suyun yüzü sabahleyin serin gölgelerle doluydu. Öğlende denize girdin mi, ılık bir yağın içinde yüzer gibi oluyordun. Ama, yapış yapış olsa da okşayan bir denizdi. Eğer şu kadarcık cesaret olsa içinde, suyu çıkmış bir korkaktan başka bir şey olsan, maviliğin uzandığı yere doğru yüzer, yüzer, bir daha da geri dönmezdin. Yaşamını yüzüne gözüne bulaştırmış biri için iyi bir son olurdu bu.

Denizden çıktıktan sonra kumsala uzanıp olmadık, aptalca şeyler düşünüyordu. Stephan'ın ona Ostend'da satın aldığı sarı giysi örneğin. Kadın giyiminden anlar, çok iyi giysi seçerdi Stephan. Güzel giyinmek, kendisini çiçek gibi taze ve genç hissetmek ne hoştu. Dünyanın en hoş şeyi.

Bir gün, birdenbire, hava bozdu. O sabah Stephan'dan mektup geldi. Paris'e döneceğini söylüyordu.

> Burada iş bulamıyorum, iki yakamı nasıl bir araya getirebildiğimi anlatmayacağım sana, içini karartmak istemiyorum çünkü, ama bir an önce buradan ayrılmanın tek şansım olduğuna karar verdim. Arjantin'e gitmeye çalışacağım. Ancak, gitmeden önce seni görmek istiyorum, bu yüzden de Paris'e geliyorum. Korkma, herhangi bir tehlike yok. Güvenlikle yanında kalabileceğim bir adam var. Kimse beni polise gammazlamadıkça rahat ederim orada. Sekiz yüz frank borç almayı başardım. Dört yüzünü sana yolluyorum, Paris'e dönmen konusunda işe yarar diye. Elinden geldiğince çabuk dön. Hangi adrese telgraf çekeceğini bildireceğim sana.
>
> Stephan

Hôtel des Palmiers'nin karanlık yemek salo-

nunda oturup uzun süre düşündü bu mektup üzerine. Boz renkli gökyüzü ve soğuk hava yatıştırıcıydı, güney Fransa'nın ünlü karayeliyse, onu bir hareket e zorlar nitelikteydi. Çenesini eline dayamış, önünde sütsüz kahveyle otururken içinde hafif bir umudun kımıldandığını duydu.

22

"Gare du Nord yakınlarında bir otelde oda tuttum sana," dedi Stephan. Koruyucu bir havayla kolunu tuttu. "Korkunç yorgunsun, değil mi? Burada dur bir dakika, bagaj fişini ver bana." Gri bir sabahtı. Gökyüzü tren dumanı rengindeydi. "Arkadaşım Jacques Bernadet o mahallede oturuyor," diye açıkladı taksiye bindiklerinde. "Rue Bleue'de. Neyse, sonra anlatırım sana. Önce bir kahvaltı et, dinlen."

"Saklandığın yer orası mı?" diye sordu Marya.

"Saklanmak. İşte öyle bir şey," diye omuz silkti Stephan. "İkamet kaydı yaptırmak zorunda kalmadığım sürece polisin benimle uğraşacağı yok."

"Öyle mi?" dedi Marya inançsız bir sesle.

Adam geriye yaslanmış sigarasını içiyor, gülümsüyordu. Fötr şapkasını arkaya itmişti. Ona bakarken, içinin rahatladığını hissetti Marya. Stephan böyleydi işte. Yaptıklarını akla yakın göstermesini bilirdi her zaman. İnsanı yatıştıran bir özelliktir bu.

"İşte geldik," dedi. "Köşe başındaki o küçük cafeyi unutmadın ya. Sık sık giderdik eskiden."

Girdikleri otel –adı Hôtel de Havane'dı– yepyeniydi. Her yan badana kokuyordu, şurada burada duvar merdivenleri ve badana kovaları duruyordu. Paris'in bu yörelerinde Stephan'la çok gezmişliği

vardı Marya'nın, ikisi Montmartre'da otururlarken Külüstür, dar sokakları, yağlı saçlı kadınların işlettiği manavları; parlak giysili, ikide bir çantalarını açıp pudralanan oropulardan başka pek kimsenin bulunmadığı barları anımsıyordu. Bütün mahalleye, Faubourg Montinartre'ın o uğursuz ve sefih atmosferi bir tür koku gibi sinmişti.

Stephan odaya girip banyonun yarım saate kadar hazır olacağını, banyo odasınınsa koridorun öteki ucunda bulunduğunu söyledi. Fazla parasının kalmadığını da ekledi.

"Sende ne kadar var?"

"Bilmiyorum," dedi Marya. Çantama bak"

"Elli beş frangın kalmış," dedi adam. "Neyse. daha sonra konuşuruz bunları."

Kollarını iki yana açarak, obur görünen bir ağızla ona yaklaştı.

"Ne dedin?"

"Hiç."

("Heidler! Heidler!" demişti.)

"Hiç," diye mırıldandı. "Felaket yorgunum. Akıl almaz korkunç bir yolculuktu. Ağzına kadar doluydu vagon. Hiç uzanamadım."

"Yemekten sonra istediğin kadar uyursun," dedi adam.

Sonra da, o akşam saat altı buçukta, velinimeti Mösyö Bernadet'yle Mösyö Bernadet'nin sevgilisiyle buluşmaya söz verdiğini söyledi.

Mösyö Bernadet, orta boylu, tombul bir gençti. Yüzü yusyuvarlak, dümdüz, dikkatle pudralanmıştı. Gözbebekleri büyük, uzun kirpikli mavi gözlerini uzun alıştırmalardan sonra etkili kullanmasını öğrendiği anlaşılıyordu. Ağzı küçücük ve büzük, sesi tizdi.

"Madam," dedi, "sizinle tanışmak beni büyüledi."

"Ne dayanılmaz, korkunç bir adam," diye düşündü Marya.

Oysa yanındaki kız, (adı Matmazel Simone Chardin'di anlaşılan) gerçekten çok çekiciydi. Şaşılası ölçüde güzel. Gençti, çok esmerdi, gövdesine sıkı sıkı yapışan, uzun kollu, boynuna dek düğmeli, kırmızı bir elbise giymişti. Çok az konuşuyordu.

"Şimdilik buradayım," der gibiydi her haliyle, "çünkü şu sıra yapacak daha iyi bir işim yok. Ama beni kendi işlerinize fazla karıştırmaya kalkmayın."

Rue Lamartine'de, çok küçük bir cafede oturuyorlardı dördü. Üst katta bar, bodrum katında kömürcü dükkânı vardı. Beklenmedik, ama alışılmış bir karışım. Açık kapıdan Place Cadet'yi, orayı dolduran işportacı çiçekçileri, gazetecinin barakasının kırmızı tentesini, metro istasyonunun açık ağzını görebiliyorlardı.

Stephan dört Pernod ısmarladı.

"Aperitif içmek için hep buraya geliriz," diye açıkladı Marya'ya. "Buranın sahibi iyi bir tip çünkü."

"*Très delicat, cet homme là,*"[1] diye doğruladı Mösyö Bernadet.

Patronun ne kadar ince bir insan olduğunu örnekleyen uzun, karmaşık bir öykü anlatmaya koyuldu. Söz konusu adam barın gerisinde oturmuş, düzenli aralıklarla, eli hiç titremeden içki boşaltan, kıpırtısız yüzlü, koca bıyıklı bir zattı. Arkasındaki aynaya, bir kurşun kadar yusyuvarlak başı, kaba, yelemsi saçları ve rengârenk dizilmiş içki şişeleri yansıyordu. Şapkasız bir kadın girdi içeri, tezgâhın

[1] (Fr.) Çok ince bir adam, evet. (Ç.N.)

önünde bir bardak beyaz şarap içti, herkesin tanıdığı anlaşılan bir *beau blond*'un[1] nerelerde olduğunu sordu.

"Söyleyin ona, hâlâ bekliyorum kendisini," dedi, gülerek, hafif yalpalayarak dışarı çıkarken.

"Tanıdığım bir tip var," dedi Bernadet, kasvetli bir havayla Pernod'sunun son damlasını başına dikerek, "her üç yılda bir Arjantin'de servet kazanıyor, paraları parcamak için de Paris'e geliyor. İnek. Bu felaket yerden bir kez yakamı kurtarsam, bir daha gelir miyim, sorun bana! Hay Allahım! Paris'miş! Paris! Peki, sonra ne? Param olmadı mı, Paris her yer kadar boktandır. Hatta daha da boktan, inanın."

"Gene de Paris, güzel bir yer," dedi kız.

Şapkasını çıkarmıştı. Kıvırcık, ense hizasında kesilmiş saçları, yüzünün çevresine çok hoş düşüyor, sıcak bir parfüm kokusu saçıyordu.

"Dünyanın en güzel yeri Paris'tir," dedi ciddi bir sesle. "Herkes bilir bunu."

Mösyö Bernadet, alaycı bir sesle şarkıya başladı:

Oh!
Que c'est beau
Mon village-e
Mon Paris...[2]

"*Air connu.*"[3]

Kullandığınız kokunun adı ne," diye birdenbire sordu Marya, Matmazel Chardin'e dönerek. "Chypre mi?"

"Kokum mu? L'Heure Bleur. Guerlain'in."

[1] (Fr.) Yakışıklı sarışın. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Ah! Ne güzeldir, köyüm benim. Paris'im... (Ç.N.)
[3] (Fr.) Tanıdık ezgi. (Ç.N.)

"Guerlain'miş! Duy da inanma," dedi Bernadet. "Sen kim," diye havlar gibi güldü, "Guerlain kim?"

"Sinirime dokunuyorsun," dedi kız, onurlu, sakin bir sesle.

Stephan birer Pernod daha önerdi. Matmazel Chardin, içmeyeceğini söylediği için, üç aperitif daha ısmarlandı. İki erkek ciddi ciddi, Arjantin meselesini görüşmeye koyuldular.

Anlaşılan, insan orada yolunu kolayca bulurmuş; tek şart, kentlerden uzak duracaksın, kırsal alanlara atacaksın kapağı. Ondan sonra, çiftlikti, büyükbaş hayvan yetiştirmekti...

"Ama sen ata binmeyi bilmiyorsun ki," dedi Matmazel Chardin arkadaşına. "Çiftlikten söz ediyorsun, ömründe ata binmişliğin yok."

"Canım, o gibi şeyler kolay öğrenilir," diye karşılık verdi Mösyö Bernadet umutlu bir sesle. "Ayrıca, çiftliklerde başka iş mi yok? Kasiyer de isteyebilirler örneğin."

Gülümsemeksizin konuşuyordu adam. Birden Marya'nın gözünün önüne bir sahne geldi: Bernadet, kendisine çok yakışan bir koyboy giysisi içinde, kolunun altında aşırı saf bir çiftlik sahibinin kasası olduğu halde, bir yerden kaçıyor. Rio'ya doğru koşuyor derler ya, öyle. Böyle bir sahnenin gerçekleşmesi için, çok saf bir çiftlik sahibi yakalamak gerektiğini de düşündü aynı anda.

Üçüncü aperitiflerden sonra, Mösyö Bernadet ayağa kalktı, çok nazikçe eğilip selam vererek, Stephan'ın kuşkusuz hanımını yemeğe bir yere götürmek niyetinde olduğunu bildiğini bildirdi.

"Köşedeki, *prix fixe*[1] uygulayan lokanta hiç de fena değil," dedi. "Şarap dahil, üç buçuk frank. *A*

[1] (Fr) Sabit fiyat (Ç.N.)

tout à l'heure, mon vieux."[1]

Marya, hemen, "Bu adamı hiç sevmedim," dedi "Nerden buldun bunu?"

Stephan boş bardağını sıkıntılı bir havayla elinde döndürdü.

"Santé Hapishanesi'nde tanıştım onunla. Sol koldaki komşumdu. Avluda yürüyüş saatlerinde birkaç kelime konuşmuşluğumuz var. Sonra, birbirimize telefon ettik. Doğru ya, hapiste bir telefon sistemi olduğunu bilmezsin sen. Her neyse, unutup gitmiştim onu. Rotterdam'da rastlantı sonucu karşılaştık. Paris'e gelecek olursam, evinde sessiz sedasız, kimsenin haberi olmadan kalabileceğimi söyledi. Aslında, çok iyi anlıyorum," dedi acı bir sesle, "senin hoşuna gidebilecek insanlar değil bunlar. Ama *voilà!*[2] Saygın bir beyin dairesini bana tahsis edeceğini hiç sanmam. Bana kim dostlukla yanaşırsa onunla dost olmak zorundayım."

"Yanılıyorsun," dedi Marya. "Yani, hoşuma gidebilecek insanlar konusunda. Gene de, yerinde olsam, bu geceki bu adama fazla güvenmezdim."

Küçümseyen bir sesle konuştu Stephan: "Güvenmekmiş! Sen de bu güven konusunda amma matraksın yani. Hayır, elbette güvenmiyorum ona. Hiç kimseye güvenmediğim gibi. Kullanıyorum onu, hepsi bu. Hadi, gidip bir şeyler yiyelim."

O kötü kokulu, küçük lokantada yemeklerini bitirdikten sonra, Stephan birdenbire dedi ki:

"Anlıyorsun, değil mi? Buralardan gitmem gerek. Şansımı kaçırdım elden. Çok bozuluyorum. Elimden gelen her şeyi yaptım, ama bir işe yaramadı. Şansım yok oldu."

---

[1] (Fr.) Birazdan görüşürüz zahbap. (Ç.N.)
[2] (Fr.) İşte. (Ç.N.)

Ağzı köşelerden sarkmıştı. Keskinleşmiş yüz çizgilerinde kurtları andıran bir şey vardı.

"Beceremiyorum artık. Bunun ne olduğunu bilemezsin sen. Yapamıyorum. Küçücük çocuklar gibi, geceler boyu ağlaya ağlaya uykuya daldım. Peki, ne işe yarar bu? Oturuyorsun, ağlıyorsun, sonu ne? Unutmak istediğim, düşünmeyi göze alamadığım o kadar çok şey var ki. Kendi kendimi bile tanıyamıyorum artık. Yaşam üstüme üstüme geliyor her dakika. Hiç durmadan. Her an kuşku içinde olmak! Tanrım, nasıl da korkunç bir şey bu! Paçayı kurtarabilsem, gene eski ben olacağım belki. Cenova'da bir göçmenler bürosu varmış. Oraya gidiyorum... *Partir. Partir.* Gitmek. Kurtulmak," ağzının içinde söyleniyordu.

"Stephan, bana bak," dedi Marya. "Beni yalnız bırakma. Paris'e dönerken hep bunu düşünüyordum, sana bunu söyleyeceğimi. Beni yalnız bırakma, n'olursun. Nereye gidersen beni de götür. Arjantin'e gitmek zorunda değiliz ki ille de. Çok pahalı olur oraya gitmek, değil mi? Bir sürü başka şey var. Gerçekten istedin mi, olanaksız değil. Hiçbir şey olanaksız değil."

"Bak," diye anlattı ona adam, "*la misère*[1] nedir bilmezsin sen. Başına gelmeyen hiç kimse bilmez."

Marya başka bir yana baktı. Ağır ağır konuştu: "Doğru," dedi. "Başına gelmeyen hiç kimse bilmez. Ama, biraz borç para bulabilirsem? Yani, belki bulabilirim."

Adam, yan yan baktı ona. "Bernadet bir haftaya kadar bana para bulabileceğini söyledi," dedi.

"Amaaan, Berdanet!" dedi Marya sabırsızca. "Dediklerinin bir kelimesine bile inanmıyorum."

"Ben de inanmıyorum," diye itiraf etti Stephan.

[1] (Fr.) Sefalet. (Ç.N.)

Sessizlik.

Ağzının içinde söylendi adam. "Çalışabileceğim bir yer vardır mutlaka. Herkes aklına geleni söylüyor, ama yerimde olsalar ne yaparlardı acaba? Hey Tanrım! Gümbür diye gitmek birdenbire. Üç kuruş yüzünden canını cehenneme yollasınlar, iyi mi?"

Marya ona baktı, çok alçak bir sesle dedi ki: "Ona yazarım... Yani birine bir mektup... ya da, belki de, Hôtel du Bosphore'da beni bekleyen bir mektup vardır."

Bundan sonra, yeniden Mösyö Bernadet hakkında konuştular. Asıl işi, fotoğraf büyütmekmiş anlaşılan. Marya bugünlerde fotoğrafını büyütmek isteyen hiç kimseye rastlamadığını söyledi.

"Doğrudur, yoktur," dedi Stephan. "Hemen hemen hiç kimse yoktur. Ama, adamın *sözde* mesleği bu. Hadi, neyse. Kalkalım, buluşmaya gidelim onlarla."

Bernadet'yle Matmazel Chardin'in birlikte oturdukları üç oda, eski, yıkıldı yıkılacak bir yapının üçüncü katıydı, Rue Bleue'de. Merdivenleri tırmanırlarken Stephan, "Kapıcı kadın Bernadet'den nefret ediyor," dedi. "Karıya dikkatli davranmam gerek. Herifin karısından yanaymış, tamam mı? Bernadet karısını kapıya koymuş. Kovalamış."

"Ne? Bu kız yüzünden mi?" diye sordu Marya, masum masum.

"Bu kız mı? Yok canım, başka bir kız. Bu kız hiç önemli değil. Bernadet geçen akşam Moulin Rouge'da tanışmış bununla. Karının gidecek, yatacak yeri yokmuş, o da gel benimle kal, demiş."

"Çok güzel bir kız ama," dedi Marya.

Stephan, kayıtsızca yanıtladı: "Eeeh, iyi bir kız.

Ceketim yırtılmıştı, çok güzel onardı. Bernadet'den de burasına gelmiş artık. Ama yani, asıl, kapıcı kadına karşı dikkatli olmak zorundayım."

Matmazel Chardin kapıyı açtı, önden giderek, yüksek tavanlı bir odaya götürdü onları. Duvarlardaki dev boyutlu fotoğraflar, -genellikle aile resimleri- kötü kötü bakıyorlardı onlara. Odanın ortasında tozlu bir tezgâh, bir köşede de üst üste yığılmış karton kutular vardı. Her yan bir sürü ufak tefek eşyayla doluydu. Eskici dükkânlarını andıran bir yerdi, toz kokusuyla Matmazel Chardin'in parfüm kokusunun birbirine karıştığı bir yer.

23

"Çok fazla düşünüyorsunuz," dedi Mösyö Bernadet iyicil bir havayla. "Derdiniz bu sizin. Dün gece sizi gördüğümde kendi kendime dedim ki: "İşte güzel bir kadın, ama gereğinden çok düşünen bir kadın. Şimdi örneğin, ben geçtiğimde, ne düşünüyordunuz?"

"Gazetecinin barakasını," dedi Marya.

"Yaaa?" Adam kaşlarını kaldırdı.

Kız açıkladı: "Bir cafenin terasında, böyle bir gazeteciye yakın oturup gazetelerin adlarına bakmak hoşuma gidiyor. Görüyor musunuz? *Magyar Hirlap, Svenska, Poochi, Pesti Hirlap.* Birbirlerinin altına böyle sıralanmışlıkları hoşuma gidiyor, çünkü..." Sustu, hafifçe omuz silkti.

"Anlaşılan... Bu da bir tür eğlence besbelli..." dedi Bernadet.

("Tanrım, ruh hastası olmalı bu kadın," diye geçiriyordu içinden aynı anda. "Gözleri çok güzel ama.")

"Açıkça söylemek gerekirse," diye sürdürdü adam, "başka ülkeleri şu kadarcık olsun merak etmiyorum. Ama hiç. Yani, Fransa'da daha iyisini bulamayacağınız ne var başka ülkelerde? Kuşkusuz, insan para kazanmak için giderse, o başka."

"Besbelli öyle," diye karşılık verdi Marya. "Bir Pernod fils, lütfen. İnsan başka yerlerde değişik bir şeyler bulacağına inandırıyor kendini. Bir tür oyun bu da."

Bir sessizlikten sonra Bernadet dedi ki: "Stephan Rue Bleue'de bekliyor sizi. Birkaç gün yalnız kalacak orada, biliyorsunuz. Susuz mu içiyorsunuz onu?"

"Evet," dedi Marya. "Evet, bu akşam buradan ayrılacağınızı söyledi bana Stephan. Ona çok iyi davrandınız, Mösyö Bernadet. Teşekkür ederim."

"Önemli değil," diye mırıldandı öteki. "İnsan dostu için elinden geleni yapar."

Bir süre elleriyle oynadı, derken iskemlesini yaklaştırarak, esrarlı bir sesle sürdürdü:

"Stephan'ın Paris'ten en kısa zamanda ayrılması gerektiğini söylersem, kendi iyiliği için söylüyorum, inanın. Evet. Buradayken de, ne kadar az sokağa çıkarsa o kadar iyi. İnsan, güvendeyim, kimsenin bana aldırdığı yok, diye düşünebilir. Çıkar sokağa, bulvarda kim olduğunu bilen biri gördü mü onu, işi tamam. Ertesi gün polis kapıya dayanır. *Vache*'tır[1] insan milleti. Hiç gereksiz yere kötülük yaparlar adama. Hayat böyle."

"Belki de kendilerini sıcak ve rahat hissediyorlar böylece," diye önerdi Marya.

"Ne?" dedi Bernadet. "Neyse, bu konularda felsefe yapmanın yararı yok. Ellerine fırsat verdiniz

[1] (Fr.) İnek, anlamının dışında birçok anlamı vardır. Argoda "kancık," "kalleş," anlamında kullanılır. (Y.N.)

mi, hemen hemen herkes domuzluk yapar. En iyisi, fırsat vermeyeceksiniz. Hayat böyle."

Biraz durakladıktan sonra sürdürdü: "Anlıyorsunuz ya, beni ilgilendiren bir şey değil. Akşama gidiyorum. Başına bir şey gelirse, ben ne bir şey gördüm, ne bir şey biliyorum. Hiçbir şeyden haberim yok."

"Pek öyle olmasa gerek," diye düşündü Marya. Gene de onu öncesinden daha çok sevdi.

Adam aperitifi bitirdi.

"Eeeh, Madam, döndüğümde sizi yeniden göreceğimi umarım. Çok üzmeyin kendinizi. Stephan akıllı bir çocuk, enerjik de. Herkes bir bakışta anlar bunu. *La misère* içinde fazla kalmayacak, inanın. Elbet, biraz para bulabilse çok yararlı olur. İnsan ileri geri konuşur konuşmasına da," dedi Mösyö Bernadet, "para olmayınca... Hiç para olmazsa... işte..."

Dudaklarını büzüp başını birkaç kez iki yana salladı. Derken, masayı tıklatıp garsonu çağırdı, hesabı ödeyip baktı.

O yürürken Marya arkasından baktı. Çok dar, belden sıkılmış, kahverengi bir palto giymişti. Karşıdan gelenlere değmemek için yılanbalığının kaypaklığını andıran omuz devinimleriyle geçiyordu yanlarından.

"Burada bir süre daha otururbut," dedi Marya kendi kendine, "belki daha iyi çalıştırabilirim kafamı. Şu anda düşünemiyorum. Çok yorgunum."

Beyni çok ağır, çok karmakarışık biçimde işliyordu; bazı anlarda da duruyordu sanki.

"Daha çok vaktim var," diye kendi kendini yüreklendirmeye çalıştı. "Bol bol. Saatlerce."

Gazeteci barakasına bakmaya başladı yeniden. Kendisini bir trende, koskoca Avrupa ovasının bir

ucundan bir ucuna giderken gözünün önüne getirmeye çalıştı. Stephan'la birlikte. Rüzgâr üstünden essin diye yüzlerce kilometreye yayılmış bir ova.

Stephan. Öylesine zayıf görünüyordu, gözleri öylesine korkunç kederliydi ki. Onun, "Küçük bir çocuk gibi ağladım," deyişini anımsadı Marya, yüreği acıyla burkuldu.

Gözlerine yaş doldu. Kendi kendine dedi ki: "Bu lanet olası aperitif yüzünden! Toparlanmalıyım; doğru dürüst düşünmeliyim." Yarı yarıya dolu olan bardağı önünden itti.

Bir süre sonra, Heidler'ın mektubunu çantasından çıkarıp baktı. "Bunu Hôtel du Bosphore'a gönderiyorum," diye yazmıştı. "Umarım eline geçer. Senin için kaygılanıyorum. Neden birdenbire Paris'e döndün? Nerede, ne zaman buluşabileceğimizi bildirir misin bana? Sana yardımcı olmak için elimden geleni yapmaya hazırım. Lütfen inan buna."

Nerede, ne zaman? Cafenin birinde elbette. Hiç değişmeyen bir geri plan. Her şeyi anlayan garsonlar, sigara dumanı bulutları, içki kokusu. Marya oturduğu yerde tir tir titrerken, adam soğukkanlı, biraz sabırsız, belki biraz sinirli olacak. Marya her şeyi açıklamaya çalışacak, adamsa sakin bir ifadeyle dinleyecek. Tuzu kuru.

"Elbette para istiyorsun," diye düşünecek. "Doğal bu. Ne kadar? Geleneksel miktarı, bu gibi durumlarda gerekli ve doğru olan miktarı vermeye razıyım, ama daha fazlası olmaz. Eee, konuş, hadi, dinliyorum."

Ve Marya konuşacak, konuştuğu sürece gözleri hep aynı şeyi yineleyerek: "Seni sevdim. Seni sevdim. Anımsıyor musun?"

Ama adam, onun gözlerine bakmayacak ki. Bir

an baksa bile, hemen başka yöne çevirecek gözlerini. O sırada kendini çok sağlıklı kafalı hissediyor olacak, utanılacak ölçüde. İçi soğuk bir banyo ve açık hava özlemiyle dolu olacak. Bir an önce her şeyi anlatsa da, kurtulsam.

"Midemi bulandırdığını söylememiş miydim ona? Bu tip kadınların da olağanüstü bir inadı vardır, hani."

Anlatmak. Açıklamak. Ama açıklayamazdı ki. Çok akıllı ve kurnaz davranması gerekiyordu, yoksa para falan koparamazdı.

"Akıllı davranmam gerek," diye düşündü. "Kurnaz." Derken, kafasında bir şeyler, miadını doldurmuş eski bir makine gibi takır tukur etmeye başladı. Hava soğumuştu. Üşüdüğünü hissetti.

"Epey geç oldu galiba. Çok uzun süredir buradayım."

Çantasını açtı, Heidler'ın mektubunu koydu, garsona parayı ödedi, kalkıp yürüdü.

"Yapamayacağım artık –dayanamayacağım. Birinin sevecenliğine gereksinmem var. Yapamayacağım artık. Dayanamayacağım. Böyle sürüp gidemez..."

Stephan sofrayı hazırlamıştı. Dilimlenmiş salam, patates salatası, bir şişe şarap, yarısı içilmiş bir şişe rom. Duvarlardaki devasa fotoğraflar, cam gözlerle bakıyorlardı onlara.

Konuşmadan yediler yemeklerini. Marya karton kutuların ortadan kalktığını, odayı düzeltmek için kocasının epey uğramış olduğunu ayrımsadı. Stephan'ın düzene aşırı düşkünlüğü vardı.

Yemekten sonra Marya tabakları toplayıp mutfağa götürdü, bıraktı.

Odaya döndüğünde ona dedi ki: "Stephan, din-

le, sana bir şey söyleyeceğim."

"Eeee?"

"Sana bir şey söyleyeceğim," diye yineledi. Gözlerini ondan kaçırarak kirli ak duvarın üstündeki kıpırtısız, büyük bir örümceğe bakmaya koyuldu.

"Nedir, Mado?"

"Şu ki... Beni seviyor musun?" diye sordu.

"Seviyorum."

"Gerçekten mi? Sahiden mi?"

"Evet."

"Korkunç mutsuzum," dedi Marya.

Adamın iskemlesinin önüne diz çöküp başını kucağına yasladı. Derken, onunla bu durumda konuşmanın gülünç olacağını düşündü.

"Diz çökecek ne var? Çok gülünç bu."

Ayağa kalktı. Düz sırtlıklı, sert iskemlelerden birine oturdu. İskemleye iki eliyle iki yandan yapışarak gözlerini örümceğe dikti.

"Çok mutsuzum," dedi. "Bana yardım et, Stephan. N'olur yardım et."

"Mutsuz olduğunun ayrımındayım," dedi adam yumuşak, sevecen bir sesle. "Sana yardım etmek istiyorum."

"Otele Heidler'dan bir mektup gelmiş," dedi. "Onun hakkında bir şeyler anlatmak istiyorum sana... ve Lois hakkında."

Düşmanının adı ağzından çıkarken kızardı. Derken, bomboş bir odada yüksek sesle konuşan birinin sesiyle konuşmayı sürdürdü.

"Evet, otele mektup yollamış bugün. Ama önce... Sana söylemem gerek. Onlarla oturduğum sırada ...kısa bir süre sonra, Heidler bana âşık olduğunu açıklamıştı. Ben de Lois'e gittim, neler olduğunu anlattım ona, başka bir yere gidebilmek için para iste-

dim. O da dedi ki... Senin kusurun fazla erdemli olman, dedi. Kendisi için bir sakınca olmadığını söyledi. Heidler'a güvenmemenin aptallık olduğunu da. O akşam çıkıp gitti, beni onunla yalnız bıraktı."

Bir süre sustu. Sonra yineledi:

"Lois dedi ki, senin kusurun fazla erdemli olman. Sonra çıkıp gitti, beni onunla yalnız bıraktı."

Stephan öne doğru eğildi, ona şaşkın bir merakla bakarak sordu:

"Mado -Heidler'ın koynuna girdin mi?"

Sabırsızca yanıtladı Marya: "Dur da anlatayım işte. Lois o dediğini dediğinde, yalan söylediğini anlamıştım. Ama tiksiniyordum ondan, yalan söylediği için nefret ediyordum. Artık onu düşünmemeye karar verdim. Sonra çok da bitkindim... Bilemezsin... Yorgundum. Hiç durmadan 'seni seviyorum' diyordu. Tekrar tekrar, 'Seni seviyorum, seni seviyorum, canım.' Derken ben de sevdim onu." Fısıldayarak konuşuyordu: "Birdenbire, nasıl olduysa, ben de onu sevdim."

Bir an sessiz kaldı.

"Kapının ardından dinlermiş," diye sürdürdü. "Keçe terlikler giyip dinlemek için kapıya gelir..."

"Kim bunu yapan, Heidler mi?"

"Hayır. Karısı. Ayaklarına keçe terlik geçirip, kapının önüne gelip, dinliyormuş. Bana demişti ki, 'Senin kusurun fazla erdemli olman.' Yemin ederim böyle dedi. Ondan sonra da dudak büktü bana. Hep dudak bükerdi zaten. O tip bir ağzı var. Bilemezsin, kaç geceler uykusuz yatıp... o pis ağzını yırtmayı düşledim, bir daha dudak bükemesin diye."

Bu karmakarışık konuşmayı hiç kıpırdamadan dinledi adam. Öteki susunca sordu:

"Ne zaman oldu bütün bunlar?"

Marya, adamın sesinin ne denli çirkin çıktığını düşündü. "Bu adamla, burada ne işim var benim?" diye geçirdi içinden. "Çirkin sesli bu yabancıyla ne arıyorum?"

"Ne zaman mı?" dedi anımsamakta zorlanıyormuşçasına. "Oldukça kısa bir süre sonra. Yanlarında kalmaya devam etmemi istiyorlardı, ama bir gece hakkımda fısıldaştıklarını işittim, bunun üzerine kalmadım. Otele çıkmamın nedeni buydu."

"Yani," dedi Stephan, "hapiste beni görmeye geldiğin süre boyunca bu Heidler'ın metresiydin, öyle mi? Gelip benimle dalga geçiyordun, ha? Kodesteyim, işinize karışamam diye."

"Ah, hayır! Seninle dalga geçmek için gelmiyordum! N'olur dinlesene beni," diye huysuzca söylendi. "İkide bir sözümü kesiyorsun. Bense sana anlatmak istiyorum."

"Dinliyorum," dedi Stephan. "Dinliyorum. Devam et."

"Dedi ki bana, 'Senin kusurun fazla erdemli olman' dedi." Marya yeniden sustu. Yüzü korkunç bir nefretle buruştu.

"İyi ama," diye lafa girdi Stephan. "Herifin karısının sana dediğini yineleyip durmanın ne anlamı var? Kendi başının çaresine en iyi biçimde bakmış, kadın. Çok da iyi yapmış. Bu gibi şeylere göz yuman tek kadın o mu sanıyorsun? Gerekirse, göz yummaktan daha da öteye giden? Hadi, hadi, aptallığın gereği yok! Bebek gibi davrandıysan, tek suç kendinin. Eee, otele çıktıktan sonra Heidler sana mı gelirdi? Ne zaman geliyordu? Sık sık mı?"

"Hayır. Hatırlamıyorum," dedi Marya, dalgın. "Önemli değil."

"Yaa? Önemli değilmiş!" Yüksek sesle güldü

Stephan. "Sen de az matrak değilsin, ha! Garip, kendine özel bir bakış açın var. Eee, sonra ne oldu? Hadi, anlat."

"Heidler bana dedi ki, sen çıktığında seninle görüşmememi, ilişki kurmamamı söyledi. Ama ben seni görmek istiyordum. Özlemiştim. Bana yardımcı olacağına inanıyordum. Çok mutsuzdum. Of, korkunç mutsuz. Oysa, sen Amsterdam'a gidince... Onunla buluştuğumda..."

Sustu. Dilini kurumuş dudakları üstünde gezdirdi. Yutkundu.

"Seni sepetledi, öyle mi?"

"Evet," dedi Marya. "Benden tiksindiğini, iğrendiğini, beni düşündükçe midesinin bulandığını söyledi." Görmeyen, deli gibi bakan gözlerle, Stephan'ın yanağında, çene kemiğinin hemen üstünde bir yerde atan damara bakıyordu.

Stephan, elini ağzının üstünden geçirdi.

"*Quelle saleté*"[1] dedi, "*quelle saleté!*"

Derken güldü.

"*C'est bien boche, ça.*"[2]

Marya sürdürdü: "Asıl söylemek istediğim bu değildi. Gerçekte önemli değil bunlar çünkü, anlıyorsun değil mi? Senden istediğim... Yalvarıyorum, bana iyi davran. Yumuşak, sevecen ol bana karşı, n'olur. Çok mutsuzum çünkü. Öyle ki, öleceğim sanıyorum. Yüreğim paramparça oldu. İçimde her şey paramparça. Öyle... bilmiyorum işte... Yardım et!"

"Beni İsa Peygamber sandın galiba," dedi Stephan yeniden gülerek. "Nasıl yardım edebilirim sana? Nasıl da aptal oluyor şu kadın kısmı! Hayvanlıkları, hainlikleri yetmiyor, bir de akıl almaz aptallık-

[1] (Fr.) Ne pislik. (Ç.N.)
[2] (Fr.) Tam Almanlar'a yakışır bir olay. (Ç.N.)

ları var! Bu yüzden kolayca tuzağa düşüyorsunuz ya. Mutsuzmuş! Elbette mutsuz olursun."

Odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı.

"Zavallı Mado'cum," diyordu. "Zavallı Mado' cum."

"Yardım et."

Ama adam onu kollarına almaya kalktığında geri çekildi.

"Hayır, dokunma bana. Öpme de. İstediğim bu değil."

Ses çıkarmadan ona bir süre baktı adam, omzunu silkti sonra, kendine yarım bardak rom doldurdu.

"Dur bir Dakka," dedi. "Heidler'ın sana gönderdiğini söylediğin mektup nerede?"

Kızın çantasından aldı mektubu.

"Dur şimdiiii... Bir Dakka... Senden iğrendiğini unutmuşa benziyor. Eh, o tür duygular öyledir, gelir geçer. Herkes bilir bunu. Seni görmek istiyor, öyle mi? Eh, onu davet edebileceğin bir yerin de var şimdi. Çok şık bir yer değilse de, ne yapalım olur bu kadarı. Otur, Heidler'a bir not yaz, onu yarın burada beklediğini söyledi. Hadi, hemen yaz. Ben postaya atarım. Seni aptal yerine koymayı başarmış, ama bunu yaparken beni unutmuş! Dur sen. Buraya geldiğinde *beni* bulacak karşısında. Sana yardım etmemi istiyordun. Pekâlâ!"

"Delirmişsin sen," dedi Marya. Vakit kazanmak için ekledi: "Burada, Heidler'la dövüşecek olursan, kapıcı kadın hemen polise haber salmaz mı sanıyorsun?"

"O bir yere haber salana dek ben herifin belini kırmış olurum."

"Öyle kolay kolay kıramazsın onun belini."

"Sahi mi? Eh, görürüz bakalım. Benim durumum biraz üstün olacak, çünkü burada olduğumu o bilmeyecek. Kapının arkasından atlarım üstüne. Bağıracak vakti bile olmaz."

"Delirmişsin sen," diye yineledi Marya.

"Hadi, yaz mektubu. Yaz da hemen postalayayım."

"Yazmıyorum."

"Vah zavallı vah," diye alay etti Stephan. "Seni zavallı şey! Damarlarında kan falan yok senin. Aptal yerine konmak için doğmuşsun!"

"Rahat bırak beni," dedi Marya. "Senin, canımı daha çok yakacağını düşünmeliydim. Söylemekle delilik ettim." Ağlamaya başladı "Ah, Tanrım! Ne diye söyledim sana sanki!"

"İyi ya," dedi Stephan tiksinen bir sesle, "sen burada otur, ağla. Zaten başka bir işe yaramazsın. Gidip kendim bulurum Heidler'ı. Daha da iyi olur böylesi. Bak şuna, görüyor musun? Evet, tabanca. Tabancam olduğunu bilmiyordun değil mi?"

Tabancayı yeniden cebine yerleştirirken homurdanıyordu:

"Ben kodesteyken işini yürüteceğini sandı, ha? Görür o!"

"Hayır!" diye haykırdı Marya.

Kapının önüne koşup adamın çıkmasını önlemek için kollarını iki yana açtı.

"Yapmayacaksın," dedi, yeniden. Sonra: "Ona dokunmana izin verir miyim sanıyorsun? Seviyorum onu." Bu sözleri söylediği anda harika bir rahatlama oldu içinde. Yeniden, daha yüksek, haykırdı: "Seviyorum onu! Seviyorum!"

Stephan bir şeyler homurdandı, gerileyip kırık koltuğun üstüne yıkıldı. Oturduğu yerden, perişan

gözlerle bakıyordu ona. Ufalmış, sanki büzülmüş gibiydi. Yaşlanmıştı da.

"Beni yapayalnız, beş parasız bıraktın," dedi Marya. "Başıma ne gelecekmiş, şu kadarcık aldırmadın. Aldırmıyordun elbet, yüreğinin derinliklerinde metelik vermiyordun bana. Şimdi de utanmadan iğrenç şeyler söylüyorsun! Senden nefret ediyorum."

Adamı aşağılarcasına gülmeye başladı. Birden, ömrü boyunca onu şaşalatan, ona acı veren, işkence eden her şeyin simgesi oluvermişti. Tek isteği ona acı çektirecek sözleri bulmak, bu iğrenç sözcükleri ona haykırmaktı.

Soluk soluğa kalarak sustuğunda, Stephan, "Demek öyle," dedi. "Öğrenmiş oldum. İyi ya, pekâlâ. Nasıl istersen. Artık kapının önünden çekil de gideyim."

"Hayır!"

Sabırsızca dilini şaklattı adam, kızı bileğinden tuttuğu gibi bir yana savurdu. Marya direndi, deli gibi dövüşmeye başladı.

Şimdi, bütün korkularının üstüne, bu uğursuz, toz kokulu odada, en iyi giysilerini giyinmiş birtakım genç adamların çarpık gülümsemeli, büyütülmüş resimleriyle yapayalnız kalmak korkusu eklenmişti.

"Gitmeyeceksin! Gidemezsin! Polis çağırırım. Bu odadan çıktığın anda polise gidip seni ele veririm!"

Adamın yüzündeki anlamı gördü. Ve korktu.

"Yok, yok," dedi acınacak bir sesle, gerileyerek. "Öyle demek istemedim."

Adam onu iki omzundan tuttuğu gibi, tüm gücüyle yana savurdu. Yere düşerken alnını masanın kenarına çarptı Marya. Düştüğü yerde buruşuk ve kıpırtısız kalakaldı.

"*Voilà pour toi*,"[1] dedi Stephan.

Boyunbağım dikkatle düzeltti, şapkasını giydi, ardına bakmadan odadan çıktı. Sersemlemiş, ama aynı zamanda olağanüstü rahatlamış hissediyordu kendini. Merdivenlerden inerken, "Kapıcı kadın," diye düşündü. "Dikkatli olmalıyım." Kapıcı kadının kulübesi karanlıktı oradan geçtiğinde.

Dışarıda, serin caddede, Matmazel Chardin'le burun buruna geldi.

"Tiens," dedi kız, "iyi akşamlar... Parfüm şişemi yukarda bırakmışım da. Gördünüz mü acaba? Karnınız yukarda mı?"

"Hayır," dedi Stephan. "Yukarda kimse yok."

Kız keskin bir bakış fırlattı ona. Derken kolunu tuttu, ne olduğunu sordu.

"Hiçbir şey." Stephan gülmeye başladı. "Hem de hiçbir şey. Taksi arıyorum. Gideceğim de."

Matmazel Chardin birdenbire, "Beni de götür." dedi.

Sesi çok güzeldi. Koluna girerek onunla birlikte yürümeye koyuldu.

Yineledi: "Beni de götür, Stephan."

"Gidiyorum, diyorum sana. Hepten gidiyorum. Bu gece, Gare de Lyon'un orada bir otelde kalacağım. Yarın da... Elveda!"

"İyi ya," dedi kız. "Tam oralarda çok iyi bir otel biliyorum. Rahat, pahalı da değil. Konuşuruz."

Bir taksi ağır ağır yanlarından geçti. Stephan işaret ederek durdurdu.

"Seni oraya götüreyim," dedi Matmazel Chardin.

Taksiye bindi, kendinden emin bir sesle sürücüye adresi söyledi.

[1] (Fr.) Al bakalım. (Ç.N.)

Stephan bir an durakladı. O da bindi arabaya.

"*Encore une grue,*"[1] diye geçiriyordu aklından.

O anda, kadınlar gözüne iğrenç, pis yaratıklar olarak görünüyorlardı –erkeklerin boynuna asılmış yumuşak, mide bulandırıcı ağırlıklar. Aynı zamanda, başını Matmazel Chardin'in omzuna dayayıp ölünceye dek ağlamak özlemi dolduruyordu içini.

Kız, sıcak eliyle adamın elini tuttu.

"Stephancığım," dedi, "üzme canını."

Araba, sarsılarak Gare de Lyon'a doğru yol alıyordu.

[1] (Fr.) Bir sokak orospusu daha. (Ç.N.)

DÖRTLÜ

(QUARTET)

Jean Rhys

Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli, en ilginç yazarlarından biri olan *Jean Rhys*'ın (1894 - 1979) *Geniş Geniş Bir Deniz* adlı romanını, *Pınar Kür*'ün türkçesiyle daha önce yayımlamıştık. Yurdumuzda ilk bu romanıyla tanınan ve büyük ilgi gören bu ünlü İngiliz kadın yazarının *Dörtlü* adlı ikinci kitabını da yine *Pınar Kür*'ün türkçesiyle sunuyoruz. Yine ayrılıklar, yalnızlıklar var bu romanda. İncecik duyarlıkların büyük bir ustalıkla anlatıldığı bu kitapta *Marya Zelli*'yle tanışacaksınız. Kış mevsiminde ıslak Montparnasse sokakları, sigara dumanına boğulmuş kahvelerde içilen içkiler, mor çiçekli duvar kâğıtlarıyla kaplı ucuz otel odaları ve *Marya Zelli*, çevresindeki her şeyin gerçekdışılığına karşı koyabilmek için yaşamını gerçek kılmaya çalışan *Marya Zelli*.

